

Crna Gora
GLAVNI GRAD
GRADONAČELNIK

Broj:01-018/25-8403

Podgorica, 17. decembar 2025. godine

Crna Gora
Pisarnica - Glavni grad, Podgorica

Primljeno: 14. 12. 25

Org. jed.	Redni broj	Prilog	Vrijednost
02 - 016	25 -	1699	

SKUPŠTINA GLAVNOG GRADA

PODGORICA

Na osnovu člana 58 stav 1 tačka 2 Zakona o lokalnoj samoupravi („Službeni list Crne Gore“, br. 2/18, 34/19, 38/20, 50/22, 84/22, 81/25 i 98/25), člana 100 stav 1 tačka 2 Statuta Glavnog grada („Službeni list Crne Gore – Opštinski propisi“, br: 8/19, 20/21, 49/22 i 51/25), dostavljam **Predlog Strateškog plana razvoja Glavnog grada - Podgorica 2026 - 2031, sa Predlogom odluke o donošenju Strateškog plana razvoja Glavnog grada - Podgorica 2026 – 2031.**

Za predstavnika predlagača prilikom razmatranja ovog materijala u Skupštini Glavnog grada i njenim radnim tijelima, određen je **prof. dr Saša Mujović**, gradonačelnik Glavnog grada Podgorice.

GRADONAČELNIK,
Prof. dr Saša Mujović

PRIJEDLOG STRATEŠKOG PLANA RAZVOJA GLAVNOG
GRADA – PODGORICA 2026 - 2031

SADRŽAJ

1. Uvod.....	7
Obraćanje gradonačelnika Glavnog grada Podgorica.....	8
2. Prikaz Strateškog plana razvoja Glavnog grada Podgorica.....	9
3. Analiza postojećeg stanja i swot analiza.....	14
3.1. Opšti podaci.....	14
3.1.1. Geografski položaj i prirodne karakteristike.....	15
3.1.2. Klima	15
3.1.3. Istorijski pregled	15
3.2. Demografske karakteristike.....	16
3.2.1. Populacija	16
3.2.2. Starosna struktura	16
3.2.3. Migracioni trendovi	16
3.2.4. Obrazovna struktura.....	16
3.2.5. Natalitet i mortalitet.....	17
3.3. Ekonomski pregled	17
3.3.1. Tržište rada i radne snage.....	18
3.3.2. Potražnja za radnom snagom	23
3.3.3. Stopa registrovane nezaposlenosti	29
3.4. Industrija i preduzetništvo.....	31
3.5. Poljoprivreda	32
3.5.1. Finansijske mjere podrške poljoprivredi.....	34
3.5.2. Organska proizvodnja	34
3.6. Turizam i ugostiteljstvo.....	35
3.7. Trgovina i zanatstvo.....	39
3.8. Investicije.....	40
3.9. Prostorno planska dokumentacija.....	41
3.10. Komunalna infrastruktura	43
3.10.1. Naknada za komunalno opremanje građevinskog zemljišta	45
3.10.2. Građevinske dozvole i podnešeni zahtjevi za legalizaciju	50
3.11. Lokalni putevi i ulice u naseljima.....	52
3.11.1. Javni prevoz putnika	52
3.11.2. Digitalizacija linijskog prevoza putnika	54
3.11.3. Stacionarni saobraćaj	55
3.11.4. Infrastruktura za nemotorizovane učesnike u saobraćaju	55
3.11.5. Željeznički saobraćaj.....	56

3.12. Pобољшanje saobraćajne infrastrukture i mobilnosti	57
3.12.1. Razvoj saobraćajne infrastrukture.....	57
3.12.2. Razvoj održivog javnog prevoza putnika i aktivne mobilnosti.....	58
3.13. Vodosnabdijevanje i kanalizacija	59
3.13.1. Vodosnabdijevanje	59
3.13.1.1. Vodovodna mreža.....	60
3.13.2. Kanalizacioni sistem.....	61
3.13.2.1. Fekalna kanalizacija	61
3.13.2.2. Postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda	62
3.13.3. Atmosferska kanalizacija	62
3.13.4. Broj potrošača	63
3.14. Energetska efikasnost	64
3.15. Informacione tehnologije	65
3.16. Infrastruktura za zaštitu i spašavanje	66
3.17. Socijalni aspekti	67
3.17.1. Zdravstvo	67
3.17.2. Obrazovni sistem	68
3.17.3. Analiza stanja u oblasti kulture.....	69
3.17.4. Socijalna i dječija zaštita	70
3.17.4.1. Uslovi i kapaciteti za pružanje dnevnih usluga osobama sa invaliditetom	74
3.17.4.2. Uslovi stanovanja i stambena politika	76
3.17.4.3. Unapređenje infrastrukture i podrške za rehabilitaciju zavisnika	77
3.18. Ekološki pregled.....	78
3.18.1. Upravljanje otpadom.....	80
3.18.2. Kvalitet vazduha	87
3.18.3. Kvalitet voda	89
3.18.4. Kvalitet zemljišta.....	89
3.18.5. Biodiverzitet.....	90
3.18.6. Buka	93
3.18.7. Zelene površine	93
3.19. Analiza realizacije Strateškog plana razvoja Glavnog grada 2020-2025.....	95
3.20. Swot analiza	95
4. Opšti i specifični strateški ciljevi i prioriteti.....	98
4.1. Ekonomski razvoj i privlačenje investicija: Unapređenje poslovnog okruženja za domaće i strane investiture	99
4.1.1. Ekonomski podsticaji	99

4.1.2. Promocija investicionih potencijala.....	100
4.2. Reforma administrativnih procesa	100
4.2.1. Implementacija elektronske uprave i digitalizacija administrativnih postupaka	100
4.3. Razvoj poljoprivrednog sektora.....	102
4.3.1. Usvajanje DUP-a i dobijanje UTU za definisanje zona za razvoj poljoprivrede	102
4.3.2. Izdavanja vodnih akata	102
4.3.3. Stočno groblje.....	102
4.3.4. Mobilne spalionice.....	102
4.3.5. Herbal ture, katuni i planinski vijenci Podgorice	103
4.3.6. Medni put	103
4.3.7. GPS obilježavanje uljanika	103
4.3.8. Vinske ceste	103
4.3.9. Uvođenje modernih standarda i sistema (HACCP, ISO itd.)	103
4.3.10. Formiranje lokalnih akcionih grupa (LAG-ova)	104
4.3.11. Lokalni sajmovi	104
4.3.12. Čišćenje i održavanje kanala za navodnjavanje na teritoriji Glavnog grada.....	104
4.4. Digitalizacija	104
4.5. Razvoj obrazovanja i zdravstvenih usluga	107
4.5.1. Modernizacija obrazovnih institucija i uvođenje novih tehnologija u nastavni proces ...	107
4.5.2. Povećanje dostupnosti i kvalitet zdravstvenih usluga	108
4.5.3. Zajednički pristupi i saradnja	108
4.5.4. Razvoj transportne i komunikacione infrastrukture.....	108
4.5.5. Unapređenje vodovodne infrastrukture i infrastrukture za sakupljanje i prečišćavanje otpadnih voda.....	110
4.5.6. Modernizacija infrastrukture i unapređenje pijačne djelatnosti.....	111
4.5.7. Infrastruktura i upravljanje grobljima.....	113
4.5.8. Razvoj vatrogasne infrastrukture	114
4.5.9. Zaštita životne sredine i održivi razvoj.....	116
4.5.10. Mitigacija i adaptacija na klimatske promjene	117
4.5.11. Upravljanje otpadom i reciklaža	118
4.5.12. Kvalitet segmenata životne sredine.....	119
4.5.13. Zaštita prirode i upravljanje zaštićenim područjima	119
4.5.14. Partnerstva za održivi razvoj.....	122
4.5.15. Razvoj turizma, sporta i rekreacije	123
4.5.15.1. Razvoj ekoturističke infrastrukture	123
4.5.15.2. Unapređenje kulturnog turizma	124

4.5.16. Sport i rekreacija.....	125
4.5.16.1. Izgradnja i modernizacija sportske infrastrukture.....	125
4.5.16.2. Sportski turizam i aktivni odmor	127
4.5.16.3. Sportska inkluzija, školski sport i zdravi stilovi života.....	127
4.5.17. Kultura i društveni razvoj.....	128
4.5. 18. Podrška mladima i razvoj omladinske politike	134
4.5.19. Regulatorne reforme	135
5. Pregled projekata planiranih za realizaciju.....	137
PROJEKAT BROJ 1- IZGRADNJA ZAPADNE OBILAZNICE.....	137
PROJEKAT BROJ 2- IZGRADNJA BULEVARA VOJISLAVLJEVIĆA	139
PROJEKAT BROJ 3- REKONSTRUKCIJA MOSTA NA TRASI BULEVARA VOJISLAVLJEVIĆA I KRUŽNOG TOKA NA RASKRSNICI PUTEVA ZA CETINJE I NIKŠIĆ	140
PROJEKAT BROJ 4- IZGRADNJA NASTAVKA BULEVARA SAVE KOVAČEVIĆA SA DENIVELISANOM SAOBRAĆAJNICOM PREMA STAROM AERODROMU	142
PROJEKAT BROJ 5- REKONSTRUKCIJA ULICE II CRNOGORSKOG BATALJONA	143
PROJEKAT BROJ 6- UREĐENJE ŠETALIŠTA UZ RIJEKU MORAČU, SA OBIJE STRANE - OD MOSTA MILENIJUM DO PJEŠAČKOG MOSTA U ZAGORIČU	145
PROJEKAT BROJ 7- UREĐENJE ŠETALIŠTA UZ RIJEKU RIBNICU, SA OBIJE STRANE, II i III cjelina... ..	146
PROJEKAT BROJ8- KUĆA "LEGAT"	148
PROJEKAT BROJ 9- IZGRADNJA PJEŠAČKOG MOSTA NA RIJECI MORAČI, OD SC "MORAČA" KA STAROJ VAROŠI.....	149
PROJEKAT BROJ 10- REKONSTRUKCIJA POSTOJEĆEG I IZGRADNJA NOVOG MOSTA - KRIVI MOST	150
PROJEKAT BROJ 11- IZGRADNJA MOSTA U ROGAMIMA SA PRISTUPNIM SAOBRAĆAJNICAMA... ..	152
PROJEKAT BROJ 12- TRG BALŠIĆA.....	153
PROJEKAT BROJ 13- TRG BOŽANE VUČINIĆ	155
PROJEKAT BROJ 14- TRG GOLOOTOČKIH ŽRTAVA	156
PROJEKAT BROJ 15- REKONSTRUKCIJE LOKALNOG OBJEKTA OD OPŠTEG INTERESA – SPORTSKOG OBJEKTA SC „LUBOVIĆ“	158
PROJEKAT BROJ 16- REKONSTRUKCIJA OBJEKTA CENTRALNIH DJELATNOSTI U OKVIRU POSTOJEĆIH GABARITA, NA URBANISTIČKOJ PARCELI BROJ 6, U BLOKU O, DUP "NOVA VAROŠ" -OBJEKAT "PODGORIČANKA"	159
PROJEKAT BROJ 17- GRADSKI STAN.....	161
PROJEKAT BROJ 18 - "SAJAMSKO – KONGRESNI CENTAR"	162
PROJEKAT BROJ 19- UREĐENJE PARK ŠUME LJEŠKOPOLJSKA GORICA.....	164
PROJEKAT BROJ 20- IZGRADNJA VIŠENAMJENSKOG OBJEKTA U ZAGORIČU	165
PROJEKAT BROJ 21- IZGRADNJA ISTOČNE TRIBINE GRADSKOG STADIONA	166

PROJEKAT BROJ 22- IZGRADNJA SAOBRAĆAJNICE U ZAHVATU DUP-A "AGROINDUSTRIJSKA ZONA"	168
PROJEKAT BROJ 23 - IZGRADNJA NADZEMNE MONTAŽNO DEMONTAŽNE GARAŽE	169
PROJEKAT BROJ 24 - STRATEŠKA DOKUMENTA ZA RAZVOJ SAOBRAĆAJA	171
PROJEKAT BROJ 25 - IZRADA BAZE PODATAKA PUTNE INFRASTRUKTURE I SPROVOĐENJE POSTUPKA PRIKUPLJANJA I ANALIZE PODATAKA	174
PROJEKAT BROJ 26 - POBOLJŠANJE BEZBJEDNOSTI SAOBRAĆAJA	176
PROJEKAT BROJ 27 - RAZVOJ ODRŽIVOG JAVNOG PREVOZA I AKTIVNE MOBILNOSTI	179
PROJEKAT BROJ 28 – POLIGON OBUKE VOZAČA ZA BEZBJEDNU VOŽNJU	182
PROJEKAT BROJ 29 - MULTIFUNKCIONALNI CENTAR ZA MLADE	184
PROJEKAT BROJ 30 – OSNIVANJE KLUBA PENZIONERA GLAVNOG GRADA	187
PROJEKAT BROJ 31 – ZAVRŠETAK SPOMEN KUĆE VELJKA VLAHOVIĆA - TRMANJE	190
PROJEKAT BROJ 32 - DNEVNI CENTAR SA DNEVNIM CENTROM 27+ I CENTROM ZA AUTIZAM	193
PROJEKAT BROJ 33 - GERONTOLOŠKI CENTAR SA DOMOM ZA STARE	194
PROJEKAT BROJ 34 – DOM ZDRAVLJA NA ZABJELU	196
PROJEKAT BROJ 35 – IZGRADNJA POKRIVENE KONSTRUKCIJE POSTOJEĆEG OLIMPIJSKOG BAZENA	197
PROJEKAT BROJ 36 – OLIMPIJSKI BAZEN, IZGRADNJA NOVOG OTVORENOG BAZENA	199
PROJEKAT BROJ 37 – IZGRADNJA ATLETSKOG STADIONA	201
PROJEKAT BROJ 38 – IZGRADNJA REGIONALNOG FUDBALSKEG KAMPA	203
PROJEKAT BROJ 39 – REKONSTRUKCIJA STADIONA MALIH SPORTOVA	205
PROJEKAT BROJ 40 – ZAJEDNIČKI PROJEKAT SA CRNOGORSKIM OLIMPIJSKIM KOMITETOM - IZGRADNJA OLIMPIJSKE KUĆE	206
PROJEKAT BROJ 41 - VALORIZACIJA KULTURNOG DOBRA MEDUN	208
PROJEKAT BROJ 42 – VALORIZACIJA KULTURNOG DOBRA DUKLJA	211
PROJEKAT BROJ 43 – VALORIZACIJA KULTURNOG DOBRA CRVENA STIJENA	213
PROJEKAT BROJ 44 - IMPLEMENTACIJA KONCEPTA ZELENIH KROVOVA NA ZGRADAMA GLAVNOG GRADA	215
PROJEKAT BROJ 45 - IZGRADNJA ZELENOG KORIDORA "GREEN CITY PULS"	217
PROJEKAT BROJ 46 - ZELENA AGENDA/ PLUĆA GRADA	219
PROJEKAT BROJ 47- IZGRADNJA STOČNOG GROBLJA	220
PROJEKAT BROJ 48 – MOBILNE SPALIONICE	222
PROJEKAT BROJ 49 - OBNOVA TVRĐAVE RIBNICE	223
PROJEKAT BROJ 50 -TURISTIČKA VALORIZACIJA DUKLJE KROZ PROJEKAT "CENTAR ZA POSJETIOCE DUKLJA"	225
PROJEKAT BROJ 51 - DIGITALIZACIJA LOKALNIH USLUGA (ePODGORICA)	226

PROJEKAT BROJ 52 - SISTEM RANE DETEKCIJE POŽARA POMOĆU TERMALNIH KAMERA NA TERITORIJI GLAVNOG GRADA	227
PROJEKAT BROJ 53 - USPOSTAVLJANJE SISTEMA KONTINUIRANOG PRAĆENJA AEROZAGAĐENJA OD IZDUVNIH GASOVA VOZILA I BUKE U GRADU.....	229
PROJEKAT BROJ 54 – SAKUPLJANJE I PREČIŠĆAVANJE OTPADNIH VODA U PODGORICI.....	231
PROJEKAT BROJ 55 – UNAPREĐENJE SISTEMA VODOSNABDIJEVANJA U PODGORICI	235
PROJEKAT BROJ 56 – IZGRADNJA PODZEMNE GARAŽE NA TRGU NEZAVISNOSTI SA IZGRADNJOM TRGA I UREĐENJEM TERENA	237
6. Praćenje i kontrola sprovođenja Strateškog plana razvoja	238
6.1. Uključivanje zainteresovanih strana.....	238
6.2. Praćenje i evaluacija	238
7. Zaključak	239

1. Uvod

Obraćanje gradonačelnika Glavnog grada Podgorica

Razvoj Podgorice zahtijeva promišljen pristup, jasnu viziju i spremnost da se donose odluke koje imaju dugoročne efekte. Kao grad koji se ubrzano širi i mijenja, suočavamo se sa sve većim potrebama građana i rastućim izazovima urbane sredine. Strateški plan razvoja za period 2026 –2031. određuje kako ćemo u narednim godinama upravljati prostorom, javnim uslugama, infrastrukturom i resursima.

Plan nije samo formalna obaveza lokalne samouprave, već izraz odgovornosti prema gradu i sugrađanima. Naša je dužnost da odluke donosimo na osnovu pouzdanih podataka i jasno iskazanih potreba zajednice, a ovaj dokument stvara okvir za upravo takav način upravljanja.

Od samog početka insistirali smo da plan bude realan, mjerljiv i utemeljen na stanju na terenu. U njegovu izradu bili su uključeni brojni subjekti: institucije, organizacije, privreda i stručna javnost. Njihovo učešće omogućilo je da sagledamo stanje iz različitih perspektiva i postavimo ciljeve koji odgovaraju potrebama i potencijalu Glavnog grada. Na taj način uspostavili smo osnovu za odgovorno upravljanje, s definisanim pravcima djelovanja i standardima koje želimo da dostignemo.

Kao gradonačelnik, svjestan sam koliko je važno da strateški dokument bude više od formalne procedure. Naša namjera je da ovaj plan bude instrument koji će usmjeravati svakodnevne odluke gradske uprave, od planiranja novih objekata i saobraćajnica, preko unapređenja javnih servisa, do zaštite životne sredine i podsticanja privrednog razvoja. Važno je da kroz njegovu primjenu obezbijedimo ravnomjerniji razvoj svih dijelova grada i bolju dostupnost usluga svakom građaninu.

Podgorica se suočava sa izazovima koji prate savremene i dinamične gradove, ali istovremeno posjeduje snažne razvojne mogućnosti: od privrede i inovacija do prirodnih resursa i ljudskog potencijala. Plan prepoznaje tu snagu, kapacitete i očekivanja građana da žive u savremenom i funkcionalnom gradu. Strateški okvir koji postavljamo omogućava da te prednosti pretočimo u konkretne rezultate, uz podjelu nadležnosti i mjerljive pokazatelje uspješnosti.

Uvjeren sam da ćemo, dosljednom primjenom utvrđenih prioriteta i odgovornim upravljanjem, ostvariti rezultate koji će imati dugotrajan i vidljiv uticaj na život u gradu. Strateški plan postavlja temelj za promjene koje želimo da ostvarimo, a njegovo sprovođenje zahtijeva zajednički rad, odgovornost i istrajnost svih aktera uključenih u razvoj Podgorice.

2. Prikaz Strateškog plana razvoja Glavnog grada Podgorica

U skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju "Službeni list Crne Gore", broj 20/11, 26/11, 20/15, 47/19, i Pravilnikom o metodologiji za izradu strateškog plana razvoja jedinice lokalne samouprave (Sl. list Crne Gore br. 68/16), kao i Strategijom regionalnog razvoja Crne Gore

2023-2027, Glavni grad Podgorica pristupio je izradi Strateškog plana razvoja Glavnog grada Podgorica za period 2026-2031. godine. Prihvatajući strateško planiranje kao osnovni razvojni mehanizam, izradom Strateškog plana razvoja, lokalna uprava nastoji da stvori uslove za brži održivi razvoj grada.

- Pregled dokumenta

Strateški plan razvoja Glavnog grada Podgorica za period 2026–2031. predstavlja ključni razvojni dokument koji definiše viziju, ciljeve i strategije razvoja Glavnog grada Crne Gore. Ovaj dokument je izrađen u skladu sa važećim zakonodavnim okvirima. Fokus plana jena održivom razvoju, unapređenju infrastrukture, ekonomskom rastu, zaštiti životne sredine i podizanju kvaliteta života građana.

Dokument uključuje sveobuhvatnu analizu trenutnog stanja, SWOT analizu, identifikaciju strateških ciljeva i prioriteta, kao i detaljan plan implementacije i evaluacije. Izrađen kroz inkluzivan proces, plan osigurava aktivno učešće svih ključnih interesnih grupa, uključujući predstavnike javnog sektora, privatnog sektora, nevladinih organizacija i građana.

- Ciljevi strateškog plana

Glavni ciljevi Strateškog plana razvoja Podgorice za period 2026–2031. koji su u nastavku detaljno razrađeni, uključuju:

Održivi razvoj, urbanizacija i zaštita životne sredine: Rješavanje izazova urbanizacije kroz plansku izgradnju, unapređenje prostorno-planske dokumentacije i efikasno korišćenje prostora. Fokus na smanjenje emisija štetnih gasova, povećanje energetske efikasnosti i unapređenje sistema upravljanja otpadom, uz očuvanje prirodnih resursa i zaštitu biodiverziteta.

Unapređenje infrastrukture: Modernizacija transportne mreže, razvoj komunalne i energetske infrastrukture, kao i digitalizacija gradskih servisa.

Ekonomski rast i inovacije: Privlačenje investicija, jačanje sektora preduzetništva, podrška razvoju tehnoloških parkova i fokus na IT sektor.

Poboljšanje kvaliteta života: Jačanje obrazovnog i zdravstvenog sistema, unapređenje kulturnih i sportskih sadržaja, te povećanje inkluzivnosti i socijalne pravde.

Promocija turizma i očuvanje kulturnog nasleđa: Razvoj turističkih kapaciteta uz očuvanje prirodnih i kulturnih resursa.

- Metodologija i pristup

Izrada Strateškog plana razvoja Glavnog grada zasnivala se na participativnom i inkluzivnom pristupu. Proces je bio podijeljen u nekoliko ključnih faza:

Prikupljanje podataka i analiza trenutnog stanja: Podaci su prikupljeni kroz saradnju sa relevantnim institucijama i analizirani kako bi se dobio uvid u postojeće stanje i razvojne potencijale.

SWOT analiza: Identifikacija snaga, slabosti, prilika i prijetnji kako bi se strateški pristupilo planiranju, a bazirano na konkretnim indikatorima.

Formiranje radnih i konsultativnih grupa: Aktivno učešće predstavnika organa i službi Glavnog grada, javnog, privatnog i nevladinog sektora, kako bi se osigurala sveobuhvatnost i objektivnost plana.

Postavljanje ciljeva i prioriteta: Ciljevi su definisani u skladu sa strateškim pravcima razvoja i potrebama lokalne i biznis zajednice.

Plan implementacije i evaluacije: Razvijen je detaljan okvir za praćenje i ocjenu sprovođenja plana, uz definisanje jasnih pokazatelja uspjeha i jasne podjele odgovornosti.

Proces je pažljivo osmišljen kako bi se osiguralo aktivno i značajno učešće predstavnika javnog i privatnog sektora u strateškom planiranju, čime se naglašava važnost njihove saradnje za postizanje dugoročnog i održivog razvoja. Kroz inkluzivni participativni proces u kojem su najmanje 30% članova radnih grupa činili predstavnici privrede omogućili smo da različite perspektive i iskustva doprinesu sveobuhvatnom i održivom planu razvoja. Uključivanjem vodećih lokalnih kompanija osigurava se da plan odražava realne potrebe i kapacitete privrede, čime se dodatno jača partnerstvo između privatnog i javnog sektora u cilju postizanja zajedničkog prosperiteta.

Kriterijumi za izradu Strateškog plana razvoja Glavnog grada Podgorica, kako je predviđeno Business Friendly Certificate (BFC) SEE priručnikom Regionalnog tehničkog sekretarijata (NALED) i Tehničkog komiteta za povoljno poslovno okruženje u Jugoistočnoj Evropi, su pažljivo ispunjeni.

Zadatak Radne grupe bio je da prikuplja podatke i informacije u vezi sa postojećim stanjem razvoja Glavnog grada i ostale potrebne podatke i dostavlja ih Konsultativnoj grupi za izradu

Prijedloga Strateškog plana; prikuplja podatke za izradu nacrtu SWOT analize i dostavlja iste Konsultativnoj grupi za izradu Prijedloga Strateškog plana; priprema inicijalne verzije poglavlja Strateškog plana razvoja; prikuplja i analizira komentare od strane Konsultativne grupe i unosi izmjene; obavlja stručno-administrativne poslove i druge poslove za Konsultativnu grupu.

Uzimajući u obzir navedeno, formirana je Radna grupa za izradu Strateškog plana razvoja Glavnog grada Podgorica, u sastavu:

Radna grupa:

1. Vesna Brajović, Glavni grad, rukovoditeljka Službe gradonačelnika, Koordinatorica;
2. Saša Šćekić, Služba gradonačelnika, Član;
3. Jovana Bošković, Služba gradonačelnika, Član;
4. Bojana Šarović, Služba gradonačelnika, Član;
5. Miroslav Boljević, Služba gradonačelnika, Član;
6. Milica Đurišić, Agencija za izgradnju i razvoju Podgorice d.o.o.; Član;
7. Ksenija Borilović, Sekretarijat za lokalnu samoupravu i saradnju sa civilnim društvom, Član;
8. Nikola Razić, Sekretarijat za saobraćaj, Član;
9. Branka Knežević, Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoju, Član;
10. Ivan Popović, Sekretarijat za kulturu, Član;
11. Nikola Mićunović, Služba za informacioni sistem, Član;
12. Milena Vukotić, Uprava za statistiku/Monstat, Član;
13. Blažo Crvenica, NVO "Biciklo.me", Član;
14. Goran Mršulja, NVO "Ekvivalent", Član.

Konsultativna grupa

Konsultativna grupa formirana je od predstavnika lokalne samouprave, javnih i privatnih institucija i organizacija, predstavnika NVO sektora, kao i eksperata iz pojedinih oblasti, čime su mobilisani svi relevantni faktori i interesne grupe, koji svojim radom, iskustvom i

uticajem mogu doprinijeti identifikovanju problema, potencijala, razvojnih šansi, razvojnih ciljeva, razvojnih prioriteta i mjera za njihovo ostvarivanje. Za članove Konsultativne grupe izabrani su:

1. Vesna Brajović, Glavni grad, rukovoditeljka Službe gradonačelnika, Koordinator;
2. Balša Špadijer, Sekretarijat za finansijske poslove i analizu budžeta, Član;
3. Gavriilo Vuković, Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj, Član;
4. Danijela Radeč, Sekretarijat za preduzetništvo i investicije, Član;
5. Milica Kadović, Direkcija za imovinu, Član;
6. Stefan Đukić, Služba Glavne gradske arhitekture, Član;
7. Vaska Šišević, Služba Glavnog administratora, Član;
8. Darko Nikčević, Sekretarijat za sport, Član;
9. Snežana Tomanović, Sekretarijat za kulturu, Član;
10. Stefan Vešović, Sekretarijat za socijalno staranje, Član;
11. Andrija Babović, Sekretarijat za komunalne poslove, Član;
12. mr Gojko Perović, Uprava za zaštitu imovinsko-pravnih interesa Glavnog grada, Član;
13. Bajko Vučićević, Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice, Član;
14. mr Stojan Sjekloća, Agencija za upravljanje zaštićenim područjima, Član;
15. Miroslav Pejović, Uprava za statistiku – Monstat, Član;
16. Mirjana Kojić, Agencija za investicije Crne Gore, Član;
17. Miroslav Mašić, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, Član;
18. mr Sreten Jakić, Ministarstvo zdravlja, Član;
19. dr Jelena Jovanović Nikolić, Ministarstvo kulture i medija, Član;
20. Marko Šljukić, Ministarstvo prosvjete, nauka i inovacija, Član;
21. Zoran Jojić, Ministarstvo sporta i mladih, Član;
22. Nina Blažić, Ministarstvo javne uprave, Član;
23. Branko Nilević, Ministarstvo finansija, Član;
24. Mišela Manojlović, Zajednica opština Crne Gore, Član;
25. Radivoje Drobnjak, Naučno-tehnološki park Crne Gore, Član;
26. dr Bojana Femić-Radosavović, Fond za inovacije Crne Gore, Član;
27. Prof. dr Mijat Jocović, Univerzitet Crne Gore, Ekonomski fakultet, Član;
28. Doc. dr Irena Rajković, Univerzitet Crne Gore, Arhitektonski fakultet, Član;
29. Prof. dr Igor Vušanović, Univerzitet Crne Gore, Mašinski fakultet, Član;
30. Vladimir Miličković, Univerzitet Crne Gore, član;
31. Dragana Radević, Program Ujedinjenih nacija za razvoj, UNDP, Član;
32. Bojana Radović, Fond za zaštitu životne sredine (Eko Fond), Član;
33. Igor Majer, Unija poslodavaca Crne Gore, Član;
34. Vojin Žugić, „Stadion“ d.o.o., Član;
35. Petar Mugoša, „Nall International“ d.o.o., Član;
36. Tijana Bulatović, „Domaća trgovina“ d.o.o., Član;
37. Sanja Radonjić, „13. Jul Plantaže“ AD, Član;
38. Marko Čelebić, NLB banka, Član;
39. Nikola Perišić, Crnogorska komercijalna banka, Član;

40. Marija Šuković, Sekretarijat Savjeta za konkurentnost, Član;

Zadatak članova Konsultativne grupe bio je da: nakon prikupljanja podataka u vezi sa postojećim stanjem razvoja Glavnog grada analizira i ocijeni dobijene podatke; utvrdi opšti cilj razvoja i strateške ciljeve sa prioritetima, mjerama i smjernicama za ostvarivanje Strateškog plana; odredi orijentaciona sredstva za sprovođenje Prijedloga Strateškog plana, način njihovog obezbjeđivanja i druga pitanja od značaja za razvoj; odobri Prijedlog Strateškog plana razvoja Glavnog grada, nakon diskusija i sastanaka; prati implementaciju Strateškog plana razvoja Glavnog grada nakon usvajanja istog na sjednici Skupštine Glavnog grada – Podgorica.

3. Analiza postojećeg stanja i swot analiza

3.1. Opšti podaci

Podgorica je Glavni grad Crne Gore smješten u središnjem regionu, na raskrsnici ključnih putnih pravaca koji povezuju jadransku obalu s kontinentalnim dijelom Balkana. Grad leži na

nadmorskoj visini od 44,5 metara, na ušću rijeke Ribnice u Moraču, unutar prostrane Zetske ravnice. Podgorica je ujedno i administrativni, privredni, politički, saobraćajni i akademski centar Crne Gore.

3.1.1. Geografski položaj i prirodne karakteristike

Podgorica je okružena brojnim rijekama, uključujući Moraču, Ribnicu, Zetu, Cijevnu, Sitnicu i Marezu, što gradu daje jedinstven hidrološki pečat. Blizina Skadarskog jezera, najvećeg na Balkanu, dodatno obogaćuje prirodni ambijent. Grad je okružen brdima poput Gorice, Ljubovića, Lješkopoljske gorice, Dajbabskog i Malog brda, koja pružaju prirodni okvir urbanom pejzažu. Podgorica je od mora udaljena oko 36 kilometara vazdušnom linijom (do Budve), odnosno 45 kilometara (magistralnim putem do Sutomora).

3.1.2. Klima

Podgorica ima izmijenjenu sredozemnu klimu s toplim, suvim ljetima i blagim, vlažnim zimama. Prosječna godišnja temperatura iznosi oko 16,4°C, s najtoplijim mjesecima julom i avgustom, kada temperature često prelaze 30°C. Zahvaljujući povoljnim klimatskim uslovima, područje je pogodno za poljoprivredu, posebno za uzgoj vinove loze i voća.

Na osnovu ruže vjetrova za Podgoricu, ustanovljeno je da su najčešći vjetrovi iz sjevernog pravca (17%), koji imaju i najveću brzinu, te iz pravca juga (13%). Maksimalne brzine vjetra dostižu i preko 40 m/s. Prosječan broj vjetrovitih dana je oko 60. Južni vjetar se javlja s manjom jačinom i uglavnom donosi padavine. Glavni grad nalazi se na nestabilnom području, vrlo izražene seizmičke aktivnosti.

Prema seizmičkoj regionalizaciji Crne Gore, gradsko područje Podgorice obuhvaćeno je s 8 MCS skale. Ovo znači da maksimalno očekivano zemljotresno dejstvo na području Glavnog grada može prouzrokovati efekte opisane osmim stepenom makroseizmičke skale intenziteta.

3.1.3. Istorijski pregled

Područje današnje Podgorice bilo je naseljeno još u praistoriji, što potvrđuju arheološka nalazišta. U antičkom periodu, ovdje se nalazilo rimsko naselje Birziminium, dok je u srednjem vijeku grad bio poznat kao Ribnica. Prvi pisani pomen imena Podgorica datira iz 1326. godine. Tokom vijekova, grad je bio pod različitim upravama, uključujući Osmansko

carstvo i Austro-Ugarsku, što je ostavilo bogato kulturno nasljeđe. Nakon Drugog svjetskog rata, grad je nosio ime Titograd, da bi 1992. godine vratio svoje historijsko ime Podgorica.

Teritorija Glavnog grada obuhvata četiri zaštićena prirodna dobra, za koje je zadužena Agencija za upravljanje zaštićenim područjima Podgorice i to:

- Park prirode “Komovi” (dio koji teritorijalno pripada Glavnom gradu),
- Park prirode “Rijeka Zeta” (dio koji teritorijalno pripada Glavnom gradu),
- Spomenik prirode “Park šuma Gorica” i
- Spomenik prirode “Pećina Magara”.

3.2. Demografske karakteristike

3.2.1. Populacija

Podgorica je najveći urbani centar u Crnoj Gori sa ukupnim brojem stanovnika, prema Popisu iz 2023. godine, od 179,505. Popis iz 2023. godine pokazuje da u Podgorici živi 85,819 muškaraca (47,81%) i 93,686 žena (52,19%), što odražava polnu strukturu u korist osoba ženskog pola.

3.2.2. Starosna struktura

Prosječna starost stanovništva je 37.65 godina. Većina stanovnika su u radno aktivnom dobu od 19 do 64 godine, koji čine 65.95% populacije, dok oni stariji od 64 godine čine 14.27%.

3.2.3. Migracioni trendovi

Podgorica je doživjela značajan priliv stanovništva, posebno iz ruralnih dijelova Crne Gore. U periodu 2020-2024. godine doselilo se 8866 lica, a odselilo 5186, uz napomenu da u broj za 2023. i 2024. godinu ne ulazi nova opština Zeta, tj. prikazuje se odvojeno. Ovo unutrašnje migraciono kretanje ukazuje na trend urbanizacije i centralizacije, gdje Podgorica postaje sve izraženiji centar za život i rad.

3.2.4. Obrazovna struktura

Stanovništvo Podgorice pokazuje raznovrsnu obrazovnu strukturu. Prema popisu iz 2023. godine, većina stanovnika ima završenu srednju školu (48,92%), dok 12,62% stanovnika ima osnovno obrazovanje. Takođe, značajan broj stanovnika ima viši ili visoko obrazovni nivo.

3.2.5. Natalitet i mortalitet

Podgorica bilježi pozitivan prirodni priraštaj, sa većim brojem rođenih nego umrlih. Ovaj trend ukazuje na relativno mladu demografsku strukturu i vitalnu populaciju. U 2023. godini prirodni priraštaj je iznosio 980 (rodjeno 2458lica, umrlo 1478), a u 2024. godini prirodni priraštaj je bio manji nego 2023.godine i iznosio je 838 lica (rodjeno 2366, umrlo 1528), što pokazuje da Podgorica u poslednje 2 godine bilježi pozitivan prirodni priraštaj od 1818 lica. Takođe, potrebno je naglasiti da od 2023. godine u sastav Podgorice ne ulaze podaci o opštini Zeta, tj. prikazuju se odvojeno.

Ove demografske karakteristike pokazuju dinamičnu i rastuću urbanu sredinu koja privlači mlade i radno sposobne ljude, dok se istovremeno suočava sa izazovima urbanizacije i potrebom za unapređenjem infrastrukture i socijalnih usluga za podršku rastuće populacije.

3.3. Ekonomski pregled

Podgorica, kao glavni grad Crne Gore, predstavlja ekonomsko, administrativno i kulturno središte zemlje. Grad je epicentar privrednog razvoja, s dinamičnim poslovnim okruženjem koje privlači domaće i strane investicije. Ključni sektori uključuju usluge, trgovinu, građevinarstvo i sve veći IT sektor, što doprinosi diversifikaciji ekonomije. Podgorica je takođe administrativno središte, sjedište glavnih državnih institucija i međunarodnih organizacija, što dodatno podstiče ekonomski rast i razvoj. Kulturno bogatstvo grada, manifestovano kroz brojne kulturne manifestacije, muzeje i galerije, čini ga ne samo poslovnim, već i kulturnim centrom Crne Gore, privlačeći turiste i ljubitelje kulture iz cijelog svijeta.

Broj aktivnih poslovnih subjekata u Crnoj Gori u 2023. godini iznosio je 54.094, što u odnosu na 2022. godinu, kada ih je bilo 45.675, predstavlja povećanje od 18,4%. Od ukupnog broja poslovnih subjekata u državi, najveći broj je u Podgorici i to 18.593, što predstavlja čak 34,4 % od ukupnog broja u 2023. godini. Kada je u pitanju Podgorica, u 2023 godini se bilježi rast od 17.2%., u odnosu na 2022. godinu.

3.3.1. Tržište rada i radne snage

Na evidenciji Birao rada Podgorica, na dan 30. jun 2024. godine, registrovano je 5.453 nezaposlenih lica (3.452 žene ili 63,3%), što predstavlja 15,71% ukupne registrovane nezaposlenosti u Crnoj Gori (na nivou Crne Gore registrovano je 34.715 nezaposlenih lica, od čega je 20.397 žena ili 57,75%). U odnosu na isti dan 2023.godine, kada je bilo registrovano 6.732 nezaposlenih (4.173 žene ili 61,99%), došlo je do smanjenja nezaposlenosti za 1.279 lica ili 19%. Na nivou Crne Gore nezaposlenost je smanjena za 5.589 lica ili 13,87% (na dan 30.6.2023. godine registrovano je 40.304 nezaposlenih, od čega je 23.258 žena ili 57,71%).

Na nivou Crne Gore najviše nezaposlenih je sa I nivoom – 13.234 ili 38,12% (8.046 žena ili 60,8%), zatim sa sa IV-1 nivoom – 9.610 ili 27,68% (5.990 žena ili 62,33%) i sa III nivoom – 6.800 ili 19,59% (3.168 žena ili 46,59%). Visokoškolaca je bilo 3.687 ili 10,62% (2.426 žena ili 65,8%).

Kada je u pitanju Podgorica, imamo slične trendove kao na državnom nivou i najviše nezaposlenih je sa I nivoom kvalifikacije obrazovanja (bez zanimanja i stručne spreme) – 2.072 ili 38% (1.223 žene ili 59,02%), zatim sa IV-1 nivoom – 1.490 ili 27,32% (1.022 žene ili 68,59%). Visokoškolaca (VI, VII i VIII nivo) je registrovano 879 ili 16,12% (603 žene ili 68,6%).

Tabela broj 1. Pregled nezaposlenih prema nivoima kvalifikacije obrazovanja

Datum			NIVO KVALIFIKACIJE OBRAZOVANJA										UKUPNO
			I	II	III	IV-I	VI-2	V	VI	VII-I	VII-2	VIII	
31.12. 2021.	Podgorica	Ukupno	3196	354	1536	3199	32	152	1045	1538	96	4	11152
		Žene	1969	247	856	2075	4	95	674	1030	57	4	7011
	Crna Gora	Ukupno	18506	1628	10851	15971	137	716	3652	5520	386	19	57386
		Žene	11771	1062	5428	9750	29	408	2250	3579	236	9	34522
30.06. 2022.	Podgorica	Ukupno	2627	253	1243	2626	29	120	406	1069	82	4	8459
		Žene	1489	159	663	1691	5	77	289	758	50	3	5184
	Crna Gora	Ukupno	15615	1201	9166	13672	113	589	1627	3852	306	18	46159
		Žene	9128	671	4165	8168	22	324	1056	2524	186	7	26251
31.12. 2022.	Podgorica	Ukupno	2474	227	1129	2250	22	115	881	1125	83	5	8311
		Žene	1441	138	615	1503	4	76	575	771	57	5	5185
	Crna Gora	Ukupno	15180	1148	8813	12716	105	568	3322	4362	365	17	46596
		Žene	9031	639	3973	7700	22	304	2115	2827	239	10	26860
30.06. 2023.	Podgorica	Ukupno	2295	212	997	1997	19	96	317	742	52	5	6732
		Žene	1333	134	546	1343	3	63	226	515	35	5	4203
	Crna Gora	Ukupno	14601	1056	8011	11567	95	483	1319	2944	210	18	40304
		Žene	8729	582	3655	7064	21	261	870	1929	137	10	23258
31.12. 2023.	Podgorica	Ukupno	2199	196	889	1725	20	88	671	823	84	6	6701
		Žene	1289	125	485	1170	4	56	422	556	62	4	4173
	Crna Gora	Ukupno	13977	984	7538	10573	94	459	2701	3260	335	21	39942
		Žene	8375	553	3467	6518	26	244	1722	2113	235	10	23263
30.06. 2024.	Podgorica	Ukupno	2072	183	736	1490	13	80	226	579	71	3	5453
		Žene	1223	117	422	1022	4	55	157	403	46	3	3452
	Crna Gora	Ukupno	13234	925	6800	9610	77	382	1088	2326	257	16	34715
		Žene	8046	527	3168	5990	23	217	710	1533	174	9	20397

Izvor: Zavod za zapošljavanje Crne Gore

Posmatrano prema starosnim grupama, najviše nezaposlenih je starosti od 30 do 50 godina – 2.789 ili 51,15% (na isti dan 2023. godine 3.500 ili 51,99%), zatim starijih od 50 godina – 1.509 ili 27,67% (na isti dan 2023. godine 1.822 ili 27,06%), dok je mladih starosti do 30

godina registrirano 1.155 ili 21,18% (na isti dan 2023. godine 1.410 ili 20,94%). Na nivou Crne Gore mladih je bilo 6.350 ili 18,29% (na isti dan 2023. godine 7.805 ili 19,37%), starosti od 30 do 50 godina 15.915 ili 45,84% (na isti dan 2023. godine 18.798 ili 46,64%), dok je starijih od 50 godina bilo 12.450 ili 35,86% (na isti dan 2023. godine 13.701 ili 33,99%).

Sa nominalnim smanjenjem nezaposlenosti došlo je do nominalnog smanjenja nezaposlenosti u svim starosnim grupama. Međutim, procentualno učešće određene starosne grupe u velikoj mjeri se mijenjalo u zavisnosti od perioda godine. Tako se učešće mladih (15-29 godina) sredinom godine kreće od 21-23% (30.6.2022. – 23,43%; 30.6.2023 – 20,94%; 30.6.2024 – 21,18%), dok je krajem godine iznosi između 27 i 29% (31.12.2021 – 28,64%; 31.12.2022 – 27,41%; 31.12.2023 – 27,35%). Učešće starosne grupe 30-50 godina se sredinom godine kreće između 51 i 52% (30.6.2022 – 52,06%; 30.6.2023 – 51,99%; 30.6.2024 – 51,15%), dok krajem godine iznosi između 47 i 49% (31.12.2021 – 47,55%; 31.12.2022 – 49,13%; 31.12.2023 – 47,52%). Kod lica starijih od 50 godina dolazi do manjih oscilacija, pa je tako učešće ove grupe sredinom godine iznosilo 30.6.2022 – 24,51%, 2023 – 27,06%, a 2024. godine 27,67%. Krajem godine učešće lica starijih od 50 godina je iznosilo: 31.12.2021 – 23,81%, 2022 – 23,46%, a 2023 – 27,67%. Uzrok navedenih oscilacija je, uglavnom, veće zapošljavanje mladih kategorija na sezonskim poslovima.

Tabela broj 2. Pregled nezaposlenih prema godinama starosti

Datum			STAROSNE GRUPE	UKUPNO
-------	--	--	----------------	--------

			15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-60	60+	
31.12. 2021.	Podgorica	Ukupno	324	1265	1605	1449	1365	1324	1165	1064	967	624	11152
		Žene	169	763	1015	979	904	854	720	665	587	355	7011
	Crna Gora	Ukupno	1269	5580	6830	6540	6494	6617	6553	6534	6329	4640	57386
		Žene	597	3289	4233	4148	4037	4072	4035	3963	3548	2600	34522
30.06. 2022.	Podgorica	Ukupno	229	661	1092	1164	1205	1127	908	804	759	510	8459
		Žene	117	407	721	808	827	705	502	449	397	251	5184
	Crna Gora	Ukupno	912	3523	5224	5621	5725	5535	5050	5096	5294	4179	46159
		Žene	427	2025	3353	3621	3584	3194	2720	2652	2579	2096	26251
31.12. 2022.	Podgorica	Ukupno	186	950	1142	1092	1150	996	845	738	712	500	8311
		Žene	105	598	749	752	797	634	493	423	367	267	5185
	Crna Gora	Ukupno	903	4655	5633	5347	5536	5330	4985	4882	5102	4223	46596
		Žene	450	2822	3601	3445	3513	3072	2700	2555	2496	2206	26860
30.06. 2023.	Podgorica	Ukupno	161	479	770	874	971	902	753	659	659	504	6732
		Žene	93	288	545	607	661	570	429	390	349	271	4203
	Crna Gora	Ukupno	782	2813	4210	4563	4857	4867	4511	4498	4852	4351	40304
		Žene	377	1646	2814	2981	3096	2839	2417	2393	2394	2301	23258
31.12. 2023.	Podgorica	Ukupno	187	739	907	806	885	814	679	598	602	484	6701
		Žene	109	445	616	557	596	516	381	357	329	267	4173
	Crna Gora	Ukupno	750	3809	4532	4296	4560	4546	4273	4300	4575	4301	39942
		Žene	384	2309	2957	2838	2865	2648	2345	2277	2307	2333	23263
30.06. 2024.	Podgorica	Ukupno	179	339	637	691	749	729	620	524	524	461	5453
		Žene	109	217	437	481	516	462	368	311	279	272	3452
	Crna Gora	Ukupno	648	2306	3396	3819	4038	4172	3886	3946	4254	4250	34715
		Žene	342	1405	2260	2538	2584	2452	2183	2100	2146	2387	20397

Izvor: Zavod za zapošljavanje Crne Gore

Posmatrano prema dužini traženja zaposlenja, zaposlenje preko jedne godine traži 4.029 lica ili 73,89% od ukupnog broja nezaposlenih na evidenciji Zavoda (na dan 30.6.2023. godine 4.944 lica ili 73,44%), preko tri godine 2.829 lica ili 51,87% nezaposlenih (30.6.2023. godine

2.567 lica ili 38,13%), a preko 5 godina 1.561 ili 28,63% (30.6.2023. godine 1.477 ili 21,94%). Navedeno ukazuje na visoko učešće dugoročno nezaposlenih lica.

Na nivou Crne Gore, zaposlenje preko jedne godine traži 27.457 lica ili 79,09% od ukupnog broja nezaposlenih na evidenciji Zavoda (na dan 30.6.2023. godine 31.190 lica ili 77,39%), preko tri godine 20.385 lica ili 58,72% nezaposlenih (30.6.2023. godine 17.812 lica ili 44,19%), a preko 5 godina 12.197 ili 35,13% (30.6.2023. godine 11.300 ili 28,04%).

Tabela broj 3. Nezaposleni prema dužini traženja zaposlenja

			DUŽINA TRAŽENJA ZAPOSLENJA	
--	--	--	----------------------------	--

Datum			Do 6 mjeseci	Preko 6 do 9 mjeseci	Preko 9 do 12 mjeseci	Od 1 do 3 godine	Od 3 do 5 godina	Od 5 do 8 godina	Preko 8 godina	UKUPNO
31.12. 2021.	Podgorica	Ukupno	3228	990	1486	3002	1367	767	311	11151
		Žene	1943	613	1006	1951	853	516	129	7011
	Crna Gora	Ukupno	14037	3971	7580	14878	8999	6123	1798	57386
		Žene	8144	2435	4828	9119	5893	3458	645	34522
30.06. 2022.	Podgorica	Ukupno	1643	773	421	3353	988	977	304	8459
		Žene	977	475	283	2146	588	583	132	5184
	Crna Gora	Ukupno	7552	3988	1878	16711	6522	7750	1758	46159
		Žene	4210	2270	1141	9815	3973	4201	641	26251
31.12. 2022.	Podgorica	Ukupno	2118	311	434	3050	986	1109	303	8311
		Žene	1336	193	278	1984	575	680	139	5185
	Crna Gora	Ukupno	9835	1683	2337	16145	5818	8966	1812	46596
		Žene	5725	954	1371	9617	3393	5108	692	26860
30.06. 2023.	Podgorica	Ukupno	1121	433	234	2377	1090	1163	314	6732
		Žene	694	297	144	1545	669	705	149	4203
	Crna Gora	Ukupno	5584	2263	1267	13378	6512	9366	1934	40304
		Žene	3058	1403	765	8085	3804	5404	739	23258
31.12. 2023.	Podgorica	Ukupno	1716	228	283	1774	1154	1119	427	6701
		Žene	1069	137	181	1146	749	691	200	4173
	Crna Gora	Ukupno	7895	1217	1617	10908	6704	8905	2696	39942
		Žene	4636	668	887	6706	3970	5276	1120	23263
30.06. 2024.	Podgorica	Ukupno	877	368	179	1137	1331	956	605	5453
		Žene	582	246	112	739	863	540	370	3452
	Crna Gora	Ukupno	4358	1971	929	7072	8188	8588	3609	34715
		Žene	2537	1194	561	4213	4968	5055	1869	20397

Izvor: Zavod za zapošljavanje Crne Gore

3.3.2. Potražnja za radnom snagom

Potražnju za radnom snagom iskazujemo kroz prijavljena slobodna radna mjesta od strane poslodavaca. U prvom polugodištu 2024. godine poslodavci su Birou rada Podgorica prijavili

3.192 slobodna radna mjesta, što predstavlja 22,54% ukupne tražnje u Crnoj Gori (14.162). U odnosu na I polugodište 2023. godine prijavljeno je 867 slobodnih radnih mjesta manje ili 20,95% (u I polugodištu 2023. godine prijavljeno je 4.138 slobodnih radnih mjesta, što predstavlja 23,82% ukupne tražnje – 17.372).

Na nivou Crne Gore, u prvom polugodištu 2024. godine poslodavci su Zavodu prijavili 14.101 slobodno radno mjesto. U odnosu na I polugodište 2023. godine prijavljeno je 3.271 slobodno radno mjesto manje ili 18,83% (u I polugodištu 2023. godine prijavljeno je 17.372 slobodnih radnih mjesta).

Najveća potražnja je bila za srednjoškolcima (III, IV i V nivo kvalifikacije obrazovanja) 1.450 slobodnih radnih mjesta ili 45,43% (na nivou Crne Gore 6.601 ili 46,61%), zatim za visokoškolcima (VI, VII i VIII nivo) 1.165 ili 36,5% (na nivou Crne Gore 3.973 ili 28,05%), dok je tražnja za I i II nivoom iznosila 577 ili 18,08% (na nivou Crne Gore 3.588 ili 25,34%).

Na potražnju za visokoobrazovanim kadrom, u zadnjih desetak godina, u velikoj mjeri je uticao Program stručno osposobljavanje lica sa stečenim visokim obrazovanjem. Kako kroz navedeni program poslodavci dobijaju "besplatnu" radnu snagu, sa kojom u velikoj mjeri zadovoljavali kadrovske potrebe za visokoobrazovanom radnom snagom, to je i iskazana potražnja-potreba za visokoškolcima, iskazana kroz prijavljena slobodna radna mjesta, značajno manja od stvarno potrebne.

Tabela broj 4. Pregeled prijavljenih slobodnih radnih mjesta prema nivoima kvalifikacije obrazovanja

Period		NIVO KVALIFIKACIJE OBRAZOVANJA										UKUPNO
		I	II	III	IV-1	VI-2	V	VI	VII-1	VII-2	VIII	

2021. godina	Podgorica	1178	12	1049	2067	15	196	115	1781	97	66	6576
	Crna Gora	4820	1340	4544	6937	120	709	204	5173	175	102	24124
2022. godina	Podgorica	1039	91	1701	2011	7	222	150	2566	114	65	7966
	Crna Gora	4761	1566	6007	6572	120	877	273	7504	197	97	27974
2023. godina	Podgorica	968	56	1634	1942	2	190	170	2617	112	54	7745
	Crna Gora	5130	1508	6516	6700	106	850	296	8165	230	79	29580
1.1-30.6.2024.	Podgorica	571	6	645	774	5	26	62	1010	60	33	3192
	Crna Gora	2795	793	2846	3434	73	248	123	3688	113	49	14162

Izvor: Zavod za zapošljavanje Crne Gore

Posmatrano prema djelatnostima poslodavaca, najveća tražnja je bila iz djelatnosti trgovina na veliko i trgovina na malo, popravka motornih vozila i motocikala – 751 ili 23,53% (na nivou Crne Gore 1.967 ili 13,89%), zatim obrazovanju 501 ili 15,7% (na nivou Crne Gore 2.877 ili 20,29%) i državna uprava i odbrana, obavezo socijalno osiguranje – 305 ili 9,56% (na nivou Crne Gore 744 ili 5,25%).

Tabela broj 5. Pregled prijavljenih slobodnih radnih mjesta prema djelatnostima poslodavaca

	PERIOD

	2021. godina		2022. godina		2023. godina		1.1-30.6.2024.	
Djelatnost poslodavaca	Podgorica	CG	Podgorica	CG	Podgorica	CG	Podgorica	CG
A.Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	406	475	191	268	119	200	107	130
B.Rudarstvo	0	8	1	116	0	140	0	23
C.Prerađivačka industrija	150	737	206	977	150	1194	52	365
D.Snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	13	138	19	203	31	204	16	47
E.Snabdijevanje vodom; upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa uklanjanja otpada i slične aktivnosti	47	519	44	381	61	472	32	275
F.Građevinarstvo	455	1310	684	1691	926	1889	231	688
G.Trgovina na veliko i trgovina na malo; popravka motornih vozila i motocikala	1033	3049	1230	3365	1340	3821	751	1967
H.Saobraćaj i skladištenje	375	1047	317	1083	199	1276	71	619
I.Usluge smještaja i ishrane	297	4643	338	5199	232	4906	136	3574
J.Informisanje i komunikacije	264	378	437	546	251	349	108	165
K.Finansijske djelatnosti i djelatnost osiguranja	227	313	246	304	283	367	175	218
L.Poslovanje nekretninama	3	303	40	253	39	427	29	185
M.Stručne, naučne, inovacione i tehničke djelatnosti	417	769	541	930	395	774	109	340
N.Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	486	2137	494	1913	308	1449	140	711
O.Državna uprava i odbrana; Obavezno socijalno osiguranje	314	1001	827	1722	802	1954	305	744
P.Obrazovanje	969	3924	1459	6109	1620	6534	501	2874

Q.Zdravstvena i socijalna zaštita	831	2427	553	1936	621	2435	299	890
R.Umjetnost,zabava i rekreacija	114	329	139	419	146	463	53	197
S.Ostale uslužne djelatnosti	174	615	193	549	221	725	73	146

T.Djelatnost domaćinstva kao poslodavca; Djelatnost domaćinstava koja proizvode robu i usluge za sopstvene potrebe	1	2	4	7	0	0	0	0
U.Djelatnost eksteritorijalnih organizacija i tijela	0	0	3	3	1	1	4	4
UKUPNO CRNA GORA=	6576	24124	7966	27974	7745	29580	3192	14162

Izvor: Zavod za zapošljavanje Crne Gore

Prema povratnim informacijama dobijenim od strane Poreske uprave Crne Gore, u prvom polugodištu 2024. godine, posredstvom Zavoda za zapošljavanje Crne Gore zaposlenje je dobilo 1.619 lica sa evidencije Biroa rada Podgorica, od čega je 988 ili 61,02% žena (na nivou Crne Gore 6.526, od čega 3.802 žene ili 58,26%). U istom periodu 2023. godine zaposlenje je dobilo 2.125 lica, od čega je 1.276 žena ili 60,04% (na nivou Crne Gore 8.720 lica, od čega je 4.875 žena ili 55,91%).

Najviše su zapošljavani srednjoškolci sa IV-1 podnivoom klasifikacije obrazovanja – 510 ili 31,5%, visokoškolci sa VII-1 podnivoom kvalifikacije obrazovanja – 377 ili 23,28%, a zatim i srednjoškolci sa trećim nivoom klasifikacije obrazovanja – 207 ili 12,78%.

Tabela broj 6. Pregled zapošljavanja sa evidencije Zavoda za zapošljavanje prema nivoima kvalifikacije obrazovanja

PERIOD			NIVO KVALIFIKACIJE OBRAZOVANJA										UKUPNO
			I	II	III	IV-1	VI-2	V	VI	VII-1	VII-2	VIII	

2021. godina	Podgorica	Ukupno	483	48	561	1968	31	79	439	1340	93	5	5047
		Žene	237	34	234	1035	3	52	265	915	61	3	2839
	Crna Gora	Ukupno	2118	242	2666	6794	77	287	1404	4075	285	13	17961
		Žene	1147	177	1194	3762	13	171	839	2823	185	6	10317
2022. godina	Podgorica	Ukupno	428	56	590	1670	18	59	447	1283	101	8	4660
		Žene	231	43	272	893	5	41	293	939	60	4	2781
	Crna Gora	Ukupno	1899	220	2660	6015	51	226	1342	3913	307	16	16649
		Žene	1019	149	1136	3213	13	130	859	2774	197	6	9496
2023. godina	Podgorica	Ukupno	485	50	534	1428	10	72	420	1107	112	4	4222
		Žene	269	36	252	804	1	48	286	778	77	1	2552
	Crna Gora	Ukupno	2060	227	2845	5830	39	246	1314	3645	348	6	16560
		Žene	1125	139	1196	3237	6	145	838	2582	236	2	9506
1.1-30.6. 2024.	Podgorica	Ukupno	196	21	207	510	7	32	199	377	68	2	1619
		Žene	104	13	97	303	1	25	136	260	48	1	988
	Crna Gora	Ukupno	891	75	1141	2276	20	100	539	1291	186	7	6526
		Žene	486	47	505	1279	6	69	356	912	140	2	3802

Izvor: Zavod za zapošljavanje Crne Gore

Nominalno posmatrano zapošljavanje posredstvom Zavoda za zapošljavanje je u 2023. godini bilo na približno istom nivou kao i 2022. godine (na nivou Podgorica 4.660:4.222, a na nivou Crne Gore 16.649:16.560). Ako posmatramo učešće zaposlenih posredstvom Zavoda u 2023. godini kao broj zaposlenih u odnosu na ukupnu ponudu tokom 2023. godine (ukupna ponuda predstavlja broj nezaposlenih na početku perioda – 1.1.2023. godine i broj novoprijavljenih tokom perioda – tokom 2023. godine), učešće zaposlenih je u 2023. godini iznosilo 29,97%, a na nivou Crne Gore 24,12% (ukupna ponuda u 2023. godini je iznosila 14.087 lica – na dan 1.1.2023. godine registrovano je 8.311, a tokom 2023. godine je bilo 5.776 novoprijavljenih lica). Učešće zaposlenih u ukupnoj ponudi radne snage u 2022. godini je iznosilo 25,16%, a na nivou Crne Gore 19,44% (ukupna ponuda u 2022. godini je iznosila 18.519 lica – na dan 1.1.2022. godine registrovano je 11.152 lica, a tokom 2022. godine je bilo 7.367 novoprijavljenih lica).

Tabela broj 7. Pregled procenta zaposlenih posredstvom Zavoda za zapošljavanje u odnosu na ukupnu ponudu radne snage u određenom periodu

PERIOD			NI na početku perioda (1. januar)	Novoprijavljeni u periodu (1.1-31.12.)	Ukupna ponuda	Zaposleni posredstvom Zavoda	% zaposlenih
2021. godina	Podgorica	Ukupno	9034	10464	19498	5047	25.88
		Žene	5490	6080	11570	2839	24.54
	Crna Gora	Ukupno	47509	42415	89924	17961	19.97
		Žene	27944	24362	52306	10317	19.72
2022. godina	Podgorica	Ukupno	11152	7367	18519	4660	25.16
		Žene	7011	4346	11357	2781	24.49
	Crna Gora	Ukupno	57386	28234	85620	16649	19.45
		Žene	34522	16026	50548	9496	18.79
2023. godina	Podgorica	Ukupno	8311	5776	14087	4222	29.97
		Žene	5185	3559	8744	2552	29.19
	Crna Gora	Ukupno	46596	22056	68652	16560	24.12
		Žene	26860	12565	39425	9506	24.11
1.1-30.6. 2024.	Podgorica	Ukupno	6701	2229	8930	1619	18.13
		Žene	4173	1391	5564	988	17.76
	Crna Gora	Ukupno	39942	8570	48512	6526	13.45
		Žene	23263	4932	28195	3802	13.48

Izvor: Zavod za zapošljavanje Crne Gore

3.3.3. Stopa registrovane nezaposlenosti

Stopa registrovane nezaposlenosti, posmatrana kao odnos broja registrovanih nezaposlenih i aktivnog stanovništva (registrovani nezaposleni i registrovani zaposlenih), u junu 2024. godine, je iznosila 4,63% (na nivou Crne Gore 11,56%). U odnosu na stopu nezaposlenosti iz juna 2023. godini, kada je iznosila 5,94% (na nivou Crne Gore 13,75%), došlo je do smanjenja stope za 1,31 procentni poen (na nivou Crne Gore smanjenje je za 2,19 p.p.).

Prosječna stopa nezaposlenosti u 2024. godini, posmatrana kao odnos prosječnog broja registrovanih nezaposlenih i prosječnog broja aktivnog stanovništva tokom godine (prosječan broj registrovanih nezaposleni i prosječan broj registrovanih zaposlenih), je iznosila 6,20%, a na nivou Crne Gore 14,35%.

Tabela broj 8. Pregled stopa nezaposlenosti

Mjesec		Broj nezaposlenih ukupno	Broj nezaposlenih žena	Broj zaposlenih ukupno	Aktivno stanovništvo	Stopa registrovane nezaposlenosti
Januar 2023.	Podgorica	7766	4817	101932	109698	7.08
	Crna Gora	44786	25638	230057	274843	16.30
Februar 2023.	Podgorica	7839	4853	102739	110578	7.09
	Crna Gora	44632	25484	232461	277093	16.11
Mart 2023.	Podgorica	7594	4685	103218	110812	6.85
	Crna Gora	43857	25007	234839	278696	15.74
April 2023.	Podgorica	7442	4612	103873	111315	6.69
	Crna Gora	42594	24417	238455	281049	15.16
Maj 2023.	Podgorica	7155	4442	104810	111965	6.39
	Crna Gora	41415	23819	244245	285660	14.50
Jun 2023.	Podgorica	6732	4203	106585	113317	5.94
	Crna Gora	40304	23258	252734	293038	13.75
Jul 2023.	Podgorica	6585	4146	107787	114372	5.76
	Crna Gora	38733	22461	258024	296757	13.05
Avgust 2023.	Podgorica	6441	4056	107623	114064	5.65
	Crna Gora	38108	22141	253581	291689	13.06
Septembar 2023.	Podgorica	6306	3936	107505	113811	5.54
	Crna Gora	37649	21806	248834	286483	13.14
Oktobar 2023.	Podgorica	6631	4138	108147	114778	5.78
	Crna Gora	39128	22737	247125	286253	13.67
Novembar 2023.	Podgorica	6858	4266	108367	115225	5.95
	Crna Gora	40378	23499	247003	287381	14.05
Decembar 2023.	Podgorica	6701	4173	108833	115534	5.80
	Crna Gora	23499	23263	246449	269948	13.95
Prosjeck 2023.	Podgorica	7004	4361	105952	112956	6.20
	Crna Gora	40961	23628	244484	285445	14.35

Januar 2024.	Podgorica	6226	3879	109114	115340	5.40
	Crna Gora	38161	22153	247105	285266	13.38
Februar 2024.	Podgorica	6116	3807	109691	115807	5.28
	Crna Gora	38014	22040	248432	286446	13.27
Mart	Podgorica	5945	3701	110267	116212	5.12

2024.	Crna Gora	37128	21584	251108	288236	12.88
April	Podgorica	5775	3588	110356	116131	4.97
2024.	Crna Gora	36421	21234	252985	289406	12.58
Maj	Podgorica	5561	3497	111115	116676	4.77
2024.	Crna Gora	35415	20723	257521	292936	12.09
Jun	Podgorica	5453	3452	112380	117833	4.63
2024.	Crna Gora	34715	20397	265527	300242	11.56
Prosjeck I- VI 2024.	Podgorica	5846	3654	55244	61090	5.03
	Crna Gora	36642	21355	126890	163532	12.62

Izvor: Zavod za zapošljavanje Crne Gore

3.4. Industrija i preduzetništvo

Podgorica, kao Glavni grad Crne Gore, predstavlja značajan ekonomski centar koji obuhvata širok spektar privrednih grana kao što su preradivačke industrija, poljoprivreda, turizam, trgovina, dok sektor informacionih tehnologija bilježi sve veći rast. Pored toga, Podgorica je prepoznata po svojoj dinamičnoj poslovnoj klimi i strateškom položaju, što je čini ključnim čvorištem za mnoge domaće i međunarodne kompanije. Industrije poput proizvodnje, usluga i maloprodaje kontinuirano doprinose razvoju i modernizaciji grada.

Broj aktivnih poslovnih subjekata u Podgorici je u stalnom porastu, što ukazuje na dinamičan razvoj mikro, malih i srednjih preduzeća. Grad nudi povoljne uslove za razvoj biznisa, uključujući finansijske podsticaje i razvoj biznis zona.

Glavni grad Podgorica sprovodi različite programe podrške i aktivnosti sa ciljem podrške razvoju mikro, malih i srednjih preduzeća, kao i povećanju zaposlenosti. Programi podrške se zasnivaju na potrebama i interesima preduzetnika i većinom se odnose na dodjelu bespovratnih finansijskih sredstava. Među značajnijim su: podrška ženskom preduzetništvu, podrška tehnološkom razvoju i inovacijama, podrška starim zanatima, podrška turizmu i ugostiteljstvu, podrška samozapošljavanju, i nefinansijska podrška preduzetništvu. Ove mjere su osmišljene da pomognu preduzetnicima u savladavanju izazova i unapređenju konkurentnosti poslovnog sektora u Podgorici. U 2025. godini za ove vrste programa podrške izdvojeno je 420.000€. Svi navedeni programi podrške realizuju se kroz Javne konkurse koji su objavljeni u septembru 2025. godine, u toku je realizacija istih.

Kada je riječ o ženskom preduzetništvu, Podgorica se ističe kao vodeći centar ženskog preduzetništva u Crnoj Gori. Ova dominacija naglašava važnost Glavnog grada kao ključnog zamajca ekonomskog razvoja i inkluzivnosti, budući da se podrška ženskom preduzetništvu

direktno se odnosi na Cilj 5 (Postići rodnu ravnopravnost i osnažiti sve žene i djevojčice) i Cilj 8 (Promovisati inkluzivan i održiv ekonomski rast, punu i produktivnu zaposlenost i dostojanstven rad za sve) iz Agende za održivi razvoj Ujedinjenih nacija. Pregled podataka o preduzetništvu po opštinama dodatno osvetljava ovu važnu ulogu Podgorice. Podaci jasno pokazuju da je Podgorica, sa 2579 ženskih preduzeća koja čine 40.75% ukupnog ženskog preduzetništva u Crnoj Gori, lider u ovom segmentu, što reflektuje povoljno poslovno okruženje i podršku lokalnih institucija.

Kada je u pitanju mjera podrške o ženskom preduzetništvu koja se sprovodi još od 2019. godine doprinijela je razvoju preduzetnica na nivou Glavnog grada. U nastavku je dat tabelarni pregled do sada podržanih preduzetnica sa ukupnim iznosomsredstava.

Tabela broj 9. Mjera podrške o ženskom preduzetništvu

<i>Godine</i>	<i>Sredstva predviđena Budžetom Glavnog grada u eurima</i>	<i>Broj korisnica</i>
2019	20.000,00 €	8
2020 - I	20.000,00 €	12
2020 - II	20.000,00 €	10
2021 - I	20.000,00 €	10
2021 - II	20.000,00 €	10
2022 - I	20.000,00 €	13
2022- II	20.000,00 €	10
2023 - I	25.000,00 €	16
2023 - II	25.000,00 €	7
2024	70.000,00 €	20
Ukupno	305.000,00 €	131

Napomena: U toku je drugi Javni konkurs za podršku ženskom preduzetništvu za 2025. godinu sa izdvojenim budžetom od 45.000,00 eura.

3.5. Poljoprivreda

Poljoprivredna proizvodnja na teritoriji Glavnog grada je jako usitnjenja, što je uslovljeno prvenstveno nedostatkom velikih poljoprivrednih površina, kao i velikoj migraciji stanovništva iz sela u grad, pa možemo reći da intenzivne poljoprivredne proizvodnje skoro i da nema, osim u nekim pojedinačnim slučajevima u proizvodnji i preradi vina, jagodičastog voća, prerade šampinjona i tova piladi. To upućuje da se poljoprivredna proizvodnja treba kretati u tzv. "niche" smjeru, koji treba da karakteriše prvenstveno kvalitet i svježina proizvoda, kao i laka dostupnost tržištu. Plasman poljoprivrednih proizvoda se vrši uglavnom na kućnom pragu ili na zelenim pijacama, dok je prodaja gotovih poljoprivrednih proizvoda u maloprodajnim sistemima gotovo neprimjetna. Zbog geografske specifičnosti Glavni grad je razvoj poljoprivrede i ruralni razvoj posmatrao različito u odnosu na određena područja, iz razloga što na tako malom prostoru, ima tri različite klimatske zone, gdje se od mediteranske klime, koja ima karakteristično jako visoke ljetnje temperature i tropske noći, ulazi prema sjeveru u kontinentalnu klimu, koja se dalje prostire do planinske klime. Glavni grad se iz navedenog posmatra kroz 6 područja i to: 1) područje Lješanske nahije u kojem imamo 27 naselja, gdje preovladavaju poljoprivredna domaćinstva srednje i staračke dobi; 2) područje Lješkopolja u kojem ima 8 naselja, gdje preovladavaju poljoprivredna gazdinstva mlade i srednje dobi; 3) područje Kuča u kojem ima 22 naselja, gdje preovladavaju poljoprivredna gazdinstva staračke dobi; 4) područje Pipera u kojem ima 17 naselja, gdje preovladavaju poljoprivredna gazdinstva srednje i staračke dobi; 5) područje Bratonožića u kojem ima 14 naselja, gdje preovladavaju poljoprivredna gazdinstva staračke dobi; 6) područje Lijeve Rijeke u kojem imamo 20 naselja, gdje preovladavaju poljoprivredna gazdinstva staračke dobi.

Za područje Lješanske nahije dominantni sektori poljoprivrede mogu biti vinogradarstvo (vino, grožđe i rakija) i maslinarstvo, za područje Lješkopolja, voćarstvo (trešnje, jagode, kajsije, lubenice itd), vinogradarstvo (vino, grožđe i rakija) i povrtarstvo (paradajz, paprika, krastavac itd), za područje Kuča, stočarstvo (proizvodnja tradicionalnog sira), ratarstvo (krompir, luk, mrkva itd) i pčelarstvo (idealno za selidbu zbog više klimatskih zona i različite biljne flore), za područje Pipera, vinogradarstvo (vino, grožđe i rakija) i pčelarstvo, kao i sektor ljekovitog bilja, pogotovo žalfije, za područje Bratonožića, vinogradarstvo i maslinarstvo (u donjim Bratonožićima), za područje Lijeve Rijeke, ratarstvo (krompir, luk, mrkva itd) i pčelarstvo, sa potencijalom za otkup ljekovitog bilja i šumskih plodova. Step en prerade gotovih proizvoda skoro u svim područjima je na mikro nivou, osim u Lješanskoj nahiji, gdje se uočava prerada poljoprivrednih proizvoda, kao što su meso piladi, proizvodnja šampinjona i jagodičastog voća. Sve ukazuje da je neophodno uvezivanje

potencijala sa agro-turizmom i plasmanom kroz taj kanal prodaje, sa fokusom da se budući mali prerađivački objekti usklade sa HACCP i nacionalnim standardima radi bezbjednosti proizvoda koji idu prema krajnjim kupcima.

3.5.1. Finansijske mjere podrške poljoprivredi

Nakon odvajanja od Sekretarijata za preduzetništvo od 2023. godine Služba za podršku poljoprivredi je raspisivala Javne pozive za podršku poljoprivredi u sklopu Programa podrške poljoprivredi i ruralnom razvoju za teritoriju Glavnog grada, sa značajnim godišnjim povećanjima budžeta.

Tabela broj 10. Pregled sredstava za podršku poljoprivredi

Budžet Glavnog grada	2023.	2024.	2025.
Program podsticajnih mjera podrške poljoprivredi i ruralnom razvoju za teritoriju Glavnog grada	235.000€	276.000€	805.000€

Dodatno, svake godine pored postojećih mjera koje su dale rezultate i za koje su se sredstva svake godine povećavala, poput biznis ideja u poljoprivredi, podrške povrtarstvu, stočarstvu, pčelarstvu i premija u mljekarstvu, uvedene su i nove mjere podrške te tako Programom za 2025. godinu je predviđeno 19 mjera.

Pored dosadašnjih mjera, u narednim godinama odnosno u petogodišnjem periodu planirane su i nove mjere podrške poljoprivredi koje bi dodatno stimulisale mlade poljoprivrednike da ostanu na selu, žene koje se bave poljoprivrednom proizvodnjom i male poljoprivredne proizvođače. Intencija Glavnog grada je da u narednom periodu formira Lokalne akcione grupe (LAG) kao novi mehanizam za postizanje ciljeva u poljoprivredi, kao značajnoj i perspektivnoj djelatnosti.

3.5.2. Organska proizvodnja

Organska poljoprivreda predstavlja jedan od strateških prioriteta razvoja poljoprivrede na teritoriji Glavnog grada Podgorice. U pitanju je noviji oblik poljoprivrede, koja ipak ima duboke korijene u lokalnoj proizvodnji. Generacijama je stanovništvo u ruralnim područjima prakticalo metode poljoprivrede zasnovane na upotrebi organskih đubriva, rotaciji usjeva i očuvanju biodiverziteta. Podacima sa terena utvrđeno je da su na području Glavnog grada Podgorice zabilježene neznatne površine pod organskom proizvodnjom, uglavnom kroz sektore voćarstva i povrtarstva. Da bi se obezbijedilo povećanje organske proizvodnje i njen razvoj, u narednom periodu biće neophodno veću pažnju posvetiti marketingu organskih proizvoda, kako bi se kroz povećanu prepoznatljivost na tržištu, povećala i njihova tražnja.

U narednom petogodišnjem periodu neophodno je planirati i uvesti nove mjere od značaja za razvoj organske poljoprivrede na teritoriji Glavnog grada Podgorice, poput očuvanja domaćih sorti, ulaganja u izgradnju, adaptaciju i rekonstrukciju objekata koji služe za organsku poljoprivredu, nabavke sektorske opreme i mehanizacije, dodatna ulaganja u kupovinu organskog sjemenskog i sadnog materijala, kao i ulaganje u javnu ruralnu infrastrukturu (voda, putevi itd.).

3.6. Turizam i ugostiteljstvo

Pozitivni trendovi u turističkom prometu u Podgorici evidentirani su posljednjih godina, kao rezultat niza faktora i aktivnosti sa ciljem dodatne promocije i valorizacije turističke ponude grada.

Statistički i finansijski pokazatelji svjedoče o tome da Podgorica iz godine u godinu postaje sve atraktivnija turistička destinacija.

Prema zvaničnim podacima Glavni grad je za osam mjeseci 2025. godine posjetilo 128.990 turista u kolektivnom smještaju, što je za 3% više u odnosu na posmatrani period 2024. godine.

Ostvarena su 236.696 noćenja, ili 2% više u odnosu na posmatrani period 2024. godine.

Najviše ostvarenih dolazaka za posmatrani period bilo je iz: Kine, Srbije, Izraela, Turske, SAD, Njemačke, Hrvatske, dok su najviše noćenja ostvarili gosti iz: Izraela, Kine, Srbije, Turske, SAD, Njemačke i Hrvatske.

Smeštajni i ugostiteljski kapaciteti zaokružuju turističku ponudu Glavnog grada. Smještajna ponuda Podgorice danas je okosnica njegovog turističkog razvoja, pri čemu je najvažnija njegova hotelska ponuda.

Podgorica raspolaže sa smještajnim kapacitetima, u komercijalnim smještajnim objektima, sa 2.835 kreveta. Od tog broja kreveta, koliko ih grad nudi u hotelima, skoro 80% (74,92%) ili 2.124 kreveta je u hotelima najviših kategorija (sa 5 i 4 zvjezdice), dok je 25,08% u hotelima sa 3 zvjezdice. Vezano za privatni smještaj, prema evidenciji Sekretarijata za preduzetništvo i investicije, trenutno je broj izdatih rješenja 425 koji raspolažu sa oko 1.200 ležajeva.

Mnogi prirodni, saobraćajni, infrastrukturni i drugi činioci pogoduju razvoju različitih vidova turističke ponude Glavnog grada. Podgorica je glavni grad Crne Gore, u geografskom i saobraćajnom smislu centralno smješten u odnosu na sve raspoložive tipologije turističkog iskustva države (nizija/vinogradi, planine, primorje, Skadarsko jezero). Širi kontekst saobraćajne situacije i njenog razvoja ukazuje na činjenicu da se u budućem turističkom razvoju Podgorica veoma dominantno mora osloniti na avio dostupnost, dok željeznicu i drumski saobraćaj treba posmatrati u kontekstu inter destinacijskog transporta. Podgorica je grad koji nema izraženu sezonalnost, već je posjećen u kontinuitetu tokom cijele godine. Dominantni profili posjetilaca i turista su poslovni (biznis) i tranzitni turisti. Gradu manjka međunarodno konkurentne turističke infrastrukture za gotovo sve vidove turizma (moderni interpretacijski centri, muzeji novije generacije, kongresni kapaciteti, koncertna dvorana, kreirane rute za pješake i bicikliste...).

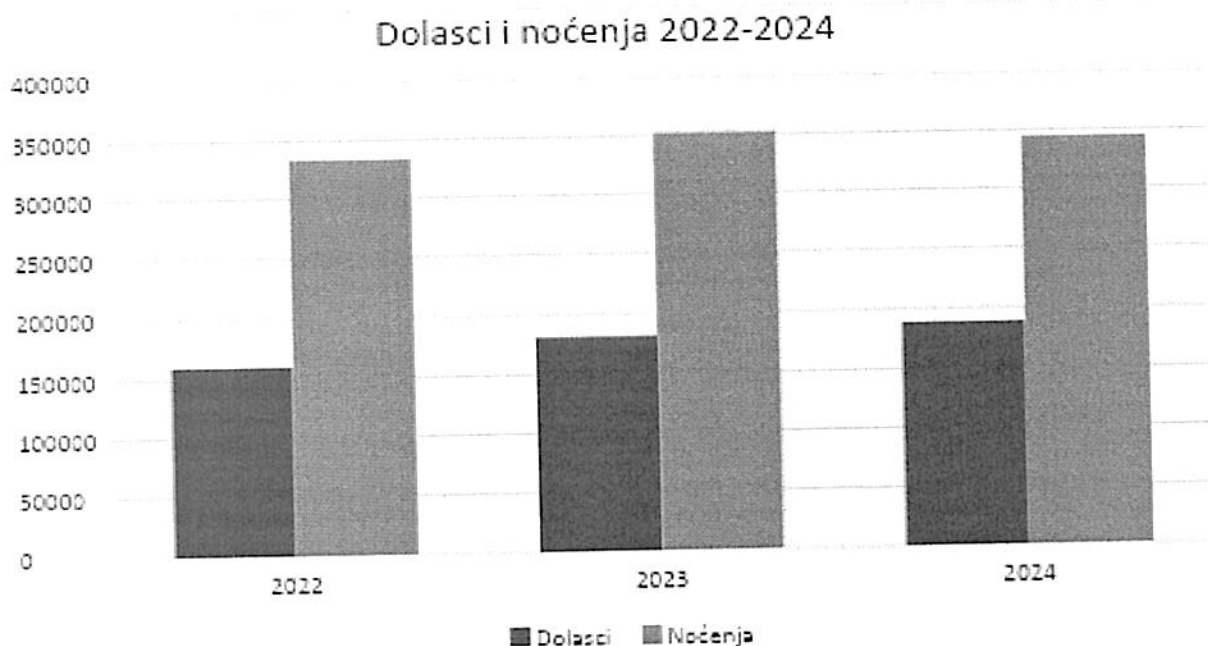
Tabela broj 11. Broj dolazaka i noćenja u Podgorici, u periodu od avgusta 2022. do 2025. godine

Godina	Dolasci	Indeks dolasci	Noćenja	Indeks noćenja
2022	159611	173	333311	181
2023	181533	113	352123	105
2024	189509	104	344491	98
2025 (jan-avg)	128,990	103	236,696	102

*Navedeni podaci se odnose na kolektivni (hotelski) smještaj

*Statistika za 2025. godinu odnosi se na period januar-avgust i uporedno je prikazana sa periodom januar-avgust 2024. godine.

Grafik broj 1. Dolasci i noćenja za period 2022-2024. godine

Izvor: Turistička organizacija Podgorica

U većini mjeseci, tokom kalendarske godine, Podgorica ostvaruje veći turistički promet u odnosu na ostale gradove. Iskorišćavanje potencijala Podgorice kao turističke destinacije zahtijeva mnogo čvršće povezivanje nadležnih organa uprave Glavnog grada, države, Turističke organizacije Podgorice i Nacionalne turističke organizacije međusobno, ali i s turističkim organizacijama drugih opština, prekograničnu saradnju, te veća sredstva za promociju glavnog grada.

S razvojem novih hotelskih kapaciteta i prisustvom svjetskih hotelskih brendova Podgorica se može profilisati kao kongresni ili MICE centar (Meetings, Incentives, Conferencing, Exhibitions). Izgradnjom novih, visokokvalitetnih hotelskih kapaciteta i dovođenjem svjetski poznatih brendova poput „Hilton”, „IHG” (Crowne Plaza I Voco), „Hard Rock Caffé”, „Burger King”, „KFC” obogaćena je ponuda u tom segmentu, i unaprijeđeni su kapaciteti kongresne ponude.

Uopšte, razvoj Podgorice prati povećanje hotelsko-turističkih kapaciteta koji zadovoljavaju visoke standarde. Takođe Podgorica danas raspolaže sa 1738 ugostiteljskih objekata.

Ukupan promet koji ostvaruje sektor turizma i ugostiteljstva bez povezanih djelatnosti u glavnom gradu je 314 657 000 eura odnosno 6,3 % prometa dok je budžet službe dominantno zadužene za promociju turizma u 2024. godini iznosio 0.6 % ukupnog budžeta grada.

Neophodno je alocirati više sredstava za turističku infrastrukturu i promociju turizma u glavnom gradu.

Kada govorimo o potencijalima za razvoj određenih vidova turizma u Podgorici, oni se baziraju na ključnim resursima i atrakcijskim osnovama koji se ogledaju u isticanju i očuvanju bogatstva kulturnog nasljedja, prirodnim atrakcijama, prepoznatom vinogradarskom regionu, što pogoduje razvoju selektivnih oblika turizma i formama aktivnog odmora, uvezujući urbano područje i zaleđe grada. U okruženju grada nalaze se značajne turističke atrakcije (Vinogradski kompleks, NP Skadarsko jezero, Park prirode Komovi, arheološki lokaliteti Medun i Duklja i povezani sadržaji) koje još nisu u potpunosti uvezane u turističke proizvode, i ne na način koji bi omogućio laku komercijalizaciju prema najboljim praksama globalnih turističkih destinacija.

Turistički promet Podgorice je u prethodnom periodu rastao u skladu sa mediteranskim trendovima, ali više kao posljedica rasta poslovnih gostiju koji se dijelom mogu povezati i sa turističkim razvojnim procesima u planinama i primorju.

Jedan od glavnih izazova Glavnog grada jeste neadekvatno valorizovano bogato kulturno-istorijsko nasljeđe i nedovoljna turistička ponuda. Nedovoljno su razvijeni selektivni vidovi turizma, kao što su turizam zasnovan na prirodi, seoski turizam, kulturni turizam, i dr.

U cilju održive valorizacije prostora neophodno je prilikom donošenja prostorno planskih dokumenta voditi računa o upravljanju prirodnim i kulturnim resursima, kao i zaštićenim područjima.

U tom pravcu treba preuzeti sljedeće aktivnosti:

- unapređenje turističke infrastrukture;
- unapređenje kvaliteta postojećih smještajnih kapaciteta i izgradnju novih;
- povezivanje turizma i poljoprivrede (Agroturizam)
- turističku valorizaciju kulturnog nasljeđa;
- diverzifikacija turističke ponude i produženje sezone;
- povećanje broja kvalifikovanog kadra;
- razvoj kulturnog turizma;
- razvoj kongresnog turizma;

- promocija turističke ponude sa akcentom na online promociju;
- poboljšanje avio i druge dostupnosti;
- unapređenje prateće infrastrukture (vodosnabdijevanje, otpadne vode, čvrsti otpad, putna infrastruktura, električna energija, parking);
- rješavanje problema nečistoće;
- suzbijanje sive ekonomije;
- unapređenje turističke infrastrukture (novi sadržaji, kultura i sport, manifestacije, događaji i dr.);
- unapređenje svijesti o važnosti i koristima od turizma među stanovništvom (tradicionalne usluge i proizvodi, vinarije ...).

3.7. Trgovina i zanatstvo

U posljednjih nekoliko godina, sektor trgovine u Glavnom gradu bilježi značajan rast, što se može pripisati porastu populacije, kao i povećanom prilivu turista. Ovaj trend ukazuje na sve veći ekonomski potencijal grada, koji postaje atraktivna destinacija kako za domaće potrošače, tako i za međunarodne posjetioce.

Ukupan broj aktivnih trgovinskih objekata na kraju decembra 2023. godine bio je 5.757, dok je na kraju decembra 2022. godine broj aktivnih trgovinskih objekata bio 5.197. Krajem 2021. godine njihov ukupan broj je bio 4.731, što znači da je u periodu decembar 2021 – decembar 2023. godine broj aktivnih trgovinskih objekata na nivou Glavnog grada uvećan za 22%¹. Dok je broj aktivnih trgovinskih objekata zaključno na 31.07.2024. godine bio 6.272².

Razvoj zanatstva na području Podgorice je posebno izražen posljednjih nekoliko godina. Tako je broj aktivnih zanatskih objekata na kraju decembra 2023. godine iznosio 1.744, dok je na kraju decembra 2022. godine broj aktivnih zanatskih objekata bio 1.534, na kraju decembra 2021. godine 1.369, što znači da je u periodu decembar 2021 – decembar 2023.

¹ Baza podataka prijava trgovinskih objekata koju vodi Sekretarijat za preduzetništvo i investicije Glavnog grada Podgorice.

² U ovoj bazi je uključeno i 620 aktivnih trgovinskih objekata opština Tuzi i Zeta čija je evidencija vođena pri Glavnom gradu do njihovog odvajanja.

godine broj aktivnih zanatskih objekata na području Podgorice uvećan za 27,40%³. Dok je broj aktivnih zanatskih objekata na 31.07.2024.godine bio 1931⁴.

Tradicionalne zanatske vještine doživljavaju renesansu, dok se sve više mladih odlučuje za očuvanje ovog nasljeđa kroz inovativne pristupe i modernizaciju tehnika. Glavni grad je prepoznao značaj zanatstva, te je u posljednje vrijeme uveo finansijsku podršku za stare zanate, što je rezultiralo time da je u 2023. godini podržano 16 zanata ukupnim iznosom od 28.300,00 eura. U 2024. godini Budžetom Glavnog grada izdvojeno je za podršku starim zanatima 50.000,00 eura.

3.8. Investicije

Grad intenzivno radi na poboljšanju infrastrukturnih kapaciteta, uključujući izgradnju i modernizaciju vodovodne i kanalizacione mreže. Postoji znatan interes domaćih i stranih investitora za ulaganje u Podgoricu, posebno u sektore kao što su energetika, nove tehnologije i turizam.

Glavni grad Podgorica sprovodi kontinuirane aktivnosti na unapređenju poslovnog ambijenta i stvaranja uslova za razvoj preduzetništva i privlačenje investicija na teritoriji lokalne samouprave, a sve u cilju otvaranja novih radnih mjesta, zapošljavanja, pospješivanja i usmjeravanja sveukupnog razvoja Podgorice. U ovom pravcu se vrše i aktivnosti na analizi, identifikovanju i aktiviranju zona za razvoj, kako su definisane važećom planskom dokumentacijom. Povoljna okolnost jeste što značajnim prostorima predviđenim za razvoj djelatnosti raspolaže Glavni grad, a iste karakteriše izuzetna saobraćajna i infrastrukturna povezanost, kako, sa drugim djelovima grada, tako i sa značajnim regionalnim i međunarodnim saobraćajnim centrima. Uzimajući u obzir ove činjenice, namjera Glavnog grada Podgorice jeste da aktivira ove prostore, uz uključivanje svih relevantnih domaćih i međunarodnih partnera iz oblasti preduzetništva, proizvodnje, biznisa, poslovnih, komercijalnih i drugih sličnih djelatnosti.

Vlada Crne Gore je u toku 2020. i 2021. godine donijela planske dokumente za prostor oko Kombinata aluminijuma i Jugozapadne obilaznice, koji obuhvataju područja zapadno od magistralnog pravca M2. Od dana usvajanja ovih planova, ova područja karakteriše intezivan

³ Baza podataka prijava zanatskih objekata koju vodi Sekretarijat za preduzetništvo i investicije Glavnog grada Podgorice.

⁴ U ovoj bazi je uključeno i 85 aktivnih zanatskih objekata opština Tuzi i Zeta čija je evidencija vođena pri Glavnom gradu do njihovog odvajanja.

razvoj, a dominantno izgradnja poslovnih, skladišnih i robno-distributivnih objekata. Međutim, najznačajni potencijali za razvoj su locirani istočno od pomenutog magistralnog pravca. Sjeverno od ove zone, a bliže gradu, se nalazi zona planiranih centralnih djelatnosti u kontaktu naselja Zelenika. Potencijal ove zone za razvoj centralnih djelatnosti je izuzetan, obzirom da se radi o prostoru površine od oko 30ha. Cilj izrade Lokalne studije lokacije je osnivanje Centralni biznis distrikt-a (CBD) na površini od minimum 300,000 metara kvadratnih u Podgorici kao ključno poslovno sjedište grada, koje će:

- Privući kompanije, poboljšati poslovnu klimu za nove i postojeće investicije, podstaći ekonomski razvoj grada, stvoriti radna mjesta i poboljšati urbani pejzaž;
- Kreirati moderno poslovno okruženje koje će podržavati rast poslovanja, investicije, inovacije i ekonomski prosperitet grada.

3.9. Prostorno planska dokumentacija

Izrada prostorno-planske dokumentacije predstavlja temeljni instrument prostornog i urbanog razvoja Glavnog grada. Kvalitetno izrađen planski okvir omogućava uravnotežen pristup organizaciji prostora, prepoznavanje njegovih potencijala i unapređenje kvaliteta života stanovnika, obezbjeđujući racionalno korišćenje resursa i očuvanje prirodnih i kulturnih vrijednosti.

Novi Zakon o uređenju prostora („Službeni list CG“, br. 19/25 i 28/25) vratio je izradu planske dokumentacije u nadležnost lokalnih samouprava i uveo obavezu osnivanja Agencije za izradu lokalnih planskih dokumenata. U julu 2025. godine Skupština Glavnog grada usvojila je odluku o osnivanju “Agencije za izradu lokalnih planskih dokumenata” Podgorica, a njene ključne nadležnosti biće: priprema, izrada i sprovođenje lokalnih planskih akata, vođenje digitalne evidencije i koordinacija sa organima državne uprave u oblasti prostornog planiranja.

U skladu sa Zakonom o izgradnji objekata („Službeni list CG“, br. 19/25), prostorno-planska dokumentacija predstavlja osnov za izdavanje akata o izgradnji, čime se obezbjeđuje dosljedna veza između planiranja, projektovanja i sprovođenja investicija. Zakon podrazumijeva digitalizaciju i objedinjavanje prostornih podataka u jedinstvenu Nacionalnu bazu planske dokumentacije, što doprinosi većoj transparentnosti i efikasnosti.

Shodno odredbama Zakona planirano je da se tokom 2026. godine otpočne izrada novog Prostorno-urbanističkog plana Glavnog grada Podgorice, koji će obuhvatiti isključivo teritoriju Glavnog grada. Napominje se da je postupak razgraničenja sa Opštinom Tuzi i Opštinom Zeta i dalje u toku, budući da su navedene opštine stekle status samostalnih jedinica lokalne samouprave. Novi Prostorno-urbanistički plan Glavnog grada Podgorice će biti izrađen po principima integralnog planiranja, sa fokusom na racionalno korišćenje prostora, unapređenje infrastrukture, zelene i javne površine, održivu mobilnost i prilagođavanje klimatskim promjenama.

U skladu sa novim zakonskim okvirom, uspostavljen je sistem planske dokumentacije kojim se jasno definišu lokalni planski dokumenti, i to: prostorno-urbanistički plan lokalne samouprave, lokalni plan detaljne regulacije i urbanistički projekat. Ovim zakonskim rješenjem mijenja se dosadašnja praksa u kojoj su Detaljni urbanistički planovi prepoznati kao lokalni planski dokumenti. Donošenje prostorno-urbanističkog plana lokalne samouprave je obavezno, dok se izrada lokalnih planova detaljne regulacije i urbanističkih projekata sprovodi u skladu s njegovim odredbama. Na ovaj način se obezbjeđuje veća fleksibilnost planiranja i bolja povezanost između strateškog i operativnog nivoa prostornog razvoja.

Osnovni ciljevi prostorno-planske dokumentacije su:

- 1.Unapređenje kvaliteta života i održivog razvoja – Ravnomjeran teritorijalni razvoj, dostupna i humana naselja, zelena infrastruktura i očuvanje identiteta predjela doprinose stvaranju zdravijeg i otpornijeg urbanog okruženja.
- 2.Valorizacija prostornih potencijala – Usklađeno planiranje sa propisima iz oblasti zaštite životne sredine, kulturne baštine, turizma, poljoprivrede i vodoprivrede omogućava prepoznavanje razvojnih potencijala na teritoriji Glavnog grada.
- 3.Efikasna organizacija prostora – Jasno definisanje namjene i načina korišćenja prostora (stambene, privredne, rekreativne, infrastrukturne zone) obezbjeđuje kontrolisan i održiv rast.
- 4.Klimatska otpornost i zelena tranzicija – Novi planovi obavezno integrišu ciljeve održivog razvoja (SDG 11, 13 i 16), promovišu energetske efikasne izgradnje, kružnu ekonomiju i otpornost na klimatske rizike.

U cilju transparentnosti i efikasnog upravljanja prostorom, novi i revidirani planski dokumenti će se usklađivati i objavljivati u okviru Nacionalne baze planske dokumentacije, kojom upravlja Ministarstvo prostornog planiranja. Na taj način obezbjeđuje se jedinstven pristup prostornim podacima na državnom nivou, kao i njihova dostupnost građanima, investitorima i stručnim institucijama.

Jedan od ključnih izazova prostornog razvoja Glavnog grada ostaje neplanska izgradnja i nelegalno izgrađeni objekti. Novi Zakon o legalizaciji bespravnih objekata („Službeni list CG“, br. 91/25) predviđa da se svi započeti postupci legalizacije koji nijesu okončani nastave po novom zakonu ako je to povoljnije za stranku. Nadležni organ lokalne samouprave će po službenoj dužnosti provjeriti ispunjenost uslova i nastaviti postupke u skladu s novim propisima.

Efikasno sprovođenje ovih zakonskih rješenja zahtijeva: redovno ažuriranje i izradu novih planskih dokumenata, unapređenje međuinstitucionalne saradnje, jačanje kapaciteta planerskih institucija i digitalnih servisa, te kontinuiranu edukaciju građana o značaju planskog razvoja i legalizacije.

Prostor Glavnog grada obuhvata 1.508 km² i trenutno je veći dio urbanog područja pokriveno planskim dokumentima detaljne razrade. Prioritet u narednom periodu biće pokrivanje neplanski razvijenih cjelina i inoviranje postojećih planskih dokumenata koji zahtijevaju usklađivanje sa aktuelnim razvojnim potrebama i novom zakonskom regulativom.. Na taj način uspostavlja se planski okvir koji povezuje zakonske reforme, institucionalno jačanje i principe održivog razvoja, čime se obezbjeđuje dugoročno održivo i transparentno upravljanje prostorom Podgorice.

3.10. Komunalna infrastruktura

Normalno funkcionisanje jednog grada nemoguće je bez postojanja odgovarajuće komunalne infrastrukture. Mijenjanjem uslova života i rada kao i rastom broja stanovnika uslovljava se adekvatno stanje i permanentno proširenje i modernizacija komunalnih sistema. Komunalne sisteme čini mreža gradskih puteva, vodovoda, kanalizacije, elektro mreže, hortikulturnih sadržaja, telekomunikacijskih objekata i dr. koji često zahtijevaju velika investiciona ulaganja pa čak i 30-35% više od opštih investicionih ulaganja. Mreže se najčešće polažu ispod površine terena u pojedinačno pripremljene kanale koji leže u trupu gradskih ulica čine tzv “podzemni urbanizam”. Zbog sve većeg broja instalacija, kao i radi njihovog proširenja i

rekonstrukcije, odnosno modernizacije, veoma je bitno formirati uvezani katastar podzemnih instalacija (koje posjeduju nadležna preduzeća) radi eventualnih preklapanja a koje bi bile dostupne svim gradskim preduzećima.

Preduslov za izgradnju saobraćajnica sa pratećom infrastrukturom (po usvojenim Glavnim projektima) su prethodno riješeni imovinsko - pravni odnosi, što predstavlja ozbiljne izazove i utiče na stepen komunalne opremljenosti Glavnog grada.

Obzirom da na nivou Glavnog grada imamo zone gdje je izražena ekspanzija građenja (Zabjelo, Titex, Stari Aerodrom, Radoje Dakić, Gornja Gorica, Donja Gorica, Naselje 1.maj i drugi), potrebno je dati akcenat na rešavanju imovinsko - pravnih odnosa kako bi se na vrijeme izvršilo komunalno opremanje Investitora koji su izmirili naknade po osnovu Ugovora o komunalnom opremanju građevinskog zemljišta.

Takođe, potrebno je napraviti analizu saobraćaja i izdvojiti saobraćajnice koje predstavljaju uska grla naselja (Iva Vizina, Ksenje Cicvarić, Vaka Đurovića, II crnogorskog bataljona i druge) i fokusirati se na njihovoj realizaciji kako bi se postupak opremanja pristupnih saobraćajnica značajno olakšao.

Shodno studiji uređenja prostora i regulaciji saobraćaja za centralno gradsko jezgro pokrenute su aktivnosti na rekonstrukciji saobraćajnica, pa je tako jedan dio saobraćajnica rekonstruisan, u toku je rekonstrukcija Ulice Slobode dok je u planu rekonstrukcija nastavka Vučedolske ulice (od Njegoševe do Ulice Slobode), dio Bokeške ulice (Od Njegoševe do Ulice Slobode) i Ulice Slobode (od Vučedolske do Hotela Hilton). Navedena urbana zona integriše i kontaktira, pored sadržaja u njoj samoj, sve navedene pored kojih se prostire. U pomenutoj zoni koja je predmet posebnog tretmana, dominiraju objekti centralne djelatnosti u administrativnom, poslovno – trgovačkom, kulturnom i drugom obliku jer u sebi sadrže prostore trgova (poluotvorenih i otvorenih) i reprezentativnih objekata. Cilj rekonstrukcije i uređenja ovog prostora je potreba za afirmacijom ukupnog prostora Nove Varoši kao naslijeđenog značajnog gradskog centra.

U starom gradskom jezgru skoro sve saobraćajnice su rekonstruisane u tradicionalnom stilu. U toku je rekonstrukciju jednog od značajnih kulturno istorijskih objekata, Tamnice Jusovača, kao i izrada Glavnog projekta rekonstrukcije trga sa podzemnom garažom ispred autobuske i željezničke stanice koji predstavlja saobraćajno čvorište koje duži vremenski period vapi za uređenjem.

Tabela 12. Pregled utrošenih sredstava za saobraćajnu infrastrukturu

Budžet Glavnog grada	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025. Zaključno sa 30.11.2025.g
Uređivanje, opremanje lokacija i izgradnja i rekonstrukcija saobraćajnica	4 419 917,14	3 856 484,40	6 422 219,48	5 266 257,16	3 319 483,31	3.815.078,02	7.058.604,09
Izrada planske i tehničke dokumentacije za opremanje i uređenje lokacija i za saobraćajnica	545 887,03	595 492,05	422 735,89	543 409,94	295 225,22	467.381,79	513.464,95
UKUPNO	4.965.804,17	4.451.976,45	6.844.955,37	5.809.667,1	3.614.708,53	4.282.459,81	7.572.069,04

Izvor: Završni računi budžeta Glavnog grada 2019-2024. i interna baza za 2025. godinu zaključno sa 30. novembrom.

3.10.1. Naknada za komunalno opremanje građevinskog zemljišta

Usvajanjem planske dokumentacije stvaraju se uslovi za značajno investiranje, a samim tim i naplatu naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta. Takođe, stiču se uslovi za legalizaciju nelegalno izgrađenih objekata na području Glavnog grada i ubiranje prihoda kroz naplatu naknade za bespravne objekte. Za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, investitor plaća naknadu prema odredbama Zakona o izgradnji objekata, Zakona o uređenju prostora, Zakon o legalizaciji objekata, Odluci o naknadi za građenje i Odluci o naknadi za urbanu sanaciju, kojom se propisuju uslovi, način, rokovi i postupak plaćanja naknade za građenje i za urbanu sanaciju.

Sredstva od naknade za građenje mogu se koristiti samo za pripremu i osnovno komunalno opremanje građevinskog zemljišta na prostoru na kome se objekat gradi.

Izuzetno, sredstva od naknade za građenje mogu se koristiti za pripremu i komunalno opremanje građevinskog zemljišta drugih prostora, ako je prostor na kome se objekat gradi u potpunosti komunalno opremljen.

Visina naknade za građenje utvrđuje se na osnovu ekonomsko-tržišne projekcije planskog dokumenta, u zavisnosti od stepena opremljenosti građevinskog zemljišta; prosječnih troškova osnovnog komunalnog opremanja; zone; vrste objekta; učešća investitora u komunalnom opremanju građevinskog zemljišta.

Članom 65 – 71. Zakona o uređenju prostora (*"Sl. list CG" br. 19/2025, od 03.03.2025.godine*) definisan je pojam komunalnog opremanja i naknade za građenje kao i komunalno opremanje građevinskog zemljišta od strane zainteresovanog korisnika prostora.

Obavezu komunalnog opremanja Glavni grad ima prema svim Investitorima koji su zaključili Ugovor o naknadi za građenje/ o naknadi za urbanu sanaciju i izvršili plaćanje u skladu sa Ugovorom.

Agencija je nosilac poslova na uređivanju građevinskog zemljišta, što podrazumijeva pripremne aktivnosti za komunalno opremanje i radove na komunalnom opremanju građevinskog zemljišta koji obuhvataju izgradnju saobraćajnica sa pratećim elektro i hidrotehničkim instalacijama.

Kako za pripremne aktivnosti za komunalno opremanje, tako i za radove na komunalnom opremanju, Agencija sprovodi postupke javnih nabavki za izbor najpovoljnijih ponuđača sa kojima zaključuje ugovore.

U skladu sa Zakonom o javnim nabavkama, Agencija vrši odabir privrednog subjekta za izradu projektne dokumentacije, revizije iste, izradu elaborata eksproprijacije, izvođača radova, vršioca stručnog nadzora nad izgradnjom objekata, ili sama vrši stručni nadzor sa svojim zaposlenim inženjerima, koordinira ovim poslovima, kontroliše i ovjerava račune i situacije, dostavlja ih Sekretarijatu za finansije na plaćanje i o tome vodi evidenciju.

Saglasno Odluci o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, Agencija vrši obračun naknade, procjenu troškova komunalnog opremanja, priprema ugovore koje Glavni grad zaključuje sa investitorima i zastupa Glavni grad u sporovima sa investitorima.

Prema Odluci o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta (Sl. CG- opštinski propisi br. 39/20) iznos naknade po kvadratnom metru neto površine objekta odnosno otvorenog prostora na parceli projektovanoj za obavljanje djelatnosti obračunava se kao proizvod prosječnih troškova komunalnog opremanja i koeficijenta opremljenosti po zonama, i iznosi:

Zona	Ia	I	II	III	IV	V	VI
Iznos (€/m ²)	141,56	136,68	97,63	73,22	63,46	48,81	0,00

Tabela 13. Naknade za komunalno opremanje

Izvor: Službeni list

U 2019. godini zaključena su 145 ugovora o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, od čega je sa fizičkim licima zaključeno 74 ugovora, a sa pravnim licima 71 ugovor. Jednokratnim načinom plaćanja, sa pravom popusta od 15%, zaključeno je 102 ugovora, 32 ugovora sa plaćanjem na rate i 11 ugovora kod kojih je naknada umanjena za 100 %, u skladu sa Zakonom, odnosno Skupštinskim odlukama i članom 16. Odluke o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta ("Sl.list CG –Opštinski propisi" br. 09/18). U 2019. godini po osnovu ugovora o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta naplaćeno je ukupno 23.475.766,44eura.

U 2020. godini zaključena su 99 ugovora o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, od čega je sa fizičkim licima zaključeno 47 ugovora, a sa pravnim licima 52 ugovora. Jednokratnim načinom plaćanja, sa pravom popusta od 15%, zaključeno je 72 ugovora, 22 ugovora sa plaćanjem na rate i 5 ugovora kod kojih je naknada umanjena za 100%, u skladu sa Rješenjem Sekretarijata za planiranje prostora i održivi razvoj shodno primjeni Člana 16 stav 1 alineje 3 i 4 Odluke o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta (Sl.list CG-opštinski propisi br.09/18). U 2020. godini po osnovu ugovora o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta naplaćeno je ukupno 13.128.432,65 eura.

U 2021. godini zaključena su 124 ugovora o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, od čega je sa fizičkim licima zaključeno 51 ugovor, a sa pravnim licima 73 ugovora. Jednokratnim načinom plaćanja, sa pravom popusta od 15%, zaključeno je 103

ugovora i 21 ugovor sa plaćanjem na rate. U 2021. godini po tom osnovu naplatila iznos od 16.059.420,09 eura.

U 2022. godini zaključena su 148 ugovora o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, od čega je sa fizičkim licima zaključeno 55 ugovora, a sa pravnim licima 93 ugovora. Jednokratnim načinom plaćanja, sa pravom popusta od 15%, zaključeno je 126 ugovora i 22 ugovora sa plaćanjem na rate. U 2022. godini po tom osnovu naplatila iznos od 24.011.497,13 eura.

U 2023. godini zaključena su 130 ugovora o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, od čega je sa fizičkim licima zaključeno 43 ugovora, a sa pravnim licima 87 ugovora. Jednokratnim načinom plaćanja, sa pravom popusta od 15%, zaključeno je 111 ugovora, 17 ugovora sa plaćanje na rate, dok su 2 ugovora zaključena sa investitorom koji je privremeno oslobođen plaćanja naknade (u skladu sa Zakonom o planiranju prostora i izgradnji objekata, čl.239). U 2023. godini, naplaćeno po osnovu naknade (uračunati i iznosi po osnovu ugovora iz predhodnih godina) 18.314.902,78 eura.

U 2024. godini zaključena su 73 ugovora o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, od čega je sa fizičkim licima zaključeno 48 ugovora, a sa pravnim licima 25 ugovora. U 2024. godini po tom osnovu naplaćeo po osnovu naknade je iznos od 8.219.943,11 eura.

U 2025. godini do 30. novembra je zaključen 181 ugovor o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, od čega je sa fizičkim licima zaključeno 65 ugovora, a sa pravnim licima 116 ugovora. U 2025. godini, zaključno sa 30. novembrom, Agencija je od naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišt naplatila iznos od 24.704.348,86 eura.

U narednoj tabeli su podaci o broju zaključenih ugovora i sredstvima naplaćenim po osnovu ove naknade:

God.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025. zaključno sa 30.nov.
EUR	23.475.766,44	13.128.432,65	16.059.420,09	24.01.497,13	18.314.902,78	8.219.943,11	24.704.348,86

Tabela 14. Prihod od naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta

Izvor: Interna baza

Pored Ugovora o komunalnom opremanju građevinskog zemljišta, Agencija sprovodi proceduru za zaključivanje Ugovora o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta za bespravne objekte/ugovora o naknadi za urbanu sanaciju.

U 2020. godini zaključeno je 169 ugovora o naknadi za urbanu sanaciju. Ukupno naplaćeni iznos naknade po osnovu zaključenih ugovora je 564.148,02 eura, s tim da je dio vlasnika bespravnih objekata naknadu izmirio jednokratno a dio je plaća u mjesečnim ratama.

U 2021. godini zaključeno je 189 ugovora o naknadi za urbanu sanaciju. Ukupno naplaćeni iznos naknade po osnovu zaključenih ugovora je 1.013.932,53 eura, s tim da je dio vlasnika bespravnih objekata naknadu izmirio jednokratno a dio je plaća u mjesečnim ratama.

U 2022. godini zaključeno je 114 ugovora o naknadi za urbanu sanaciju. Ukupno naplaćeni iznos naknade po osnovu zaključenih ugovora je 725.007,58 eura, s tim da je dio vlasnika bespravnih objekata naknadu izmirio jednokratno a dio je plaća u mjesečnim ratama.

U 2023. godini zaključeno je 52 ugovora o naknadi za urbanu sanaciju. Ukupno naplaćeni iznos naknade po osnovu zaključenih ugovora je 765.066,48 eura, s tim da je dio vlasnika bespravnih objekata naknadu izmirio jednokratno a dio je plaća u mjesečnim ratama.

U 2024. godini zaključeno je 36 ugovora o naknadi za urbanu sanaciju. Ukupno naplaćeni iznos naknade po osnovu zaključenih ugovora je 415.277,59 eura, s tim da je dio vlasnika bespravnih objekata naknadu izmirio jednokratno a dio je plaća u mjesečnim ratama.

U 2025. godini je do 30. novembra zaključeno 29 ugovora o naknadi za urbanu sanaciju, od čega je 28 ugovora sa fizičkim licima i 1 ugovor sa pravnim licem. U 2025. godini, zaključno sa 30. novembrom, Agencija je od naknade za urbanu sanaciju naplatila iznos od 434.796,21 euro.

Tokom 2026. godine je planirano donošenje nove Odluke o naknadi za građenje i nove Odluke o naknadi za urbanu sanaciju.

3.10.2. Građevinske dozvole i podnešeni zahtjevi za legalizaciju

Od dana stupanja na snagu Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata i Zakona o legalizaciji, Sekretarijatu za planiranje prostora i održivi razvoj podnešeno je ukupno 13 236 zahtjeva za legalizaciju bespravnih objekata.

Zakon o legalizaciji bespravnih objekata je stupio na snagu dana 14.08.2025. godine. Novim Zakonom propisani uslovi da bi se objekat legalizovao podrazumjevaju da se isti nalazi na satelitskom i aerofotogrametrijskom snimku koji je sačinjen u julu 2025. godine i da ispunjava opšte i posebne uslove navedene u Zakonu. Organ državne uprave nadležan za poslove uređenja prostora i izgradnje objekata dužan je da obezbijedi snimak i učini ga dostupnim na Geoportalu koji se nalazi na internet stranici Ministarstva.

Stupanjem na snagu Zakona o legalizaciji, Organ lokalne uprave je nadležan za legalizaciju bespravnih objekata do 500 m².

Usvajanjem Zakona o izgradnji koji je stupio na snagu 05.03.2025. godine, bitno je izmijenjen postupak za gradnju objekata. Naime, građevinska dozvola kao upravni akt je ponovo uvedena. Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine je nadležno za izdavanje urbanističko-tehničkih uslova i građevinskih dozvola za objekte preko 3000 m², a za objekte do 3000 m² su nadležne lokalne samouprave.

Tabela 16. Prikaz postupka za građenje

Aktivnost	Nadležnost
Izdaju se urbanističko tehnički uslovi na zahtjev stranke	Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj (za objekte do 3000 m ²) Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine (za složene inženjerske objekte i objekte preko 3000 m ²)
Pribavljanje tehničkih uslova (Elektrodistribucija, Vodovod, Telekomunikacije, Saobraćaj itd)	Prenešena nadležnost Glavnom gradu, sastavni dio Urbanističko tehničkih uslova
Izrada Idejnog rješenja	Stranka - licencirano preduzeće za izradu tehničke dokumentacije
Saglasnost na Idejno rješenje	Glavni gradski ili državni arhitekta
Izrada Glavnog projekta	Stranka - licencirano preduzeće za izradu tehničke dokumentacije
Revizija projekta	Stranka - licencirano preduzeće za reviziju tehničke dokumentacije
Pribavljanje saglasnosti na glavni projekat	Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj (za objekte do 3000 m ²) Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine (za složene inženjerske objekte i objekte preko 3000 m ²)
Regulisanje naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta	Stranka
Izdavanje građevinske dozvole	Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj (za objekte do 3000 m ²) Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine (za složene inženjerske objekte i objekte preko 3000 m ²)
Provjera usklađenosti glavnog projekta s izdatim UT uslovima, idejnim rješenjem na koji je data saglasnost, pravo svojine na zemljištu	Urbanističko-građevinska inspekcija Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine

Broj zahtjeva za izdavanje građevinske dozvole, od usvajanja novog Zakona o izgradnji objekata ("Službeni list Crne Gore", br. 019/25 od 04.03.2025, 092/25 od 07.08.2025), podnijetih ovom Sekretarijatu iznosi 135 a broj izdatih građevinskih dozvola iznosi 49.

U planiranju prostora Glavnog grada došlo je do bitnih promjena usvajanjem Zakona o uređenju prostora koji je stupio na snagu 05.03.2025. godine i donošenjem Izmjena i dopuna PUP-a Podgorice ("Službeni list Crne Gore" br. 096/25 od 21.08.2025.godine).

Planiranje prostornog razvoja Podgorice, kritičke analize usvojenih planskih dokumenata (DUP, UP I LSL), vizije Podgorice do 2030. godine i osnovnih opredjeljenja scenarija budućeg razvoja uređivaće se na način koji podrazumjeva da se planski dokumenti obrađuju od strane Agencije za izradu planskih dokumenata Glavnog grada.

3.11. Lokalni putevi i ulice u naseljima

Mreža lokalnih puteva omogućava relativno zadovoljavajuću povezanost grada s okolnim mjestima i seoskim područjem. Tehničke karakteristike ovih puteva uglavnom ne ispunjavaju potrebne minimalne uslove za bezbjedan saobraćaj, što upućuje na neophodnost izrade tehničke dokumentacije radi njihove rekonstrukcije i kvalitetnog održavanja.

3.11.1. Javni prevoz putnika

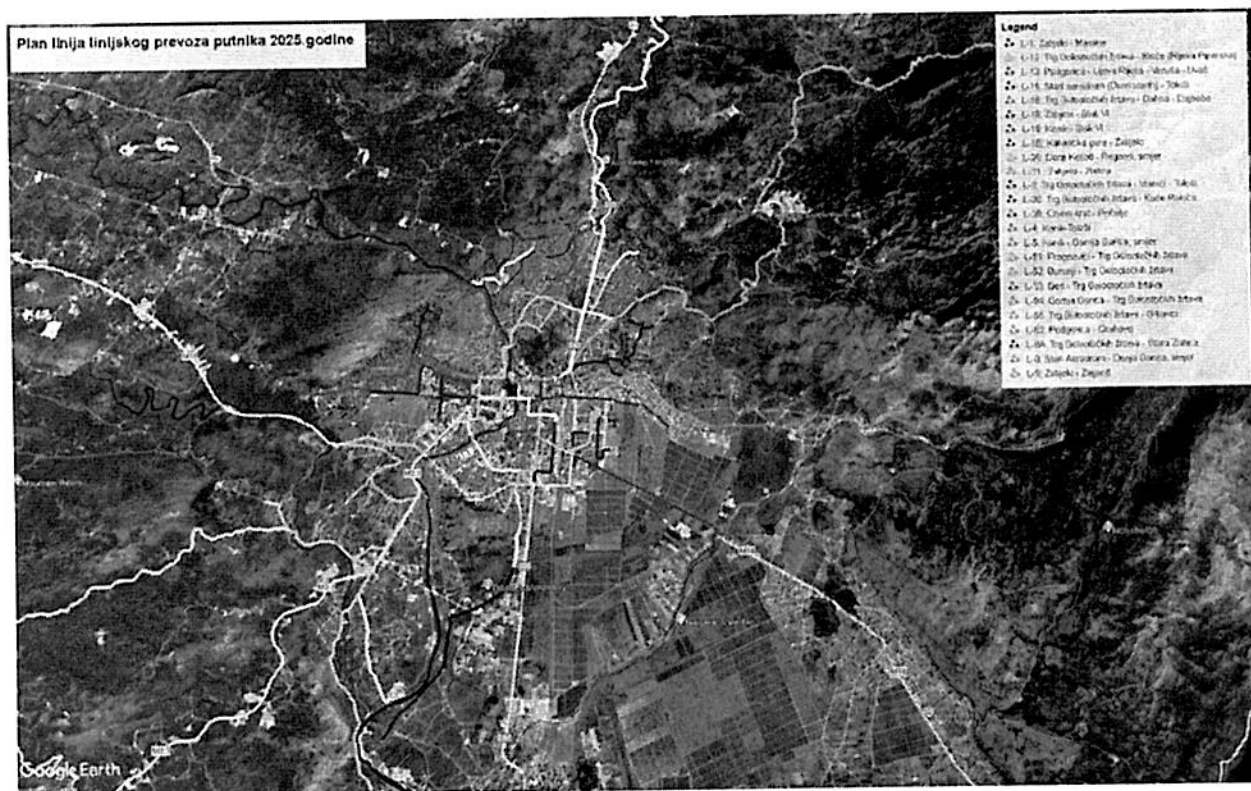
Na području Podgorice javni prevoz putnika funkcioniše kao autobuski gradski i prigradski prevoz i auto-taksi prevoz putnika.

U okviru linijskog prevoza putnika na teritoriji Glavnog grada Podgorica funkcioniše 31 autobuska linija, 23 autobuskih linija u okviru kojih saobraća 47 autobusa i 8 autobuskih linija na kojima se vrši prevoz sa 9 kombi vozila. Uvažavajući brojne primjedbe građana na rad privatnih prevoznika koji su obavljali prevoz na teritoriji Glavnog grada, Sekretarijat za saobraćaj je učestvovao u izradi specifikacija s ciljem pronalaženja optimalnog rješenja i nabavke određenog broja autobusa. Ovaj korak je preduzet kako bi se unaprijedio kvalitet usluga linijskog prevoza i zadovoljile potrebe građana. Tako je tokom 2022. i 2023. godine izvršena nabavka 45 novih autobusa, marke BMC, EURO6 standarda. Prosječna starost novih autobusa je 5 godina. Frekvencija polazaka u okviru gradskog linijskog prevoza na većini linija je od 20 do 40 minuta. Takođe, u cilju poboljšanja efikasnosti prevoza, preduzeće "Putevi d.o.o." je nabavilo i 18 polovnih autobusa marke MAN i Mercedesi iznajmilo 16 polovnih kombi vozila. Prema dostupnim informacijama očekuje se nabavka dodatna 4 autobusa marke MAN.

Shodno Odluci o besplatnom prevozu putnika u periodu septembar 2023 – jun 2024. godine izdato je 9555 besplatnih karata za učenike osnovnih i srednjih škola. Osim toga, u prethodnom periodu je usvojena Odluka o besplatnom prevozu u prigradskom i gradskom linijskom saobraćaju ranjivih kategorija stanovništva na teritoriji Glavnog grada Podgorice kojom se omogućava ostvarivanje prava na besplatan prevoz u gradskom i prigradskom

linijskom saobraćaju za penzionere, lica preko 67 godina starosti, lica sa invaliditetom i lica u stanju socijalne potrebe. Tokom 2024. godine izdato je 4965 voznih karata za penzionere, 2865 voznih karata za studente i 11984 voznih karata za radnike.

Slika 1. Plan linija linijskog prevoza putnika

Izvor: Interna baza

Pored značajnih ulaganja tokom prethodnih nekoliko godina, gradski i prigradski linijski prevoz putnika u Podgorici se suočava s izazovima, kao što su još uvijek neadekvatna pokrivenost mreže linija, nedovoljna frekventnost, manjak informacija i deficit voznog parka. Modernizacija, poboljšanje ponude, veća pristupačnost i dostupnost javnog prevoza i jačanje komunikacije sa građanima su od ključne važnosti za unaprjeđenje linijskog prevoza.

Kako bi se moglo adekvatno odgovoriti zahtjevima građana i obuhvatiti svaki dio grada, pristupiće se povećanju kapaciteta voznog parka. Planirano je da se izvrši nabavka odgovarajućeg broja mini kombi vozila, čime će se obezbijediti sveobuhvatna pokrivenost prevozom za sve građane, uključujući i one u teško dostupnim područjima. Osim prethodno pomenutog, uvećanjem flote vozila različitih kategorija omogućiće se bolja povezanost svih gradskih i prigradskih naselja. S tim u vezi, za 2025. godinu, između ostalog, predviđena je i

nabavka autobusa koji će biti namijenjen za turističke potrebe Glavnog grada, čime će se dodatno unaprijediti turistička ponuda i atraktivnost Podgorice kao turističke destinacije.

Pored unaprjeđenja i modernizacije sistema javnog prevoza i ograničenja javnog masovnog prevoza putnika usljed velikih opterećenja pojedinih koridora, naročito na području užeg centra i u dijelu glavnih saobraćajnica koje vode u gradsko jezgro, auto taksi prevoz još uvijek zauzima značajno mjesto kada je u pitanju prevoz putnika u Podgorici. Zaključno sa septembrom 2025. godine izdato je 268 licenci sa 870 izvoda iz licenci za ovaj vid prevoza. U Podgorici je ukupno 71 obilježenih taksi stajališta sa 424 taksi mjesta.

3.11.2. Digitalizacija linijskog prevoza putnika

U okviru modernizacije linijskog prevoza, nastavljeno je s realizacijom aktivnosti koje se odnose na digitalizaciju linijskog prevoza putnika. Glavni grad Podgorica pustio je u rad novi servis koji građanima omogućava da prate kretanje autobusa linijskog gradskog i prigradskog prevoza u realnom vremenu.

Aplikacija koja je korišćena u prethodnom periodu "Klik Bus", a koja je ujedno bila i pilot projekat doniran od strane GIZ-a (*Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit*) bila je osnov daljeg ažuriranja softverskog rješenja funkcionisanja linijskog prevoza putnika.

Korićenjem aplikacije, građani mogu u svakom trenutku provjeriti gdje se nalazi autobus i za koliko vremena će stići na određeno stajalište. Osim pomenutog, pored postojećih mjesečnih karata, uvedena je i pripejd opcija, koja omogućava korisnicima da sami dopunjuju iznos po želji i koriste kartu u skladu sa sopstvenim navikama. Na ovaj način, sistem javnog prevoza postaje fleksibilniji i dostupniji širokom krugu korisnika. Ovako uspostavljen sistem predstavlja značajan iskorak ka modernizaciji i unaprjeđenju usluge javnog prevoza, u skladu sa potrebama korisnika. Takođe, na ovaj način se prikupljaju podaci koji služe za analizu navika korisnika prevoza, optimizaciju trasa i planiranje daljeg razvoja javnog prevoza.

Za ove potrebe, izvršena je i nabavka LED informacionih tabli koje će biti postavljene na 40 lokacija. Na ovaj način, korisnicima se omogućava da u svakom trenutku budu informisani o lokaciji autobusa u realnom vremenu, odnosno o vremenu njegovog dolaska na konkretno stajalište, čime se unapređuje usluga javnog linijskog prevoza putnika kroz uvođenje savremenih ITS rješenja i aplikacija.

Sve navedene aktivnosti su aktivnosti koje se kontinuirano sprovode, pa će shodno tome Glavni grad nastaviti s ulaganjem u digitalizaciju i modernizaciju usluga, kako bi javni prevoz u Podgorici bio efikasniji, dostupniji i prilagođen potrebama građana.

3.11.3. Stacionarni saobraćaj

Intenzivna izgradnja stambenih poslovnih i kombinovanih objekata u Glavnom gradu stvorila je problem nedostatka dovoljnog broja mjesta za parkiranje. Ovaj problem je izražen kako u užem, tako u širem gradskom jezgri, a naročito na lokacijama gdje se grade novi stambeni blokovi. Na pojedinim mjestima problem parkiranja je riješen izgradnjom podzemnih garaža. Međutim, problem nedovoljnog broja parking mjesta je i dalje izražen.

S tim u vezi, preduzeće “Parking servis Podgorica” d.o.o. kontinuirano sprovodi aktivnosti na širenju kapaciteta parking mjesta, modernizaciji opreme i uvođenju savremene tehnologije kako bi korisnicima usluga pružili informacije o cijenama, načinu plaćanja i dostupnosti javnih parkirališta.

Društvo upravlja s ukupno 7 378 parking mjesta, na urednim parkiralištima sa kontrolisanim ulaskom i izlaskom sa 2 204 parking mjesta, u garažama i smart garažama 837, dok su u zonama, odnosno na opštim parkiralištima u centru grada i u dijelu grada preko Morače obilježena 4 337 parking mjesta. Osim navedenog, Društvo raspolaže sa osamnaest (18) organizovanih parkirališta, pet (5) garaža i tri (3) parking zone.

3.11.4. Infrastruktura za nemotorizovane učesnike u saobraćaju

Pješačku infrastrukturu u gradu čine trotoari uz saobraćajnice, pješačke staze, pješački mostovi, šetališne staze i trgovi. Ukupna dužina biciklističkih staza i traka na pet izgrađenih koridora kroz gradsko jezgro iznosi 10,056,2 km. Izgrađene su i dvije biciklističke rute za iskusnije bicikliste, dužine oko 30 km. Uz novoplanirane saobraćajnice obavezno je planiranje biciklističkih staza, uz poštovanje propisa za njihovo projektovanje.

U cilju motivacije građana da koriste bicikl kao sredstvo prevoza, Glavni grad kontinuirano sprovodi Javni poziv za dodjelu subvencije za kupovinu bicikala „Podgorica na dva točka“ kojim se kroz subvencioniranu kupovinu obezbjeđuje kupovina bicikla u visini od 50% cijene bicikla, a najviše do 150 eura po korisniku. U tekućoj godini je realizovan jedanaesti ciklus dodjele subvencija u toku kojeg je 533 korisnika ostvarilo pravo na subvenciju.

Slika 2. Mapa postojeće biciklističke infrastrukture

Izvor: Interna baza

3.11.5. Željeznički saobraćaj

Postojeću željezničku mrežu u Crnoj Gori čine jednokolosječne pruge normalne širine i tri željeznička pravca:

- Vrbnica – Bar, dio pruge Beograd – Bar koji prolazi kroz Crnu Goru;
- Podgorica – Tuzi – državna granica (dio pruge Podgorica – Skadar);
- Podgorica – Nikšić.

Tri navedene dionice predstavljaju osnovu koncepta unaprjeđenja željezničkog putničkog saobraćaja u smislu nosilaca prevoza putnika u regionalnom saobraćaju. Obzirom da veliki broj putnika između Nikšića i Podgorice čine zaposleni, daci i studenti, željeznički prevoz bi trebalo promovisati putnicima kao adekvatnu održivu alternativu drumskom prevozu.

3.12. Poboljšanje saobraćajne infrastrukture i mobilnosti

3.12.1. Razvoj saobraćajne infrastrukture

Realizacija savremenih saobraćajnih tokova zahtijeva prije svega razvijenu saobraćajnu infrastrukturu, čija neadekvatna razvijenost predstavlja kočnicu daljeg privrednog rasta i razvoja. Samo kvalitetna saobraćajna infrastruktura omogućava realizaciju nesmetanog protoka ljudi, roba, usluga i kapitala. Iako se u savremenim uslovima poslovanja nameće konkurencija između pojedinih vidova saobraćaja, te sve više podstiču multimodalna saobraćajna rješenja, statistički podaci pokazuju da drumski saobraćaj i dalje ostaje dominantan u poređenju sa drugim vidovima saobraćaja, što upućuje na poseban značaj koji ima kvalitetna putna infrastruktura u Glavnom gradu.

Sa jedne strane visoko vrijedne investicije u putnu infrastrukturu, sa relativno dugim periodima realizacije, a sa druge strane prostorna i finansijska ograničenja, dodatno ukazuju na značaj kvalitetnog strateškog planiranja kada je riječ o planiranju i realizaciji investicija u oblasti putne infrastrukture.

U tom cilju neophodno je kontinuirano raditi na unaprjeđenju i modernizaciji putne infrastrukture kroz:

- izgradnju novih i rekonstrukciju postojećih puteva u skladu sa važećim strateškim dokumentima (Prostorno urbanistički plan i Plan održive urbane mobilnosti): Unaprijediti kvalitet i bezbjednost saobraćajnica u skladu sa savremenim trendovima i načelima održive urbane mobilnosti uz uravnotežen razvoj svih vidova prevoza.
- analizu potrebe i izgradnje dodatnih parking prostora, sa jasno definisanom politikom naplate parkinga i kontrole i sankcionisanja nepropisno zaustavljenih i parkiranih vozila.
- razvoj Inteligentnih transportnih sistema za kontrolu i regulisanje saobraćaja.
- unapređenje bezbjednosti saobraćaja kroz strateški planirane i propisno obilježene zone usporenog saobraćaja, zone "30", zone škole i pješačke zone. Sprovođenje analiza saobraćajnih nezgoda u cilju prepoznavanja "crnih tačaka" i preduzimanje neophodnih mjera za poboljšanje elemenata puta koji su doprinijeli nastanku i posljedicama saobraćajne nezgode, vodeći se načelom: put treba da prašta greške,

odnosno put mora biti projektovan i izveden na način da ne utiče na nastanak saobraćajne nezgode, a ukoliko se nezgoda dogodi, da posljedice budu minimalne.

- unapređenje pješačke i biciklističke infrastrukture: Kontinuirano poboljšanje uslova za kretanje pješaka i biciklista i drugih sredstava mikromobilnosti kroz izgradnju nedostajućih i unapređenje postojećih pješačkih površina, njihovo prilagođavanje potrebama osoba sa invaliditetom i osoba smanjene pokretljivosti i izgradnja kvalitetne i dobro povezane mreže biciklističke infrastrukture u skladu sa standardima.
- izgradnju obilaznica i novih saobraćajnica: Izmještanje tranzitnog saobraćaja iz urbanog jezgra grada radi poboljšanja kvaliteta stanovnika stambenih naselja, bezbjednosti učesnika u saobraćaju, smanjenja buke i emisije izduvnih gasova, smanjenja saobraćajnih gužvi i bržeg protoka saobraćaja.

3.12.2. Razvoj održivog javnog prevoza putnika i aktivne mobilnosti

Za prelazak na bezbjednu, pristupačnu, pametnu i otpornu gradsku mobilnost sa nultom stopom emisija treba se usmjeriti na aktivnu i zajedničku mobilnost koja se bazira na rješenjima sa niskom i nultom stopom emisija. Iz tog razloga neophodan je strateški pristup i nova ulaganja, sa fokusom na javni prevoz, multimodalnosti i infrastrukturi za aktivnu mobilnost. Neophodno je uraditi strateški plan i strateška dokumenta kao što su:

- Studija razvoja saobraćaja Glavnog grada,
- Studije i plana linija javnog gradskog i prigradskog prevoza putnika i auto-taksi prevoza putnika,
- Studija razvoja biciklizma i mikromobilnosti.

Kako bi se zadovoljile postojeće i buduće potrebe stanovnika za mobilnošću, te obezbijedio bolji kvalitet života u gradu i okolini, potrebno je imati u vidu sljedeća načela:

- atraktivne usluge javnog prevoza podržane multimodalnim pristupom i digitalizacijom,
- zdravija i bezbjednija mobilnost: veći naglasak na pješaćenje, korištenju bicikla i mikromobilnosti,
- nulta stopa emisija iz logistike prevoza tereta i isporuka na posljednjem kilometru,
- digitalizacija, inovacije i nove usluge mobilnosti.

U cilju razvoja pametne i održive mobilnosti neophodno je izvršiti investiranje u efikasniji javni prevoz kroz modernizaciju sistema, uvođenje električnih prevoznih sredstava,

poboljšanje ponude, povećanje frekventnosti, cjenovne pristupačnosti i dostupnosti javnog prevoza, jačanje komunikacije sa građanima, razvoj aplikativnih rješenja i primjena inteligentnih transportnih sistema i pružanje informacija o prevozu u realnom vremenu.

3.13. Vodosnabdijevanje i kanalizacija

3.13.1. Vodosnabdijevanje

Na sistem organizovanog vodosnabdijevanja priključeno je oko 90% populacije Podgorice. Najveći dio stanovnika bez pristupa sistemu vodosnabdijevanja živi na seoskom području.

Ukupna dužina snimljene vodovodne mreže na 30.09.2025. godine, za područje Glavnog grada Podgorica, iznosi 833.437 m.

Radovima koji su se realizovali u 2014. godini tj. izgradnjom objekata hidro-tehničke infrastrukture na području Opštine Zeta i Opštine Tuzi, omogućeno je formiranje jedinstvenog sistema Podgorice, Opštine Zeta i Opštine Tuzi.

Odlukom o privremenom uređenju odnosa Glavnog grada i Opštine Tuzi do konačne raspodjele imovine za stvaranje uslova za rad Opštine Tuzi („Službeni list CG – opštinski propisi“ br.047/21 od 31.12.2021. godine), DOO „Vodovod i kanalizacija“ Podgorica održava sve bunare i servisira obaveze za iste uz hlorizaciju vode koja se koristi za snabdijevanje vodom u Opštini Tuzi.

A. Vodovodni sistem »Podgorica«

- PS »Mareza 1« - pet pumpi ukupnog kapaciteta 550 l/s (80 l/s, 80 l/s, 130 l/s, 130 l/s, 130 l/s);
- PS »Mareza 2« - četiri pumpe radnog kapaciteta 960 l/s (3x320 l/s +1 rezervna pumpa od 320 l/s), a instalisanog 1600 l/s (4 x 400 l/s);
- PS »Zagorič« - pet bunara radnog kapaciteta 500 l/s (145 l/s, 60 l/s, 125 l/s, 90 l/s, 80 l/s), a instalisanog 625 l/s (125 l/s, 60 l/s, 125 l/s, 90 l/s, 145 l/s, 80 l/s);
- PS »Čemovsko polje« - pet bunara kapaciteta 410 l/s (70 l/s, 50 l/s, 70 l/s, 110 l/s, 110 l/s)
- PS »Dinoša« - jedan bunar kapaciteta 60 – 70 l/s.

Vodovodni sistem Podgorice raspolaže sa rezervoarima, ukupnog kapaciteta 6.800 m³, i to:

- Rezervoar „Ljubović“, kapaciteta 3.000 m³
- Rezervoar „Gorica“, kapaciteta 1.200 m³.

- Rezervoar Orlovina, kapaciteta 2.000 m³
- Rezervoar Kakaricka gora, kapaciteta 600 m³.

B. Vodovodni sistem »Tuzi«

- PS »Tuzi« - jedan bunar, kapaciteta 12 l/s;
- PS »Milješ« - tri bunara, kapaciteta 78 l/s (43 l/s, 20 l/s, 15 l/s);
- PS »Vuksanlekići« - dva bunara, kapaciteta 130 l/s (45 l/s, 85 l/s).

Ovaj sistem raspolaže sa sledećim rezervoarima:

- Rezervoar „Vuksanlekići“, kapaciteta 800 m³
- Rezervoar „Milješ“, kapaciteta 200 m³
- Rezervoar „Lekovića gora“, kapaciteta 800 m³

C. Vodovodni sistem »Dinoša« - jedan bunar, kapaciteta 28 l/s

Ovaj sistem raspolaže sa rezervoarom, kapaciteta 400 m³.

3.13.1.1. Vodovodna mreža

Jedan od osnovnih preduslova urednog vodosnabđivanja je adekvatno održavanje vodovodne mreže. Procijenjena dužina primarne i sekundarne mreže, preko koje se distribuira voda do potrošača, iznosi cca 700 km primarne i 330 km sekundarne mreže, dok se dužina tercijarne mreže procjenjuje na cca 370 km. Ukupna procijenjena dužina vodovodne mreže na području vodovodnog sistema Podgorice iznosi cca 1.400 km

Snimanje i ažuriranje katastra u digitalnoj formi vodovodnog sistema Podgorice, do sada je obuhvatilo ukupno 833.437 m vodovodne mreže.

U narednom periodu planiraju se sprovesti aktivnosti na saniranju i zamjeni pojedinih cjevovoda, kroz rekonstrukciju vodovodne mreže. Prioritet za zamjenu su azbest-cementne cijevi stare oko 40 godina. U planu je da se svake godine zamijeni po 5.000 m ovih cijevi.

Osim azbest-cementnih cijevi, i PVC kao materijal je izbačen iz upotrebe i takođe je potrebno izvršiti i njegovu zamjenu u narednom periodu.

Kada je riječ o vodovodnoj infrastrukturi u Glavnom gradu osnovni nedostatak su gubici na vodovodnoj mreži, koji su na osnovu podataka o potisnutoj i fakturisanjoj vodi u 2024. godini iznosili oko 54%. Tehnički gubici za razliku od finansijskih su posledica nedovoljnog rezervoarskog prostora i činjenice da se sva voda sa izvorišta direktno pumpa u sistem.

Izgradnja rezervoara bi izjednačila neravnomjernosti potrošnje, a značajno doprijenijela uštedi potrošnje električne energije i boljem vodosnabdijevanju prigradskih naselja i djelova grada na višim kotama.

Drugi nedostatak vodovodnog sistema Podgorice je zastarjelost vodovodne mreže. Glavni cjevovodi su izgrađeni prije više od 50 godina, od čega je najveći procenat azbest-cementnih cjevovoda, oko 125km, odnosno oko 15.5% od ukupne dužine vodovodne mreže. Ovi cjevovodi se najvećim djelom nalaze u užoj gradskoj zoni, gdje zamjena istih iziskuje primjenu novih tehnologija jer klasična zamjena cjevovoda sa iskopom u toj zoni često nije primjenljiva. Izrada Studije izvodljivosti i Cost – benefit analize za projekat „Unapređenje efikasnosti vodosnabdijevanja zamjenom azbestno-cementnih cjevovoda na području Crne Gore“ u nadležnosti Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine je u završnoj fazi.

Zbog intenzivnog povećanja broj stanovnika u Glavnom gradu i intenzivne gradnje novih objekata i širenja naselja izražena je potreba za povećanjem vodoizvorišnih kapaciteta, a posebno nakon razgraničenja sa Opštinom Tuzi ova potreba će biti izraženija (npr. naselja Omerbožovići i Kakaricka gora). U toku je izrada Projekta istraživanja za izgradnju istražno-eksploatacionog bunara IEB-6 na izvorištu Ćemovsko polje.

U toku je masovno vraćanje mještana na seoska područja, koje je i stalnog i sezonskog karaktera, između ostalog u cilju razvoja stočarstva i poljoprivrede, te su i zahtjevi za vodosnabdijevanjem u većini bezvodnih seoskih naselja učestaliji. Trenutno najveći problem za održavanje postojećih seoskih vodovoda je udaljenost, a često i pristupačnost lokaciji, te potreba za stalnom kontrolom pa je s obzirom na ograničenost u stručnom kadru, nadogradnja i unapređenje postojećeg SCADA sistema budućnost u održavanju i praćenju stanja na glavnim i seoskim izvorištima, kao i na mreži. Nadogradnja SCADA sistema bi takođe omogućila sistemsko praćenje i upravljanje gubicima na mreži.

3.13.2. Kanalizacioni sistem

3.13.2.1. Fekalna kanalizacija

Kanalizacioni sistem u Podgorici je separatan, a ovo Društvo održava mrežu fekalne kanalizacije, kao i Postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda. Snimljena dužina, na dan

30.09.2025. godine, fekalne kanalizacione mreže je 253.052 m i 8.300 šahtova. Ažuriranje baze podataka katastra instalacija se odvija na dnevnom nivou.

Održavanje fekalne kanalizacije vrši se pomoću visokopritisnih vozila, malih i velikih, na kompletnom području Glavnog grada i susjednih opština. Osnovna obaveza „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Podgorica jeste održavanje uličnih kolektora fekalne kanalizacije, dok je održavanje kanalizacionih priključaka u nadležnosti korisnika.

3.13.2.2. Postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda

Postojeće Postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda grada Podgorice je izgrađeno prije 47 godina i tehnički je zastarjelo. Ovo Postrojenje ne može obezbijediti najsavremenije prečišćavanje otpadnih voda, kako u pogledu projektovanog kapaciteta, tako i u pogledu efikasnosti prečišćavanja, naročito kada se radi o uklanjanju nutrijenata. Kapacitet postrojenja je 55.000 ES, a trenutno je na gradsku kanalizaciju priključeno oko 150.000 ES, što ukazuje na preopterećenost Postrojenja, zbog njegovog nedovoljnog kapaciteta i nemogućnosti da na zadovoljavajući način prečisti sve otpadne vode koje dotiču.

U 2025. godini planirano je da se na Postrojenje dovede cca 12. 162.542 m³ otpadnih voda, od čega je u planu da se biološki prečisti 5.878.561 m³ tj. 48,30%, a mehanički 6.283.981 m³ tj. 51,70 % otpadnih voda. Postrojenje dodatno „opterećuju“ industrijske otpadne vode, koje se ispuštaju u kanalizaciju, jer je isto projektovano i izvedeno za prečišćavanje komunalnih otpadnih voda.

Imajući u vidu činjenicu da „ViK“ DOO Podgorica i Glavni grad – Podgorica realizuju Projekat „Sakupljanje i prečišćavanje otpadnih voda u Podgorici“, čija je osnovna komponenta novi Sistem za prečišćavanje otpadnih voda kapaciteta 240.000 ES, u narednom periodu na postojećem Postrojenju nijesu planirani veći investicioni zahvati, osim redovnog tekućeg održavanja.

U 2025. godini je neophodno sprovesti sanaciju oštećenog primarnog i sekundarnog digestora na PPOV-u u iznosu od 60.000 eura, kao i zamjenu upravljačke opreme, hardvera i SCADA sistema u iznosu od 55.000 eura.

3.13.3. Atmosferska kanalizacija

Na dan 30.09.2025. godine. za prikupljanje i odvođenje atmosferskih voda u Podgorici je izgrađeno i katastarski snimljeno 186.498 m kanalizacione mreže, 901 šahta i 9.011 slivnika.

"Vodovod i kanalizacija" d.o.o. Podgorica u 2003. godini, dobilo je na održavanje sistema atmosferske kanalizacije i u skladu sa tim vrši redovno ispiranje i otčepljavanje atmosferskih kolektora, kao i njihovu registraciju kroz katastar instalacija.

Održavanje sistema atmosferske kanalizacije Društvo vrši specijalizovanim vozilima.

Sredstva za održavanje ulične mreže i kolektora atmosferske kanalizacije se obezbjeđuju iz Budžeta Glavnog grada.

3.13.4. Broj potrošača

Na dan 15.10.2025. godine, ukupno je bilo 94.630 aktivnih potrošača priključenih na vodovodnu mrežu, a pregled po kategorijama dat je u tabeli koja slijedi:

Tabela 17. Broj aktivnih potrošača priključenih na vodovodnu mrežu

Kategorije potrošača	Broj potrošača
Pravna lica	9.007
Privatne kuće	30.532
Stambene zgrade	54.071
Ukupno	94.630

Izvor: Interna baza

Na dan 15.10.2025. godine, na fekalnu kanalizaciju bilo je priključeno 61.509 aktivnih potrošača.

Tabela 18. Broj aktivnih potrošača priključenih na sistem fekalne kanalizacije

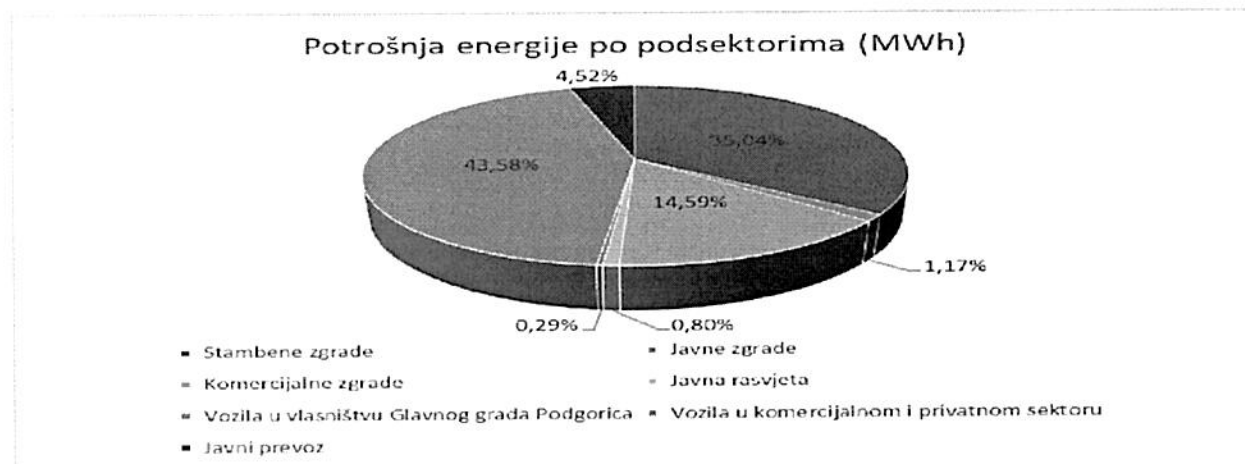
Kategorije potrošača	Broj potrošača
Pravna lica	6.349
Privatne kuće	3.937
Stambene zgrade	51.223
Ukupno	61.509

Izvor: Interna baza

3.14. Energetska efikasnost

Podgorica se suočava s brojnim izazovima u pogledu energetske efikasnosti, naročito u sektorima zgradarstva i saobraćaja.

Grafik broj 2. Potrošnja energije po sektorima

Pregled potrošnje energije (MWh) po podsektorima u 2019. god.

Izvor: Interna baza

Značajan problem predstavlja starost objekata, koji su većinom izgrađeni prije uvođenja savremenih standarda energetske efikasnosti. Te zgrade često imaju visoku potrošnju energije zbog neadekvatne izolacije, zastarjele tehnologije grijanja i hlađenja, te nedostatka energetski efikasnih prozora i vrata.

Monitoring i mjere povećanja energetske efikasnosti definisane su Programom poboljšanja energetske efikasnosti Glavnog grada. Međutim, ovim dokumentom su obuhvaćene isključivo javne zgrade na teritoriji grada Podgorice za koje lokalna samouprava u potpunosti snosi troškove energije i vode ili u kojima se nalaze institucije/privredna društva čiji osnivač je Skupština Glavnog grada, a svoje troškove izmiruju samostalno, kao i potrošnja električne energije za potrebe javnog osvjetljenja Glavnog grada, sistema vodosnabdijevanja i sistema otpadnih voda. Kontinuirano se sprovode mjere unaprjeđenja energetske karakteristika ovih objekata kroz ugradnju efikasnije vanjske bravarije, novih sistema grijanja i hlađenja, ali i projektima ugradnje sistema proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora.

Na bazi informacije iz Programa poboljšanja energetske efikasnosti Glavnog grada za period 2021-2025. godina, u strukturi svjetiljki javne rasvjete (439890 rasvjetnih tijela)

najzastupljeniji oblik su LED svjetiljke sa preko 98% učešća u ukupnom broju svjetiljki, dok je preostalih 2% planirano za zamjenu u budućem periodu. Preostalih 2% po strukturi predstavljaju uglavnom natrijumove svjetiljke visokog pritiska. Mjerom je predviđena zamjena svih preostalih rasvjetnih tijela do 2030. godine, i uvođenje svjetiljki na solarni pogon.

Glavni grad preko Agencije za stanovanje sprovodi akciju „50%-50%“ kojom je omogućeno sprovođenje mjera poboljšanja energetske karakteristike starih objekata kolektivnog stanovanja. Akcija se sprovodi na način što Agencija izvodi radove i učestvuje sa 50% ukupnih troškova, dok ostatak finansira skupština etažnih vlasnika. U okviru ovog projekta trenutno ne postoji sistem monitoringa u smislu ostvarenih ušteda.

3.15. Informacione tehnologije

U Glavnom gradu Podgorici već godinama unazad progresivno se prihvata digitalizacija i koncept pametnog grada kako bi se unaprijedile javne usluge, urbano upravljanje i kvalitet života njenih stanovnika. Međutim, Grad se suočava sa nekoliko izazova koji ometaju punu realizaciju njegovog digitalnog i pametnog gradskog potencijala.

Značajan izazov predstavlja nedostatak integracije i interoperabilnosti između različitih digitalnih sistema u javnoj upravi. Ovi sistemi često rade nezavisno, ograničavajući njihovu ukupnu efikasnost i efektivnost. Stvaranje jedinstvenog digitalnog ekosistema je od suštinskog značaja za uspješno pružanje elektronskih usluga.

Povećanje javne svijesti i usvajanje digitalnih usluga takode predstavlja izazov. Građani treba da su informisani o dostupnosti digitalnih usluga, ali i da posjeduju vještine da ih efikasno koriste.

S druge strane, kako digitalizacija napreduje, sajber bezbjednost postaje sve važnija. Postojeće mjere sajber bezbjednosti moraju biti ojačane da bi se zaštitili osjetljivi podaci i obezbijedio bezbjedan rad digitalne infrastrukture. Za rješavanje potencijalnih prijetnji neophodni su protokoli za sajber bezbednost i obuka.

Takode, postoji potreba za jasnom politikom i regulatornim okvirom kako bi se podstakle inovacije i usvajanje Informacionih i komunikacionih tehnologija (IKT). Jasne smjernice i standardi za digitalne usluge, zajedno sa okruženjem pogodnim za javno-privatna partnerstva,

značajni su za napredak kada je riječ o digitalizaciji i pametnom gradu. Na kraju, finansijska ograničenja i ograničenja ljudskih resursa predstavljaju značajne prepreke implementaciji projekata digitalnog i pametnog grada. Ograničeni budžeti i nedostatak dovoljnog broja kvalifikovanih IKT profesionalaca u upravi Glavnog grada otežavaju planiranje, implementaciju i održavanje ovih projekata.

U Glavnom gradu Podgorici već se ostvaruje značajan napredak u digitalizaciji i usvajanju koncepta pametnog grada. Međutim, rješavanje identifikovanih nedostataka je ključno za potpuno ostvarenje vizije da Glavni grad postane digitalno napredan i održiv urbani centar. Unaprjeđenjem interoperabilnosti, jačanjem digitalnih kompetencija, jačanjem sajber bezbjednosti, obezbjeđivanjem adekvatne alokacije resursa i razvojem politika podrške, u Podgorici se može iskoristiti digitalizacija kako bi se pokrenuo održivi urbani razvoj i poboljšao kvalitet života njenih stanovnika.

3.16. Infrastruktura za zaštitu i spašavanje

Služba zaštite i spašavanja Glavnog grada sprovodi sve mjere i radnje iz svoje nadležnosti sa lokacije na Starom aerodromu, gdje se i nalazi njeno sjedište. Ova činjenica dovodi u pitanje kvalitet i uspješnost sprovođenja ovih aktivnosti, jer je faktor vremena dolaska na mjesto intervencije jedan od ključnih parametara koji određuje pomenute kriterijume.

Takode, sama lokacija Službe zaštite je prilično nepovoljna jer se nalazi na obodu grada tako da je opseg njenog efikasnog i pravovremenog djelovanja mnogo manji u odnosu na realne potrebe i veličinu teritorije na kojoj Služba djeluje. Ovaj opseg se proteže na svega nekoliko gradskih naselja jer se „dobrim vremenom“ dolaska na mjesto intervencije, prema vatrogasnim standardima izvedenim iz uporednih praksi evropskih gradova, računa vrijeme od sedam minuta. Ovaj standard često nije moguće ostvariti ni u samim gradskim naseljima koja gravitiraju lokaciji Službe, zbog saobraćajnih čepova koji se stvaraju u ulici Josipa Broza tokom određenih vremenskih perioda.

Nadalje, vrijeme dolaska vatrogasaca sa početne lokacije na određeno mjesto intervencije u većini gradskih naselja, uslovljeno je najprije stepenom inteziteta saobraćaja u dva podvožnjaka (kod samog vatrogasnog doma i kod katoličke crkve). Kretanje vatrogasnog vozila će nakon prolaska jednog od podvožnjaka pa sve do odredišta zavisiti još i od niza

drugih faktora od kojih treba najprije imati u vidu broj motornih vozila i gustinu saobraćaja u našem gradu, kao i stepen saobraćajne kulture pojedinih vozača.

U okviru članstva u međunarodnoj inicijativi Making cities resilient 2030 – Učinimo gradove otpornim 2030, Glavni grad je, uz podršku Kancelarije programa Ujedinjenih nacija UNDP, započeo izradu Lokalne strategije za smanjenje rizika od katastrofa za period 2025 - 2030. sa Akcionim planom. Osnovni cilj izrade i implementacije Strategije je planiranje dugoročne otpornosti na postojeće i nove rizike kako bi se grad učinio spremnijim, otpornijim, smanjile posljedice katastrofa i sačuvala bezbjednost građana, infrastrukture i ekonomije.

3.17. Socijalni aspekti

Analiza trenutnog socijalnog stanja u Podgorici obuhvata više aspekata, uključujući zdravlje, obrazovanje, i socijalnu zaštitu.

3.17.1. Zdravlje

Klinički centar Crne Gore predstavlja centralnu i najvažniju zdravstvenu ustanovu u zemlji, sa ključnom ulogom u pružanju tercijarne zdravstvene zaštite. Kao zdravstvena ustanova od nacionalnog značaja, KCCG se nalazi u Podgorici i služi kao referentna bolnička ustanova za čitav teritorijalni prostor Crne Gore. Pored dijagnostičko-terapijskog rada, Klinički centar ima važnu edukativnu i naučnoistraživačku funkciju, posebno u saradnji sa Medicinskim fakultetom Univerziteta Crne Gore.

U organizacionom smislu, Klinički centar obuhvata više od 20 organizacionih jedinica, uključujući klinike, institute i centre koji pokrivaju sve ključne oblasti moderne medicine. Ustanova raspolaže sa ukupno 848 bolničkih postelja, od čega je 777 postelja u sistemu akutne njege, dok se 71 postelja odnosi na dnevne bolnice. Ovaj kapacitet čini osnovu za pružanje visokosofisticirane zdravstvene zaštite i omogućava sprovođenje dijagnostičko-terapijskih procedura koje zahtijevaju visok stepen stručnosti i tehničke opremljenosti.

Klinički centar Crne Gore zapošljava 2.942 zdravstvenih i nezdravstvenih radnika, među kojima se nalazi značajan broj specijalista, subspecijalista i medicinskih tehničara. Prema podacima o zaposlenima, Klinički centar ima ukupno 712 zaposlenih nemedicinskih radnika. Nemedicinski kadar čini 24,2% ukupnog broja zaposlenih.

KCCG izvještaj ukazuje na opterećenje postojećih specijalista i visoku stopu privremenih angažmana medicinskih sestara — što umanjuje kontinuitet usluge. Takođe postoji trend emigracije mladih ljekara i nedovoljno kapaciteta za specijalizacije u zemlji (iako se rade usklađivanja sa EU standardima).

Manjak izabranih doktora (ili njihovih zamjena) i specijalista dovodi do toga da pacijenti traže usluge na sekundarnom/tercijarnom nivou (KCCG/ambulance), što povećava opterećenje bolnica i produžava čekanja za elektivne procedure. KCCG izvještaj ukazuje da je centar pod stalnim opterećenjem i da određeni dio usluga ostaje izvan osnovnog paketa finansiranja, što dodatno stvara logističke i finansijske pritiske.

3.17.2. *Obrazovni sistem*

Obrazovni sistem Crne Gore čine predškolsko vaspitanje i obrazovanje, osnovno obrazovanje i vaspitanje, srednje opšte obrazovanje (gimnazija), stručno obrazovanje, vaspitanje i obrazovanje lica sa posebnim potrebama, obrazovanja odraslih i visoko obrazovanje. Podgorica ima najveću koncentraciju obrazovnih ustanova u Crnoj Gori. Broj učenika u osnovnom obrazovanju u Podgorici prema MONSTAT-u je najveći u državi — oko 21 918 osnovaca na početku školske 2024/2025. godine, a reprezentativno je glavni obrazovni centar zbog urbanog rasta i demografskih trendova.

U Podgorici su prisutne i privatne i internacionalne škole koje obuhvataju programe osnovnog i srednjeg obrazovanja i doprinose ukupnoj obrazovnoj ponudi grada.

Prema konkursu Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija za dodjelu stipendija za deficitarna zanimanja u nastavi za studijsku 2025/26. godinu, Vlada je identifikovala nekoliko obrazovnih profila kojima nedostaje kadrova u prosvjeti i koje želi dugoročno stimulirati kroz stipendije studenata: to su nastavnici matematike, fizike i hemije, informacione tehnologije (IT), razredne nastave, te predškolskog obrazovanja i vaspitanja — s tim da su u okviru konkursa stipendirane studijske kategorije: matematika (10 stipendija), fizika (10), hemija (10), IT/računarstvo (20), razredna nastava (25) i predškolsko vaspitanje (25) studenata budućih nastavnika/vaspitača. Ove mjere ukazuju na to da su ovi profili deficitarni u obrazovnom sistemu Crne Gore i da postoji potreba za većim brojem kvalifikovanih kadrova u tim oblastima.

Ove informacije su relevantne i za Glavni grad Podgorica, jer su deficitarnosti kadrova u predmetima poput matematike, fizike, hemije, informatike/IT, razredne nastave i

predškolskog vaspitanja prepoznate kao sistemski izazovi u obrazovanju širom Crne Gore, uključujući i najveće urbane centre.

3.17.3. Analiza stanja u oblasti kulture

Podgorica, shodno statusu, ali i sve izraženijim potrebama stanovnika i posjetilaca Glavnog grada, centar je kontinuiranog kulturnog života, te sve sadržajnijih kulturnih dešavanja koja se realizuju tokom čitave godine. Kulturna djelatnost obavlja se u četiri ustanove kulture čiji je osnivač Glavni grad: Javna ustanova Muzeji i galerije Podgorice, Javna ustanova Kulturno-informativni centar „Budo Tomović”, Javna ustanova Gradsko pozorište, Javna ustanova Narodna biblioteka „Radosav Ljumović”, kao i u ustanovama čiji je osnivač država: Crnogorsko narodno pozorište, Muzej savremene umjetnosti Crne Gore, Muzički centar Crne Gore, Filmski centar Crne Gore, Crnogorska kinoteka, Prirodnjački muzej Crne Gore i JU Biblioteka za slijepe Crne Gore.

Istovremeno, Podgorica je grad izuzetno bogate i, nažalost, neadekvatno valorizovane kulturne baštine. Brojni arheološki lokaliteti i drugi kulturno-istorijski spomenici svjedoče o raznim kulturama, narodima i civilizacijama, o njihovom ukrštanju, kulturnom prožimanju. Ogromni nedovoljno iskorišćeni potencijal brojnih kulturnih dobara na teritoriji Glavnog grada, a prije svega arheoloških lokaliteta Duklja i Medun, tvrđave Ribnica – Depedogen, Jusovače, tvrđave Crvena stijena, Stare varoši... obavezuje na intenzivnije, zajedničke napore svih subjekata sa lokalnog i nacionalnog nivoa. Prethodnih nekoliko godina, u saradnji Sekretarijata za kulturu, Ministarstva kulture i JU Centra za konzervaciju a arheologiju Crne Gore realizovana su arheološka istraživanja na lokalitetima Medun i Duklja, dok se trenutno realizuju i arheološka istraživanja u okviru kulturnog dobra tvrđava Ribnica. Tokom 2026. godine planiran je završetak istraživanja na medunskoj tvrđavi, čime bi se stvorili preduslovi za dalju valorizaciju ovog kulturnog dobra (izrada konzervatorskog projekta i rekonstrukcija tvrđave kao krajnji cilj), kao i izrada konzervatorskog projekta, te rekonstrukcija tvrđave Ribnica - Depedogen. U septembru 2025. godine započeti su radovi na rekonstrukciji Jusovače, čije okončanje je planirano u septembru 2027. godine, čime će Glavni grad dobiti još jedan prepoznatljivi kulturno-turistički punkt.

Ubrzani razvoj Glavnog grada istovremeno je uslovio i potrebu za što sadržajnijim i raznovrsnijim programskim formama, pa iz godine u godinu raste broj programskih aktivnosti i manifestacija koje se realizuju na teritoriji Podgorice. Uz tradicionalne manifestacije koje organizuju Sekretarijat za kulturu i ustanove kulture, poput Podgoričkog kulturnog ljeta, DEUS-a, Međunarodnog festivala književnosti, Dana Dragana Radulovića... kulturnu scenu Grada oblikuju prepoznatljive manifestacije kao što su: FIAT, Underhill, Džada film fest, Međunarodni festival lutkarstva, Made in New York Jazz Festival, Rockstrikcija, City Groove i mnogi drugi. U čast znamenitih kulturnih stvaralaca rođenih u Podgorici, utemeljeni su i Međunarodni festival režije "Jagoš Marković" i Festival "Pekićeva srebrna ruka".

Sve nabrojane inicijative realizuju se u skladu sa ograničenim tehničkim kapacitetima objekata i prostora u kojim se realizuju kulturni programi, kao značajnim limitirajućim faktorom, u skladu sa dostupnim budžetskim sredstvima.

3.17.4. Socijalna i dječija zaštita

Socijalna i dječija zaštita je djelatnost od javnog interesa "kojom se obezbjeđuju i ostvaruju mjere i programi namijenjeni pojedincu i porodici sa nepovoljnim ličnim ili porodičnim okolnostima, koji uključuju prevenciju, pomoć u zadovoljavanju osnovnih životnih potreba i podršku". Ove mjere i programi najvećim dijelom obuhvataju obezbjeđivanje materijalnih davanja i usluga socijalne i dječije zaštite. Ostvarivanje javnog interesa u ovoj oblasti obezbjeđuju Crna Gora (država) i lokalna samouprava (opština), pod uslovima i na način propisan Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti.⁵

Na teritoriji Podgorice funkcionišu Javna ustanova Centar za socijalni rad za Podgorica, JU Zavod „Komanski most“, JU Centar za djecu i mlade „Ljubović“, JU Dom starih „Podgorica“, JU Resursni centar za djecu i mlade „Podgorica“, JU Resursni centar za djecu i osobe sa intelektualnim smetnjama i autizmom „1.jun“, kao i javne ustanove pod upravnim nadzorom Sekretarijata za socijalno staranje - JU Dnevni centar za djecu i omladinu sa smetnjama i teškoćama i razvoju - Podgorica, JU za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika psihoaktivnih supstanci Podgorica i JU za brigu o djeci "Dječiji savez".

⁵Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti ("Službeni list Crne Gore", br. 27/13, 1/15, 42/15, 47/15, 56/16, 66/16, 1/17, 31/17, 42/17, 50/17, 59/21, 145/21, 145/21, 3/23, 48/24, 84/24, 33/25));

Zakonom o socijalnoj i dječijoj zaštiti definisana su prava iz socijalne i dječije zaštite: osnovna materijalna davanja i usluge socijalne i dječje zaštite. Materijalna davanja iz socijalne zaštite su: materijalno obezbjeđenje, lična invalidnina, dodatak za njegu i pomoć, zdravstvena zaštita, troškovi sahrane, jednokratna novčana pomoć, naknada roditelju ili staratelju korisnika lične invalidnine. Materijalna davanja iz dječije zaštite su: naknada za novorođeno dijete, dodatak za djecu, troškovi ishrane u predškolskim ustanovama, pomoć za vaspitanje i obrazovanje djece i mladih sa posebnim obrazovnim potrebama, refundacija naknade zarade i naknada zarade za porodijsko, odnosno roditeljsko odsustvo, naknada po osnovu rođenja djeteta i refundacija naknade zarade. Usluge socijalne i dječje zaštite obuhvataju: podršku za život u zajednici, savjetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge, smještaj, neodložne intervencije i druge usluge.⁶

U sljedećim tabelama dat je pregled davanja iz državnog budžeta koja se ostvaruju na teritoriji Podgorice preko Centra za socijalni rad:

Tabela broj 19. Broj korisnika u Podgorici

Prava iz socijalne zaštite	Dec. 2024	Dec. 2023	Dec. 2022	Dec. 2021	Dec. 2020	Dec. 2019
Broj korisnika materijalnog obezbjeđenja	1.090	1.190	1.266	1.503	1.566	1.542
Broj članova porodice materijalnog obezbjeđenja	3.912	4.298	4.522	5.243	5.374	5.253
Broj korisnika lične invalidnine	1.251	1.043	866	776	685	634
Broj korisnika dodatka za njegu i pomoć	7.130	5.926	4.672	4.208	4.232	4.177

Izvor: Interna baza

⁶Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti („Službeni list Crne Gore”, br. 27/13, 1/15, 42/15, 47/15, 56/16, 66/16, 1/17, 31/17, 42/17, 50/17, 59/21, 145/21, 145/21, 3/23, 48/24, 84/24, 33/25)

Tabela broj 20. Broj korisnika u javnim ustanovama (broj korisnika iz Podgorice vs. ukupan broj)

Naziv ustanove	Dec. 2023	Dec. 2022
Dom starih "Grabovac"	27 (160) 17%	34 (179) 19%
Dom starih "Bijelo Polje"	16 (117) 13.7%	23 (138) 16.7%
Dom starih "Pljevlja"	1 (46) 2.2%	1 (48) 2%
Dom starih "Podgorica"	43 (74) 58%	/
Zavod "Komanski most"	32 (115) 27.8%	33 (119) 27.7%
Centar "Ljubović"	11 (18) 61%	7 (16) 43.8%
Dječiji dom "Mladost"	14 (72) 19.5%	24 (80) 30%

Izvor: Interna baza

Zakonom o lokalnoj samoupravi je propisano da jedinica lokalne samouprave, odnosno njena skupština, „donosi planove i programe razvoja za pojedine oblasti” (član 38, stav 4). Dalje definiše da opština shodno mogućnostima, „učestvuje u obezbjeđivanju uslova i unapređenju djelatnosti: zdravstvene zaštite, obrazovanja, socijalne i dječje zaštite, zapošljavanja i drugih oblasti od interesa za lokalno stanovništvo i vrši prava i dužnosti osnivača ustanova koje osniva u ovim djelatnostima, u skladu sa zakonom” a takođe i „u skladu sa mogućnostima, uređuje i obezbjeđuje rješavanje stambenih potreba lica u stanju socijalne potrebe i lica sa invaliditetom i pomaže rad humanitarnih organizacija i nevladinih organizacija iz ovih oblasti“ (član 27, stav 15 i 16).

Članom 154 st. 4 i 5 Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti propisano je da se u budžetu opštine mogu obezbijediti sredstva za materijalna davanja u socijalnoj i dječjoj zaštiti propisana ovim zakonom i za usluge socijalne i dječje zaštite, kao što su: pomoć u kući, dnevni boravak, usluge narodne kuhinje, odmor i rekreaciju djece, stanovanje uz podršku, smještaj u prihvatilište - sklonište, stanovanje za socijalno ugrožena lica, u skladu sa zakonom i druge usluge u skladu sa svojim materijalnim mogućnostima. Ukoliko opštine nijesu u mogućnosti da obezbijede sredstva za usluge iz stava 4 ovog člana u njihovom finansiranju učestvovaće država, u skladu sa članom 156 ovog zakona osim za troškove funkcionisanja dnevnih

boravaka za djecu i mlade sa smetnjama i teškoćama u razvoju, čije će troškove usluga država sufinansirati u svakoj opštini.⁷

Sekretarijat za socijalno staranje Glavnog grada, u cilju obezbjeđenja što kvalitetnije zaštite građana i građanki Podgorice koji/e se nalaze u stanju socijalne potrebe i ranjivih grupa stanovništva, sprovodi različite aktivnosti. Odlukom o pravima iz socijalne i dječje zaštite propisana su sljedeća prava: jednokratna pomoć, vanredna pomoć, naknada za novorođeno dijete, naknada za novorođeno dijete roditelja sa invaliditetom, naknada za kupovinu školskog pribora, novčana pomoć za kupovinu školskog pribora, pomoć u kući za starija lica, besplatni obrok u narodnoj kuhinji, besplatni odmor i rekreacija, stanovanje uz podršku, pravo na naknadu dijela troškova zakupnine (podrška podstanarima).⁸ Sekretarijat takođe obezbjeđuje i podršku za beskućnike, na osnovu nalaza i mišljenja centra za socijalni rad.

Tabela broj 21. Broj korisnika/ca po godinama – određena prava

Godina	Pomoć u kući	Jednokratna novčana pomoć	Besplatni dnevni obrok	Poklon paket za novorođeno dijete
2024	140	1.540	700 (495+205)	2.431
2023	140	1.320	700 (500+200)	2.515
2022	143	851	700 (494+206)	2.353
2021	145	2.724	700 (500+200)	2.503
2020	123	2.494	600 (420+180)	2.350
2019	123	2.722	600 (420+180)	2.413

Izvor: Sekretarijat za socijalno staranje Glavnog grada

Odlukom o davanju stanova u zakup licima u stanju socijalne potrebe⁹ propisani su kriterijumi, postupak i druga pitanja od značaja za davanje stanova u zakup licima u stanju

⁷ Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti („Službeni list Crne Gore”, br. 27/13, 1/15, 42/15, 47/15, 56/16, 66/16, 1/17, 31/17, 42/17, 50/17, 59/21, 145/21, 145/21, 3/23, 48/24, 84/24, 33/25)

⁸ Odluka o pravima iz socijalne i dječje zaštite ("Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 12/25)

⁹ Odluka o davanju stanova u zakup licima u stanju socijalne potrebe "Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 47/20).

socijalne potrebe. Pravo na rješavanje stambenih potreba davanjem stanova u zakup, prioritavno imaju lica koja u smislu Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti ostvaruju pravo na materijalno obezbjeđenje porodice, pravo na ličnu invalidninu i pravo na naknadu roditelju ili staratelju korisnika prava na ličnu invalidninu, koji imaju prebivalište na teritoriji Glavnog grada. Odlukom o načinu korišćenja i cijeni zakupa stanova dodijeljenih licima u stanju socijalne potrebe ("Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 47/21, 05/22) omogućeno je da pravo na zakup stanova koji su u vlasništvu Glavnog grada imaju svi dosadašnji i budući zakupci stanova, pod uslovima i na način propisan ovom odlukom. Navedenom Odlukom omogućeno je korisnicima socijalnih stanova obnavljanje ugovora o zakupu na određeno vrijeme.

Sekretarijat je takode nadležan za izdavanje radnih knjižica, poslove iz oblasti boračko-invalidske zaštite, kao i izdavanje senior kartica za starije građane/ke. U okviru Sekretarijata djeluju četiri Kancelarije: Kancelarija za prevenciju bolesti zavisnosti, Kancelarija za rodnu ravnopravnost, Kancelarija za Rome i Egipćane i Kancelarija LGBTIQ lica, koje se bave unapređenjem ljudskih prava marginalizovanih grupa stanovništva.

Sekretarijat za socijalno staranje sprovodi postavljanje taktilnih staza u Glavnom gradu, a u planu je i nabavka stambenih kontejnera za pomoć porodicama u kriznim situacijama.

Unapređenje sistema socijalne i dječje zaštite u Glavnom gradu planirano je i kroz uspostavljanje javnih ustanova: JU Centar za razvoj i pružanje usluga iz oblasti socijalne i dječje zaštite - Glavni grad, JU Dnevni centar za djecu i omladinu sa smetnjama i teškoćama u razvoju - Podgorica i JU Gerontološki centar - Glavni grad.

3.17.4.1. Uslovi i kapaciteti za pružanje dnevnih usluga osobama sa invaliditetom

JU Dnevni centar se prostire na 350 m², međutim objekat nije namjenski rađen za svrhu usluge koja se u njemu pruža, već je renovirana i adaptirana kuća na 2 sprata koja ima mnogo manje korisnog prostora za boravak korisnika i sprovođenje svakodnevnih aktivnosti. S obzirom na to da spratnost objekta podrazumijeva obavezu lifta što dodatno smanjuje korisnu površinu za korisnike u objektu. Dvorište oko objekta je prilagođeno za potrebe osoba sa invaliditetom, ali nedostatak površine onemogućava sprovođenje slobodnih odnosno sportsko rekreativnih aktivnosti na otvorenom.

Zbog strukture korisnika koja varira počev od uzrasta pa preko interesovanja, potencijala i zdravstvenih potreba, sve do tipa razvojne smetnje, dodatni izazov je raspored i formiranje grupa korisnika u korisnom prostoru koji je sam po sebi dosta ograničen. Treba uzeti u obzir da gore navedena kvadratura obuhvata: kancelarije, hodnike, toalete (kojih je 5) i dvije kuhinje, a pritom hodnici i toaleti moraju zadovoljavati standarde predviđene za osobe sa invaliditetom.

Objekat se nalazi u gusto naseljenom dijelu grada u uskoj ulici bez parking mjesta, sa često otežanim prilazom kako kombi vozilo ustanove kojim se svakodnevno vrši prevoz korisnika, tako i za roditelje koji samostalno dovoze djecu.

Maksimalan broj korisnika koji može da boravi u JU Dnevnom centru je 20. U Crnoj Gori nema registra osoba sa invaliditetom, ali na osnovu zvanične statistike Svjetske zdravstvene organizacije (eng. *World Health Organization* WHO), u opštoj populaciji je zastupljeno oko 15% osoba sa invaliditetom. Ako uzmemo u obzir da Podgorica ima više od 180 000 stanovnika, a JU Dnevni centar je licenciran sa kapacitetom od 20 korisnika jasna je potreba za dodatnim prostorom. Zainteresovanost roditelja za uslugu dnevnog boravka je sve više prisutna, međutim kako je kapacitet popunjen Centar za socijalno rad (CSR) je formirao listu čeka.

Zaključujemo na osnovu navedenih nedostataka da bi trebalo obezbijediti prostor (dvorište i objekat) koji po površini i funkcionalnosti zadovoljava standarde, a više odgovara potrebama korisnika i njihovih porodica. Na taj način obezbjeđuje se poštovanje prava OSI i proširuje se kapacitet ove usluge kako bi se izašlo u susret rastućim potrebama na nivou lokalne zajednice.

Pored toga što prostorni i kadrovski kapacitet JU Dnevni centar nije dovoljan za postojeće potrebe Glavnog grada, sve veće interesovanje porodica za uslugu koja bi se pružala odraslim licima sa razvojnim smetnjama navodi na zaključak da je neophodno formiranje usluge podrška za život u zajednici i dnevni boravak 27+.

Jedan od bitnih razloga za formiranje usluga socijalne zaštite na lokalnom nivou, posebno kada su u pitanju usluge pružanja podrške za život u zajednici namijenjene osobama sa invaliditetom (da preciziramo, osobama sa razvojnim smetnjama) jeste korak naprijed ka deinstitucionalizaciji. Rad sa osobama sa razvojnim smetnjama podrazumijeva cjeloživotnu podršku kako korisniku usluge, tako i cijeloj porodici. Uzimajući to u obzir, ako za korisnike usluge dnevnog boravka ne postoji nastavak pružanja podrške i nakon 27 godine onda bi i sama usluga dnevnog boravka za djecu i mlade izgubila smisao. Sav rad na osamostaljivanju i

unapređivanju vještina korisnika bi bio uzaludan ako nije kontinuiran odnosno ako na lokalnom nivou ne postoji podrška za osobe sa invaliditetom nakon njihovog ulaska u odraslo doba.

3.17.4.2. Uslovi stanovanja i stambena politika

Sekretarijat za socijalno staranje provodi više programa u oblasti stanovanja s ciljem unapređenja životnih uslova socijalno ugroženih građana. Odlukom o davanju stanova u zakup licima u stanju socijalne potrebe ("Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 47/20) propisani su postupak i kriterijumi za davanje stanova u zakup licima u stanju socijalne potrebe. Odlukom o načinu korišćenja i cijeni zakupa stanova dodijeljenih licima u stanju socijalne potrebe ("Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 47/21, 5/22) utvrđuju se pored uslova i načina davanja stanova u zakup, i visina zakupnine i način korišćenja stanova koji su u vlasništvu Glavnog grada ili su mu ustupljeni radi davanja u zakup.

Shodno Odluci o pravima iz socijalne i dječje zaštite ("Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 12/25) propisan je postupak za ostvarivanje prava na naknadu dijela troškova zakupnine. Ovo pravo, odnosno subvenciju za podstanare, u 2024. godini ostvarila su 134 podstanara sa prebivalištem u Podgorici, a u 2025. godini 217 podstanara. Mjesečni iznos subvencije u 2024. godini iznosio je 50,00 eura, dok je u 2025. godini, u skladu s novom Odlukom, povećan na 100,00 eura mjesečno. Subvencioniranje se odobrava na period do 12 mjeseci, odnosno u skladu s trajanjem ugovora o zakupu.

Sekretarijat za socijalno staranje takođe raspolaže sa dvije stambene jedinice namijenjene realizaciji usluge stanovanja uz podršku. Shodno Odluci o pravima iz socijalne i dječje zaštite usluga stanovanja uz podršku za mlade koji se osamostaljuju obezbjeđuje se omladini bez roditeljskog staranja kojima prestaje pravo na smještaj u ustanovi socijalne zaštite, odnosno hraniteljskoj porodici, kao i alternativa smještaja u ustanovi socijalne zaštite, ili u drugoj porodici, radi završetka redovnog školovanja ili osposobljavanja za samostalan život pod uslovom: da ne postoji mogućnost povratka u ustanovu ili srodničku porodicu; da je planom otpusta utvrđeno da je stanovanje uz podršku najcjelishodniji oblik zaštite i da postoji saglasnost korisnika, odnosno njegovog staratelja.

3.17.4.3. Unapređenje infrastrukture i podrške za rehabilitaciju zavisnika

Javna ustanova za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika PAS pruža stacionarni tretman zavisnicima i zavisnicama u okviru dva Sektora. Kako je Sektor za tretman zavisnika izgrađen 2008. godine neophodna su ulaganja u rekonstrukcije pojedinih infrastrukturnih djelova. Pažljivim planiranjem radi se na renoviranju smještajnih jedinica, ali svakako bi bilo značajno da se rekonstrukcije soba nastave. Pored infrastrukturnih nedostataka potrebno je veće umrežavanje svih institucija kako bi se segmenat resocijalizacije podigao na veći nivo npr. nakon završetka tretmana veća mogućnost podrške u zapošljavanju za klijente/kinje, što doprinosi i smanjenju stigme i diskriminacije za ovu populaciju. Od izuzetne važnosti je i podrške u finansijskom smislu kako bi se održale osnovane radionice u okviru radno-okupacione terapije za klijente/kinje, a koje mogu imati višestruke benefite kao što su angažman klijenata/kina a sa druge strane proizvode koji mogu biti od koristi firmama i preduzećima Glavnog grada.

Javna ustanova je jedina ustanova na teritoriji ne samo Glavnog grada već i cijele Crne Gore koja pruža rehabilitaciju i resocijalizaciju zavisnika i zavisnica. Ovakav tip ustanove je specifičan i u okruženju pa je čini velikim potencijalom. Ako posmatramo i sa socijalne strane značaj ustanove je nemjerljiv jer je riječ o ustanovi koja omogućava promjenu života ljudi koji su bili destruktivni a nakon tretmana bivaju korisni članovi društva, čiji su životi u suštini spašeni tretmanom u Ustanovi. Pored građana Crne Gore tokom prethodnih godina pomoć su tražili i stranci što govori o kvalitetu rada i tretmana za kojim postoji potreba, a zasnovana je na iskustvu spašenih života.

Javna ustanova je tokom prethodog perioda obezbjeđivala unspređenje tretmana posredstvom različitih projekata. U budućem periodu planira se praćenje mogućnosti za razvoj sadržaja koji su namijenjeni klijentima/kinjama. (Pokrenuta još jedna radionica radon - okupacione terapije, prosječan broj klijenata koji bi učestvovali 25).

Javna ustanova koristi sredstva tehničkih komunikacija. Učestvuje u sistemu 24h za građane, koji bi imali potrebu informisanja na temu tretmana. Takođe, planirano je praćenje i razvoj modernih sredstava komunikacije kojima bi informacije bile još dostupnije građanima. Ustanova ima svoj zvaničan sajt, facebook stranicu, instagram stranicu kao i Youtube kanal. Kako su klijenti Javne ustanove grupacija koja je često marginalizovana u društvu planiran je rad posredstvom medija, javnih tribina kako bi se svijest javnosti podigla na veći nivo

razumijevanja bolesti zavisnosti, a onda samim time i zavisnika i zavisnica. Od izuzetne je važnosti uvrstiti oporavak kao metodološki okvir u dokumenta koja se tiču regulacije polja zavisnosti i tretmana. Oporavak nudi okvir za postizanje potpune slobode od svih supstanci, omogućavajući zavisnicima da vode funkcionalne i ispunjene živote.

3.18. Ekološki pregled

Ekološki pregled daje uvid u stanje životne sredine na teritoriji Glavnog grada Podgorica, sa ciljem identifikovanja ključnih ekoloških izazova i utvrđivanja smjernica za održivi razvoj. Poseban akcenat stavlja se na očuvanje prirodnih resursa, unapređenje kvaliteta vazduha, voda i zemljišta, te na jačanje sistema upravljanja otpadom i energijom.

Upravljanje otpadom predstavlja jedno od najznačajnijih pitanja održivog razvoja Glavnog grada Podgorice. Povećanje broja stanovnika, širenje urbanih zona i intenzivniji privredni razvoj doveli su do stalnog rasta količine komunalnog i građevinskog otpada. Zbog toga je efikasno, ekološki prihvatljivo i dugoročno održivo upravljanje otpadom od ključnog značaja za očuvanje životne sredine, javnog zdravlja i kvaliteta života građana.

“Deponija” d.o.o. Podgorica ima centralnu ulogu u sistemu prikupljanja, tretmana i odlaganja otpada na teritoriji Glavnog grada. Ipak, njen kapacitet, tehnička opremljenost i način upravljanja zahtijevaju stalno unapređenje u skladu sa važećim nacionalnim propisima, evropskim direktivama i principima cirkularne ekonomije. Poseban akcenat stavlja se na smanjenje količine otpada koji se trajno odlaže, povećanje stope reciklaže i razvoj sistema selektivnog prikupljanja i ponovne upotrebe sirovina.

Aktivnosti deponije obuhvataju prikupljanje, transport, selekciju, obradu i konačno odlaganje otpada, uz stalni monitoring uticaja na životnu sredinu. Posebna pažnja posvećuje se zaštiti zemljišta, podzemnih i površinskih voda, kao i kvaliteta vazduha. Sprovedenjem mjera prevencije i sanacije, te modernizacijom postrojenja i uvođenjem novih tehnologija, deponija se postepeno transformiše iz mjesta za odlaganje otpada u centar za održivo upravljanje resursima.

Ovakav pristup omogućava usklađivanje sa strateškim ciljevima Glavnog grada – smanjenje zagađenja, efikasnije korišćenje prirodnih resursa i unapređenje ekološke svijesti građana.

Cilj ekološkog razvoja deponije jeste stvaranje modernog, održivog i efikasnog sistema upravljanja otpadom koji će doprinijeti smanjenju negativnih uticaja na životnu sredinu i povećanju kvaliteta života građana Podgorice. Ovaj cilj se ostvaruje kroz skup međusobno povezanih aktivnosti i mjera koje se sprovode u skladu sa nacionalnim i lokalnim strategijama zaštite životne sredine.

Ključni prioriteti ekološkog razvoja deponije su:

- Smanjenje količine otpada koji se trajno odlaže

Unapređenje sistema primarne selekcije otpada na mjestu nastanka, razvoj infrastrukture za reciklažu i ponovno korišćenje sirovina, uvođenje savremenih tehnologija za obradu otpada sa ciljem smanjenja količine otpada koji se deponuje.

- Modernizacija tehničke i operativne infrastrukture

Izgradnja novih sanitarnih kada (dvije), uvođenje sistema za prikupljanje i obradu deponijskog gasa za nove sanitarne kade (4,5,6), kao povezivanje istih na postojeći sistem za tretman procjednih voda, kao I automatizacija postojećeg Reciklažnog centra, Izgradnja postrojenja za preradu građevinskog otpada, Postrojenja za pretvaranje deonijskog gasa u električnu energiju, Pogona za EE otpad I termička obrada otpada.

- Praćenje i kontrola uticaja na životnu sredinu

Uspostavljanje kontinuiranog monitoringa kvaliteta vazduha, zemljišta i podzemnih voda u zoni uticaja deponije, kao i sprovođenje mjera za sprječavanje zagađenja i neprijatnih mirisa.

- Unapređenje institucionalnih kapaciteta i podizanje svijesti

Jačanje kapaciteta službi i preduzeća, edukacija zaposlenih i građana o pravilnom postupanju sa otpadom, promocija principa cirkularne ekonomije i odgovornog odnosa prema životnoj sredini.

- Postepena tranzicija ka integrisanom centru za upravljanje otpadom

Dugoročni cilj je transformacija postojećeg sistema u regionalni centar koji obuhvata sve faze – od prikupljanja i obrade do reciklaže i energetske valorizacije otpada.

Deponija Podgorice je tokom 2024. i 2025. godine započela niz aktivnosti usmjerenih na unapređenje sistema upravljanja komunalnim otpadom i očuvanje životne sredine. Cilj ovih

aktivnosti je smanjenje negativnih uticaja na okolinu, racionalno korišćenje deponijskog prostora i uvođenje održivih praksi upravljanju otpadom.

Poseban značaj imaju projekti koji se odnose na odvojeno prikupljanje stakla, otpadnih ulja i ambalažnih materijala, čime je po prvi put uspostavljen savremeni model selektivnog prikupljanja otpada u Podgorici i postavljen temelj za razvoj cirkularne ekonomije.

3.18.1. Upravljanje otpadom

Kada je riječ o upravljanju otpadom jedan od najvećih izazova je nesavjesno odlaganje raznog otpada na javnim površinama, kao i vandalizam koji je prisutan na komunalnim sadržajima. Naime, gradsko preduzeće „Čistoća“ d.o.o. svakodnevno ulaže maksimalne napore, koji se odnose na uklanjanje nelegalno odloženog otpada pored posuda za odlaganje komunalnog otpada, angažovanjem mehanizacije i radne snage, što prouzrokuje dodatne finansijske troškove.

I pored ovih napora, kao i postavljanja tabli o zabrani odlaganja otpada pored posuda, nesavjesni pojedinci i dalje nastavljaju ovu praksu što u mnogome otežava svakodnevni rad, a samim tim i kvari sliku na prostorima na kojima se nalaze posude. I pored aktivnosti koje se kontinuirano preduzimaju, upravljanje komunalnim otpadom nije na zadovoljavajućem nivou. Ključni problem je nedovoljno razvijena ekološka svijest građana i izostanak odgovornog odnosa prema otpadu koji se svakodnevno generiše. Posljedica toga je neselektivno sakupljanje i odlaganje otpada. Sve ovo utiče na nizak procenat selektivno sakupljenog otpada, a time i nemogućnost njegove ponovne upotrebe i reciklaže. Usljed neadekvatnog odnosa prema otpadu, evidentan je i sve veći broj neuređenih odlagališta nepropisno odloženog otpada na javnim površinama, što devastira životnu sredinu. Osim negativnog ekološkog aspekta, ova pojava ima i negativan ekonomski aspekt, uzimajući u obzir i sve veći iznos neophodnih finansijskih sredstava potrebnih za njihovu sanaciju, koja se obezbjeđuju iz Budžeta Glavnog grada.

Neophodno je dalje unapređenje primjene kaznenih mjera u upravljanju otpadom i jačati javnu svijest o značaju i prednostima održivog upravljanja otpadom, u skladu s ciljevima održivog razvoja. Ova strategija obuhvata ciljeve SDG 6 (6.b), koji se odnosi na podršku zajednicama u održivom korišćenju vodnih resursa, SDG 12 (12.6 i 12.8), koji uključuju podsticanje preduzeća na usvajanje praksi održivog razvoja i osiguranje informisanosti i svijesti javnosti o održivom razvoju i životnoj sredini, te SDG 17 (17.14 i 17.19), koji se

fokusira na poboljšanje globalne usklađenosti politika za održivi razvoj i izgradnju kapaciteta za prikupljanje i analizu podataka. Kroz unapređenje zakonske regulative i kaznenih mjera za nepridržavanje propisa o upravljanju otpadom, te implementaciju sveobuhvatnih programa edukacije i informisanja, ovaj cilj će doprinijeti efikasnijem sistemu upravljanja otpadom.

Takođe jedan od izazova jeste odlaganja zapaljivih materija u polupodzemnim i nadzemnim kontejnerima, što prouzrokuje zapaljenje unutrašnje vreće, a često i zapaljenje kompletne posude. Pored ovoga učestalo je ispisivanje grafita na nišama za smještaj posuda, obaranja posuda i korpi za odlaganje sitnog otpada. Nadalje, na prostoru Glavnog grada Podgorica predstavlja nemogućnost postavljanja posuda za odlaganje komunalnog otpada, zbog nepostojanja adekvatnih – propisanih saobraćajno tehničkih uslova, kao i nemogućnost postavljanja polupodzemnih kontejnera zbog prisustva podzemnih instalacija.

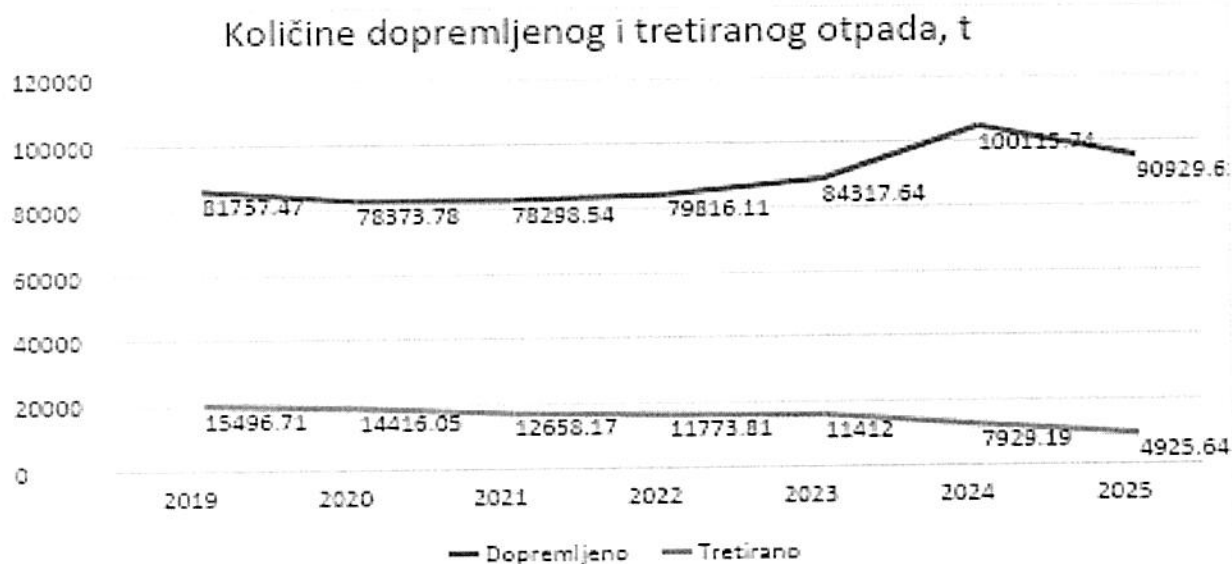
U većini gradskih mjesnih zajednica postoje ulice u kojima ne postoji dovoljna širina trotoarske ili zelene površine, na kojima bi se pozicionirale posude, uz prethodnu eventualnu izgradnju niskih ili visokih niša za njihov smještaj, što proizvodi problematiku udaljenosti posuda od individualnih stambenih objekata građana Podgorice. U saradnji sa gradskih službama („Agencija za razvoj i izgradnju“ d.o.o. Podgorica, „Putevi“ d.o.o. Podgorica) prilikom rekonstrukcija ulica i bulevara, Društvo vrši komunikaciju i terenski izlazak u cilju rješavanja ovakvih problema.

Cilj Glavnog grada u narednom periodu je uspostavljanje efikasne selekcije i reciklaže otpada, usklađujući se s ciljevima održivog razvoja SDG 12, koji se odnose na odgovornu potrošnju i proizvodnju (12.2: Osvježiti upravljanje prirodnim resursima i postići održivu proizvodnju i potrošnju, s ciljem smanjenja uticaja na životnu sredinu; 12.5: Drastično smanjiti količinu otpada kroz prevenciju, smanjenje, reciklažu i ponovnu upotrebu), kako bi se smanjila količina otpada i povećala stopa reciklaže. U funkciji su regionalni reciklažni centar i šest reciklažnih dvorišta, a grad je postavio oko 3800 metalnih kontejnera za komunalni otpad i 103 polupodzemna kontejnera, uz težnju za daljim unapređenjem tehnika razdvajanja otpada.

Sanitarna deponija Podgorica na lokalitetu Livade, kojom upravlja preduzeće “ Deponija d.o.o., izgrađena u skladu sa Evropskim standardima, predstavlja regionalni centar u upravljanju otpadom zbog svoje infrastrukturne razvijenosti i blizine, što predstavlja povoljne uslove za korišćenje kapaciteta uspostavljenog sistema, kao što su izgrađena postrojenja u okviru deponije za tretman otpada sa teritorije drugih opština (Danilovgrad, Prijestonica

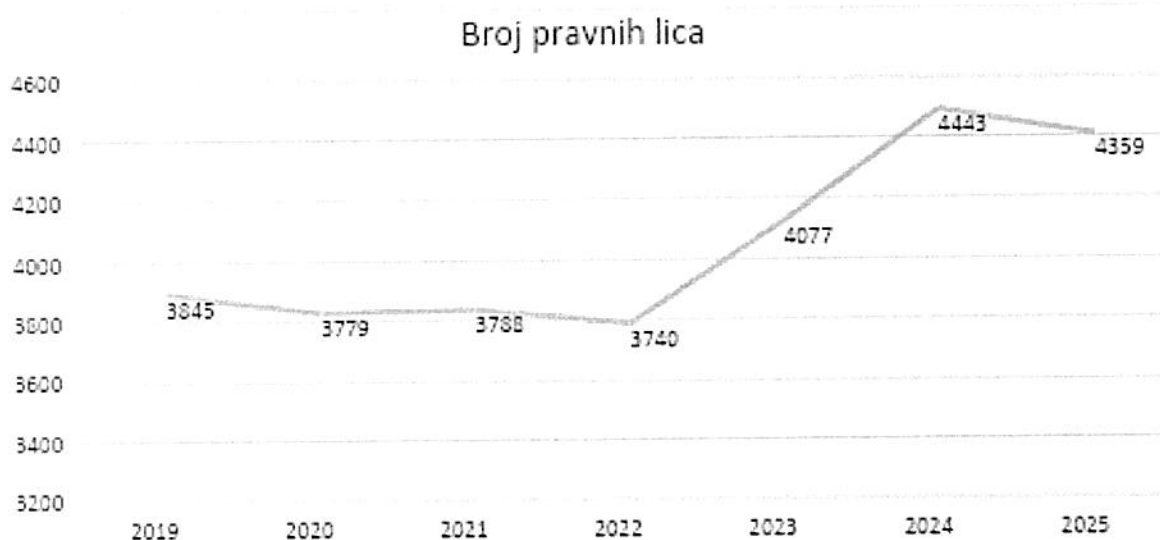
Cetinje, Tuzi, Zeta, Nikšić, Šavnik, Plužine, Mojkovac). Otpad se zbrinjava u sanitarne kade, na način bezbjedan po životnu sredinu.

Grafikon broj 1. Dopremljene i tretirane količine komunalnog otpada na deponiji "Deponija" d.o.o. Podgorica u periodu od 2019. do 3. kvartala 2025. godine

Izvor: Deponija d.o.o.

Grafikon broj 2. Broj korisnika usluga deponovanja komunalnog otpada za pravna lica u periodu od 2019. do 3. kvartala 2025. godine

Izvor: Deponija d.o.o.

Grafički prikaz pokazuje značajan porast broja korisnika usluga pravnih lica u periodu od 2019. do 2025. godine. Ovaj trend rasta u količini deponovanog komunalnog otpada može se pripisati povećanju broja stanovnika i širenju teritorije koja zahtijeva ove usluge. Da bi se uspostavio održiv sistem upravljanja otpadom, ključna je ponovna upotreba i reciklaža, pri čemu je primarna selekcija (odnosno pravilno odlaganje otpada) osnovni preduslov za efikasnu reciklažu. Iako se sekundarna selekcija vrši u Reciklažnom centru, gradskog preduzeća Deponija d.o.o., trenutni procenat recikliranih materijala ostaje nizak, što ukazuje na potrebu za poboljšanjem u skladu sa standardima propisanim Direktivom o deponijama. Ovaj izazov zahtijeva dodatne napore kako bi se povećala efikasnost reciklaže i osiguralo održivo upravljanje otpadom u skladu s propisanim normama.

U prethodnom periodu, "Deponija" d.o.o. je značajno unaprijedila svoje poslovanje i započela sprovođenje niza aktivnosti koje doprinose očuvanju životne sredine i usklađivanju sa evropskim standardima upravljanja otpadom.

Od aprila 2024. godine, deponija je po prvi put u Crnoj Gori započela organizovano prikupljanje stakla, koje se do tada smještalo na sanitarnim kadama. Ova aktivnost predstavlja važan korak ka razvoju sistema selektivnog prikupljanja otpada i smanjenju količina koje se trajno odlažu a sanitarnim kadama.

Izdvajanjem stakla iz toka komunalnog otpada smanjuje se zapremina otpada koji se deponuje, čime se čuva prostor na sanitarnim kadama i produžava vijek trajanja deponijskog prostora. Staklo, kao materijal koji se ne razgrađuje i ne može se kompresovati, zauzima znatnu zapreminu u sanitarnim kadama, pa njegovo odvojeno prikupljanje doprinosi racionalnijem i ekonomičnijem korišćenju deponijskog prostora.

Od aprila 2025. godine, deponija je započela i prikupljanje otpadnih ulja iz ugostiteljskih objekata, čime se sprečava njihovo nepropisno odlaganje i potencijalno zagađenje voda i zemljišta. Ova aktivnost ima poseban značaj jer doprinosi bezbjednijem i odgovornijem upravljanju otpadom i usklađivanju sa evropskim propisima o zaštiti životne sredine.

Tokom avgusta 2025. godine, deponija je dodatno unaprijedila svoje aktivnosti postavljanjem namjenskih koševa za odlaganje ambalažnog otpada (papir, karton, PVC i najlon folija) na sedam lokacija u gradu, dok je planirano postavljanje koševa na još osam lokacija u narednom period, kao i pres i abrol kontejnera za prikupljanje kartona. Time je stvoren osnov za razvoj mreže punktova za selektivno prikupljanje otpada na teritoriji Glavnog grada.

Ove aktivnosti potvrđuju opredijeljenost Glavnog grada i nadležnih komunalnih službi da kontinuirano unapređuju sistem upravljanja komunalnim otpadom, uz sprovođenje mjera koje doprinose zaštiti zemljišta, voda i vazduha. Dalji razvoj biće usmjeren na modernizaciju infrastrukture, uvođenje novih tehnologija obrade i reciklaže otpada, te jačanje svijesti građana o značaju pravilnog odlaganja i ponovne upotrebe sirovina.

Osim obezbjeđivanja komunalne infrastrukture, realizovane su edukativne kampanje, projekti i ekološke akcije na podizanju ekološke svijesti građana, putem kojih su djeca predškolskog i školskog uzrasta, i građani upoznati sa postojećom izgrađenom infrastrukturom, značajem selekcije otpada koji generišu, lokacijama reciklažnih dvorišta i načinom njihovog korišćenja, važećom zakonskom regulativom koja reguliše oblast upravljanja otpadom, obavezama i kaznenom politikom. Akcenat ovih aktivnosti stavljen je na značaj uspostavljanja primarne selekcije i benefita koji lokalna zajednica na taj način obezbjeđuje.

Pored odlaganja komunalnog otpada u posudama raspoređenim na području grada, građani od kraja 2011. godine imaju mogućnost da pojedine vrste neopasnih i opasnih otpada, koje stvaraju u svojim domaćinstvima, bez naknade odlažu na šest reciklažnih dvorišta – u Ulici Iva Vizina na Zabjelu, Bulevaru Mihaila Lalića u Tološima, u Ulici Husinskih rudara na Koniku, u Orijenjskoj ulici na Zlatici, u Ulici Kritskog odreda u Donjoj Gorici i u Opštini Zeta - Goričani.

Ovi komunalni sadržaji rezultat su implementacije predviđenih sadržaja u komunalnoj oblasti, kako iz Strateškog plana razvoja Glavnog grada Podgorica u periodu od 2012. do 2017. godine, tako i iz Plana upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom u Glavnom gradu Podgorica, za period od 2016. do 2020. godine.

Reciklažnim dvorištima, kojima trenutno upravlja gradsko preduzeće Čistoća d.o.o., su posebno opremljeni i nadzirani prostori, na kojima građani besplatno odlažu pojedine vrste neopasnog i opasnog otpada, koje produkuju u svojim domaćinstvima. Na reciklažnim dvorištima obezbijeđene su posude za: papir, plastični krupni otpad, kartonsku ambalažu, PET ambalažu, Al limenke, polietilenske folije, ambalažno staklo, otpadno ravno staklo, gume, drveni otpad, stiropor, metalni krupni otpad, bijelu tehniku, jestiva i otpadna motorna ulja, stara ulja, stare akumulatore, uljne filtere, fluorescentne cijevi, otpadne boje i lakove, stare baterije, elektronski otpad, stare lijekove.

Da su građani Podgorice u značajnoj mjeri prihvatili potrebu postojanja funkcionisanja ovakvih komunalnih sadržaja, svjedoče i podaci o odloženim količinama u prethodnim

godinama (prilog tabela). Izvjesno je da će i u narednim godinama biti prisutan porast odloženih količina otpada na ovim komunalnim objektima. Inače, reciklažna dvorišta u Podgorici predstavljaju pozitivan primjer, i u potpunosti su usklađena sa evropskim direktivama za pravilno upravljanje otpadom i ista čine značajnu podršku poglavlju 27 - Zaštita životne sredine, pa su kao takva i preuzeta u Nacionalnoj strategiji i Nacionalnom planu.

Na sadašnjih šest reciklažnih dvorišta angažovani su izvršioci, koji rade poslove prijema, postupak mjerenja i evidentiranja primljenih količina otpada, prate popunjenost posuda i obavještavaju o potrebi organizovanja prenosa otpada do mjesta obrade otpada. Takođe, zaduženi su i za poslove obezbjeđivanja objekata - čuvanje imovine.

Ovi prostori namijenjeni su za besplatno odlaganje predviđenih vrsta otpada svakog radnog dana od 07 do 21h, subotom od 07 do 17h i nedeljom 07 do 21h na dežurnim reciklažnim dvorištima u Ulici Iva Vizina na Zabjelu i Bulevaru Mihaila Lalića u Tološima.

Tabela broj 22. Ukupno sakupljene količine otpada na šest reciklažnih dvorišta za 2023. godinu

Vrsta otpada	Reciklažno dvorište u Ul. Iva Vizina (Zabjelo)	Reciklažno dvorište na Bulevaru Mihaila Lalića (Tološi)	Reciklažno dvorište u Ul. Husinskih rudara (Konik)	Reciklažno dvorište u Ul. Orjenskoj (Zlatica)	Reciklažno dvorište u Ul. Kritskog odreda (Donja Gorica)	Reciklažno dvorište Goričani Opština Zeta	Ukupno (kg)
Opasni otpad	1.853	4.939	1.037	2.399	1.183	512	11.923
Neopasni otpad	249.679	22.707	5.678	13.398	6.361	9.192	307.015
Ukupno (kg)	251.532	27.646	6.715	15.797	7.544	9.704	318.938

Izvor: Deponija d.o.o.

Tabela broj 23. Ukupno sakupljene količine otpada na šest reciklažnih dvorišta za 2022. godinu

Vrsta otpada	Reciklažno dvorište u Ul. Iva Vizina (Zabjelo)	Reciklažno dvorište na Bulevaru Mihaila Lalića (Tološi)	Reciklažno dvorište u Ul. Husinskih rudara (Konik)	Reciklažno dvorište u Ul. Orjenskoj (Zlatica)	Reciklažno dvorište u Ul. Kritskog odreda (Donja Gorica)	Reciklažno dvorište Goričani Opština Zeta	Ukupno (kg)
Opasni otpad	1.185	4.650	1.210	935	1.102	459	9.541
Neopasni otpad	195.475	19.814	3.008	5.025	3.140	2.009	228.471
Ukupno (kg)	196.660	24.464	4.218	5.960	4.242	2.468	238.012

Tabela broj 24. Ukupno sakupljene količine otpada na šest reciklažnih dvorišta za 2021. godinu

Vrsta otpada	Reciklažno dvorište u Ul. Iva Vizina (Zabjelo)	Reciklažno dvorište na Bulevaru Mihaila Lalića (Tološi)	Reciklažno dvorište u Ul. Husinskih rudara (Konik)	Reciklažno dvorište u Ul. Orjenskoj (Zlatica)	Reciklažno dvorište u Ul. Kritskog odreda (Donja Gorica)	Reciklažno dvorište Goričani (Golubovci)	Ukupno (kg)
Opasni otpad	3.160	5.403	955	782	2.241	577	13.118
Neopasni otpad	129.687	16.251	4.637	8.695	5.014	3.054	167.338
Ukupno (kg)	132.847	21.654	5.592	9.477	7.255	3.631	180.456

Tabela broj 25. Ukupno sakupljene količine otpada na šest reciklažnih dvorišta za 2020. godinu

Vrsta otpada	Reciklažno dvorište u Ul. Iva Vizina	Reciklažno dvorište na Bulevaru Mihaila Lalića	Reciklažno dvorište u Ul. Husinskih rudara	Reciklažno dvorište u Ul. Orjenskoj	Reciklažno dvorište u Ul. Kritskog odreda	Reciklažno dvorište Golubovci - Goričani	Ukupno (kg)
Opasni otpad	3.516	4.518	707	1.216	1.542	340	11.839
Neopasni otpad	82.058	13.766	4.142	5.370	2.786	982	109.104
Ukupno (kg)	85.574	18.284	4.849	6.586	4.328	1.322	120.943

Tabela broj 26. Ukupno sakupljene količine otpada na šest reciklažnih dvorišta za 2019. godinu date su u tabelarnom pregledu

Vrsta otpada	Reciklažno dvorište u Ul. Iva Vizina	Reciklažno dvorište na Bulevaru Mihaila Lalića	Reciklažno dvorište u Ul. Husinskih rudara	Reciklažno dvorište u Ul. Orjenskoj	Reciklažno dvorište u Ul. Kritskog odreda	Reciklažno dvorište Golubovci - Goričani	Ukupno (kg)
Opasni otpad	7.720	3.031	758	1.995	918	2.044	16.466
Neopasni otpad	64.323	5.938	12.460	3.507	4.050	5.143	95.421
Ukupno (kg)	72.043	8.969	13.218	5.502	4.968	7.187	111.887

Ključni nedostaci u oblasti odlaganja otpada manifestuju se kroz nekoliko značajnih izazova:

- Zakonske i administrativne poteškoće: Postoji kašnjenje u donošenju Državnog plana upravljanja otpadom za period 2024-2028. godine. Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera usvojilo je Nacrt ovog plana u maju tekuće godine. Takođe, Zakon o upravljanju otpadom, koji je stupio na snagu u aprilu tekuće godine, predviđa rok od 12-24 mjeseca za donošenje podzakonskih akata, što zahtijeva usklađivanje opštinskih propisa sa novim zakonodavnim okvirom.
- Ograničena primjena modela javno-privatnog partnerstva: Nedovoljna upotreba ovog modela finansiranja investicija usporava razvoj infrastrukture za upravljanje otpadom, što dodatno otežava implementaciju održivih rješenja.
- Neadekvatni administrativni kapaciteti: Postoji nedostatak kapaciteta za adekvatnu apsorpciju dostupnih pretpripravnih fondova, što ograničava mogućnost finansiranja projekata u oblasti upravljanja otpadom.
- Nedovoljna osviještenost građana: Niska svijest o pravilnom odlaganju komunalnog otpada, posebno u vezi sa primarnom selekcijom, doprinosi niskom procentu sekundarne selekcije, što negativno utiče na efikasnost reciklaže i upravljanje otpadom.

3.18.2. Kvalitet vazduha

U okviru državne mreže za kontinuirano praćenje kvaliteta vazduha, za koje je zadužena Agencija za zaštitu životne sredine, na teritoriji Podgorice, koja pripada Centralnoj zoni kvaliteta vazduha u skladu sa Uredbom o uspostavljanju mreže mjernih mjesta za praćenje kvaliteta vazduha, nalaze se tri stacionarne stanice, u naseljima Blok V (zagušujuće materije koje se mjere - SO₂, PM_{2.5}, PM₁₀), Zabjelo – kružni tok (NO, NO₂, NO_x, CO, C₆H₆,

PM10) i Gornje Mrke (NO, NO₂, NO_x, O₃, CH₄ i THC). Prema Informaciji o stanju životne sredine za 2024. godinu, u Centralnoj zoni evidentirano je povišeno zagađenje vazduha u periodu oktobar - april, prvenstveno suspendovanim česticama (PM10 i PM2,5) i benzo(a)pirenom, najčešće kao rezultat sagorijevanja čvrstih goriva (drvo i ugalj) koja se koriste za grijanje prostorija. Kako se navodi u Informaciji, česta pojava temperaturnih inverzija sprječava disperziju emisija i dovodi do zadržavanja polutanata koji su proizvod sagorijevanja fosilnih goriva, emisija iz saobraćaja i sličnih izvora, neposredno iznad tla, što dovodi do pojave visokih koncentracija zagađujućih materija u prizemnom sloju atmosfere. Rezultati mjerenja benzo(a)pirena, koji je produkt sagorijevanja fosilnih goriva (grijanje, industrija i saobraćaj), ukazuju na prisutno zagađenje u urbanim sredinama, uključujući Podgoricu, pri čemu su visoke koncentracije uobičajene tokom perioda prekoračenja PM čestica odnosno najčešće tokom sezone grijanja.

Lokalni monitoring, koji Glavni grad organizuje u kontinuitetu od 2014. godine, realizuje se na lokacijama na kojima se prati uticaj odvijanja saobraćaja (naselje Stari Aerodrom i u blizini Tržnog centra Big Fashion) i uticaj sagorijevanja čvrstih goriva koja se koriste za grijanje u domaćinstvima (naselje Zagorič). Rezultati lokalnog monitoringa korespondiraju sa rezultatima u okviru državne mreže, tj. ukazuju da je tokom grejne sezone, koncentrisan gotovo cjelokupan godišnji broj prekoračenja dnevnih srednjih vrijednosti suspendovanih čestica, te da visoke vrijednosti benzo(a)pirena produkta sagorijevanja fosilnih goriva (grijanje, industrija i saobraćaj) prati povećane koncentracije PM10, uobičajene tokom grejne sezone.

Sa aspekta kvaliteta segmenata životne sredine, rezultati monitoringa vazduha u Podgorici ukazuju da su gotova sva prekoračenja graničnih vrijednosti PM10 čestica koncentrisana u sezoni grijanja, usljed korišćenja fosilnih goriva u domaćinstvima. Poseban izazov, sa kojim se suočavaju gradovi širom svijeta, jeste i borba protiv klimatskih promjena. U tom smislu, kao naročito zahtjevno ističe se redukcija emisija CO₂ iz sektora zgradarstva, kojem pripada 51% (sa 61% iz stambenih zgrada) ukupnih emisija na području grada, uz 48% iz sektora transporta i 1% iz sektora javne rasvjete.

3.18.3. Kvalitet voda

Prema podacima sadržanim u Informaciji o stanju životne sredine za 2024. godinu, koju izrađuje Agencija za zaštitu životne sredine, ispitivanje kvaliteta površinskih voda u Crnoj Gori u 2024. godini, realizovano je u 4 serije mjerenja za osnovne fizičko-hemijske parametre, monitoringom je obuhvaćen period malih voda-kada je zagađenje voda najveće, kao i njihovo korišćenje, kao i period većih vodostaja, 1 serija mjerenja za prioritne i zagađujuće supstance, 1 serija za biološka ispitivanja reprezentativna za karakteristični biološki ciklus na obalama i u vodi za elemente: fitobentos, makrofite i makrozoobentos i 2 serije za biološki elemenat fitoplankton. Ispitivanja su, kada je u pitanju teritorija Glavnog grada, obuhvatila rijeke Moraču i Zetu. Na osnovu analiza konstatujemo da je u 2024. godini najveći procenat uzoraka bio u zonama riječnog sliva primarnog-visokog (mjesto pod jakim antropogenim uticajem) prioriteta, to su najznačajnije stanice koje su uglavnom smještene nizvodno od centara visoke ljudske aktivnosti, i stanje kvaliteta se nije očekivalo dobrim na svim lokacijama. Vodeni ekosistemi su najviše ugroženi ljudskom aktivnošću, površinske vode i neke podzemne vode su prijemnici različitih tipova zagađenja: komunalne i industrijske otpadne vode koje se još uvijek u nekim količinama ispuštaju neprečišćene ili djelimično prečišćene, difuzni izvori zagađenja, depozicija polutanata, uticaj poljoprivrednih aktivnosti, industrije, prehrambene prije svega, kao i malih i srednjih preduzeća, kao i uticaj saobraćaja i građevinskih radova-izgradnja puteva i razne havarije.

3.18.4. Kvalitet zemljišta

Prema Informaciji o stanju životne sredine za 2024. godinu, koju izrađuje Agencija za zaštitu životne sredine, na području opštine Podgorica, fizičko-hemijska analiza zemljišta (ukupno 8 uzoraka) izvršena je od strane „Deponija Livade“ d.o.o. i „Monteput“ d.o.o. Hemijsko ispitivanje zemljišta u zoni deponije sa uzorcima prikupljenim južno i sjeverno od lokaliteta, pokazalo je povišene koncentracije teških metala. Južni uzorak karakteriše povećani nivo olova (Pb), hroma (Cr), nikla (Ni), bora (B) i bakra (Cu), dok sjeverni uzorci pokazuju povišen sadržaj fluora (F), hroma (Cr), nikla (Ni) i bora (B). Povišeni nivoi elemenata mogu biti rezultat direktnog i indirektnog uticaja deponije. Direktni uticaj uključuje taloženje komunalnog i industrijskog otpada sa visokim sadržajem metala, kao i kontaminiranih nusprodukata koji dospijevaju u tlo putem deponijskih površina i oborinskih voda. Indirektni

uticaj obuhvata transport čestica prašine sa deponije kroz vazduh i površinsko ispiranje elemenata sa nagiba deponije usljed padavina. Deponija takode može mijenjati mikrokruženje tla. Razgradnja organskog otpada stvara kisele uslove (snižava pH) i povećava mobilnost metalnih elemenata, dok višak organske materije može djelimično vezati metale i smanjiti njihov transport, ali istovremeno povećava dugoročnu akumulaciju u površinskom sloju. Promjene u hidrologiji tla, uključujući lokalno zadržavanje vode i sporije otjecanje, mogu dodatno favorizovati akumulaciju i bio-pristupačnost metala i fluora. Olovo, hrom i nikl su poznati po visokoj toksičnosti i mogućnosti bioakumulacije u biljkama i životinjama, dok bor i fluor u višim koncentracijama mogu izazvati fitotoksične efekte. Kombinovani uticaj ovih elemenata stvara kumulativni ekološki stres, potencijalno utičući na stabilnost ekosistema i sigurnost poljoprivredne proizvodnje u okolini. Nalazi ukazuju na značajan lokalni antropogeni pritisak na zemljište u zoni i izvan zone deponije, sa potencijalnim implikacijama na zdravlje lokalnog stanovništva.

Dalje, izvršena je fizičko-hemijska analiza zemljišta na dijelu autoputa „Princeza Ksenija“, petlja Smokovac i petlja Veruša, međutim na osnovu rezultata obavljenih laboratorijskih ispitivanja i stručnog razmatranja utvrđeno je da ispitivani uzorci zemljišta nisu usaglašeni sa uslovima relevantnog Pravilnika o dozvoljenim količinama opasnih i štetnih materija u zemljištu i metodama za njegovo ispitivanje, te je predloženo ispitivanje uzorka zemljišta koji nije pod direktnim uticajem autoputa

3.18.5. Biodiverzitet

Prema podacima sadržanim u Akcionom planu biodiverziteta Glavnog grada, rezultati do sada realizovanih bioloških istraživanja, koja su se uglavnom odnosila na biljke, ptice i ribe, ukazuju na izuzetan biodiverzitet Podgorice, usljed, između ostalog, predione raznovrsnosti i biomske komplektnosti područja. Kada su u pitanju pojedinačne grupe organizama na području Podgorice, najsistematičnije su istražene biljke, i to gradskog područja, kanjona rijeke Morače, dijela Pipera, Ćemovskog polja i područja Skadarskog jezera. Procenjeni broj biljnih vrsta je oko 2 500, odnosno gotovo 70% ukupne flore Crne Gore, što ukazuje na izuzetno bogatstvo i raznovrsnost, sa značajnom zastupljenošću zaštićenih, rijetkih, endemičnih i endemo-reliktnih vrsta. Kao posebno vrijedna staništa biljnog svijeta prepoznate su park šuma Gorica i ostale gradske i prigradske gorice, riječni kanjoni, Ćemovsko polje i dr. Kada su u pitanju gljive, najveći broj podataka se odnosi na brdo

Gorica, Doljane i Kuče. Zabilježena je ukupno 318 vrsta, od kojih je 20 zaštićeno nacionalnom, a 16 međunarodnom legislativom, ali se procjenjuje da je broj značajno veći imajući u vidu da nije istražena cjelokupna teritorija grada. Dalje, na području Glavnog grada do sada je zabilježeno 12 vrsta vodozemaca i 34 vrste gmizavaca, što potvrđuje izraženu diferenciranost predjela na teritoriji Podgorice i uticaj mediteranske i umjereno kontinentalne klime. Kada je u pitanju ornitofauna, posebno izražen diverzitet ptica karakteriše Ćemovsko polje i Skadarsko jezero. Do sada poznati, prilično oskudni, podaci o sisarima ukazuju da region podgoričke opštine, naseljavaju 43 vrste, od kojih se 27 nalazi na listi nacionalno ili međunarodno zaštićenih vrsta. U cjelini posmatrano, kao dvije najveće prijetnje ukupnom biodiverzitetu Glavnog grada, su neplanska gradnja i požari, koje dovode do gubitka staništa, te posljedično za njih striktno vezanih vrsta. U urbanizovanim sredinama ozbiljan problem predstavlja i neadekvatno odlaganje otpada, koje može doprinijeti i širenju invazivnih vrsta.

Park prirode "Komovi" nalazi se na udaljenosti od oko 50 km od centra grada. Tokom zimskog perioda, pristup ovom području je potpuno onemogućen, dok su u periodima obilnih padavina veliki dijelovi teritorije nepristupačni. Najveći izazov jeste dvojna nadležnost nad šumama unutar parka. Naime, iako je Agencija za upravljenje zaštićenim područjima upravljač dijela teritorije Parka prirode "Komovi", koja teritorijalno pripada Glavnom gradu, nadležnost nad šumama i lovom ima Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore. Dodatni problem predstavlja nedostatak stalno naseljenih stanovnika na ovom području, s obzirom na to da je njihova prisutnost ograničena na selo Opananica. Ova situacija značajno otežava realizaciju planiranih aktivnosti. Takođe, mali broj stoke koja tokom ljeta boravi na ovom prostoru doprinosi izmjeni biodiverziteta, gubitku pašnjaka i sličnim ekološkim promjenama. Nedostatak signala mobilne telefonije predstavlja ozbiljan problem kako za zaposlene u Službi zaštite, tako i za lokalno stanovništvo, turiste i planinare. Putna infrastruktura je nedovoljno razvijena i zahtijeva značajna unapređenja. Turistička infrastruktura je u ranoj fazi razvoja, te je u narednom periodu potrebno uložiti napore kako bi se ovaj, turistički potencijalno najatraktivniji dio Glavnog grada, značajno unaprijedio u tom segmentu, uz strogu zaštitu biodiverziteta.

Park prirode "Rijeka Zeta" još uvijek nije u potpunosti funkcionalan kao zaštićeno područje na teritoriji opštine Danilovgrad i Glavnog grada. Zaposleni u Agenciji za upravljanje zaštićenim područjima Podgorice (AUZP) ulažu značajne napore kako bi odgovorili na negativne pojave na dijelu parka koji pripada teritoriji Glavnog grada (19,8% ukupne

teritorije). Međutim, na ovom prostoru postoje brojni izazovi, uključujući bespravnu gradnju, formiranje nelegalnih odlagališta otpada, eksploataciju zemljišta, te lov na ptice uz korišćenje nedozvoljenih sredstava. Dodatni problem predstavlja nedostatak petogodišnjeg plana upravljanja, koji bi omogućio izradu godišnjih programa upravljanja, što značajno otežava operativne aktivnosti AUZP. Zaposleni u Službi zaštite AUZP svakodnevno interveniše u slučajevima nelegalne gradnje, podnose prijave nadležnim inspekcijskim službama, ali se dešava da vlasnici kasnije dobiju dozvole, što obesmišljava prethodne napore. Potrebno je razviti potpuno novi pristup djelovanja, uključujući reviziju granica i stepena zaštite, kao i efikasniju informisanost javnosti, kako bi se osiguralo da ovaj dio teritorije Glavnog grada zadrži status zaštićenog područja.

Spomenik prirode "Pećina Magara" je 1968. godine proglašen spomenikom prirode na nacionalnom nivou. Shodno odredbama Zakona o zaštiti prirode, Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj je pokrenuo postupak revizije zaštićenog područja i s tim u vezi tokom 2025. godine započeta je izrada Studije revizije, koja će dati smjernice u pogledu definisanja građevina, sprovođenja mjera zaštite i dr. Pored toga, neophodno je sprovesti eksproprijaciju zemljišta i urediti stazu koja vodi od glavnog puta do ulaza u pećinu. Ukoliko Planom upravljanja bude odobrena turistička valorizacija ovog spomenika prirode, biće potrebno izgraditi parking prostor, a zatim pristupiti uređenju same pećine. Građani Podgorice, kao i Turistička organizacija Podgorice, iskazuju veliki interes za aktiviranje pećine i omogućavanje njenog obilaska, što ukazuje na značaj ovih aktivnosti za lokalnu zajednicu.

Park šuma Gorica proglašena je spomenikom prirode 2022. godine. Ukupna površina Spomenika prirode iznosi 105 ha, a dužina granice približno 5,3 km. Podnožje brda je uglavnom izgrađeno, a planirana dalja izgradnja stambenih objekata prijeti da naruši ne samo pejzažni i estetski izgled brda, već i biodiverzitet ovog područja. Da bi park-šuma postala primjer uspješnog upravljanja zaštićenim područjem, gdje su ciljevi zaštite i očuvanja prirodne i kulturne baštine usklađeni sa održivim korišćenjem, potrebna su značajno veća finansijska ulaganja. Što se tiče infrastrukturnih nedostataka, neophodno je uspostaviti vodovodnu mrežu i postaviti nekoliko česmi unutar parka. Potrebno je povećati broj mobilijara i sportskih sadržaja, dok Mediteranski vrt, srce Gorice, zahtijeva značajno unapređenje. Prilazi Gorici su preopterećeni, a nedostatak parking mjesta stvara gužve koje mogu ometati prolazak vozila hitnih službi poput vatrogasnih vozila, Hitne pomoći i policije.

Dvije glavne kapije parka treba modernizovati kako bi se omogućilo brže otvaranje u hitnim situacijama.

3.18.6. Buka

Monitoring buke na teritoriji Podgorice u okviru državnog monitoringa vrši se na dvijema lokacijama – u naselju Stari aerodrom (akustička zona stambene namjene) i u blizini minibilaznice (akustička zona pod jakim uticajem saobraćaja), dok se u okviru lokalnog monitoring realizuje na 10 mjernih pozicija, u naseljima Zabjelo, Pobrežje, Stari Aerodrom, Stara Varoš, City kvart, Blok V, Blok IX i Zagorič, od kojih osam lokacija pripada stambenoj akustičkoj zoni, a dvije akustičkoj zoni mješovite namjene. Upoređivanjem vrijednosti nivoa buke tokom vikenda i radnih dana zaključeno je da se dnevne, večernje i noćne vrijednosti nivoa buke ne razlikuju značajno. Naime, na 5 lokalnih mjernih pozicija razlika u izmjeranim vrijednostima dnevnog, večernjeg i noćnog nivoa buke između vikenda i radnih dana je manja od 1 dB. U ovom slučaju na svih 5 pozicija bile su veće vrijednosti tokom radnih dana nego što je ta vrijednost izmjerena tokom vikenda. Dalje, na 4 mjerne pozicije je ta razlika veća od 1 dB a manja od 3 dB. U ovom slučaju su tri vrijednosti bile veće tokom vikenda u odnosu na radne dane, dok je samo na jednoj mjernoj poziciji razlika iznosila više od 3 dB, i veća vrijednost je izmjerena tokom vikenda nego tokom radnog dana. Maksimalno izmjerene vrijednosti nivoa buke tokom dana javljaju se najčešće oko 07:00 h, oko 13:00, od 15:00 h i od 19:00 h 21:00 h, dok je kao najveći izvor buke prepoznat saobraćaj.

3.18.7. Zelene površine

Stanje zelenih površina u Glavnom gradu Podgorica je ključan aspekt održivog urbanog razvoja, a one imaju značajnu ulogu u poboljšanju kvaliteta života građana, očuvanju biodiverziteta, kao i u borbi protiv klimatskih promjena. Zelene površine u gradu obuhvataju parkove, šume, gradske drvorede, zelene pojaseve uz rijeke, te sportske i rekreativne zone.

Podgorica ima značajan broj zelenih površina u poređenju s mnogim drugim glavnim gradovima u regionu. Ipak, sa ubrzanom urbanizacijom posljednjih decenija, primjetan je pritisak na zelene površine, posebno u centralnim dijelovima grada. Glavni grad ima nekoliko većih parkova i zelenih zona, ali i dalje postoji potreba za širenjem i očuvanjem tih prostora kako bi se zadovoljile potrebe rastuće populacije.

Najznačajnije zelene površine u Podgorici uključuju:

- Park šuma Gorica proteže se na oko 95,3 ha i predstavlja glavnu gradsku oazu, sa brojnim stazama za šetnju, trčanje i rekreaciju.
- Park šuma Ljubović površine od 12,5 ha je najznačajnija zelena površina za stanovnike Zabjela i Stare Varoši. U toku je projekat novog šetališta kojim se povećava pristupačnosti i atraktivnosti ovog parka.
- Park šume Tološi i Zlatica, dio vjetrozaštitnog prstena oko grada, su kroz skorije projekte dobila značajan broj novih funkcija kao sportsko-rekreativna zona, park za pse i najveću urbanu baštu u vlasništvu lokalne zajednice u Evropi.
- Park Kruševac (pored Dvorca Petrovića) sa Dječijim parkom i parkom kod spomenika Francu Prešernu jedan je od najuređenijih parkova u gradu, sa umjetničkom galerijom i kulturnim sadržajima u blizini, okružen bogatom vegetacijom i brojnim stazama za šetnju.
- Zelene površine uz rijeke Moraču i Ribnicu stvaraju potencijal za zelene pojaseve uz obale, koje bi mogle biti unaprijeđene radi većeg korišćenja u svrhu rekreacije i ekološke stabilnosti kroz nastavak izgradnje šetališta.

Iako postoje značajne zelene površine, njihov potencijal nije u potpunosti iskorišćen. Na nekim područjima Podgorice postoji problem neplanskog širenja stambenih i komercijalnih zona, što smanjuje prostor za zelene površine i otežava njihovo povezivanje u koherentne ekološke i rekreativne koridore.

Projektom MIKRO 020 Glavni grad zapuštene i neiskorišćene slobodne površine revitalizuje i stavlja u funkciju kao mjesta okupljanja. U saradnji sa partnerima i građanima, želja gradske uprave je da ti prostori postanu zeleni urbani džepovi grada, gdje će sugrađani rado provoditi svoje slobodno vrijeme.

Zelene površine u Podgorici su od ključnog značaja za očuvanje ekološkog balansa u gradu, ali je postojeće stanje suočeno sa izazovima urbanizacije i fragmentacije. Iako postoje planovi za proširenje i očuvanje ovih prostora, neophodna je dosljedna primjena urbanističkih planova i jače mjere zaštite kako bi se osigurao održiv i ekološki uravnotežen razvoj grada do 2030. godine.

3.19. Analiza realizacije Strateškog plana razvoja Glavnog grada 2020-2025

Iz Strateškog plana razvoja Glavnog grada Podgorica za period 2020-2025. godine, predvidio je realizaciju ukupno 118 projekata.

Od ukupno 118 projekata koji su predviđeni Strateškim planom razvoja Glavnog grada Podgorica za period 2020-2025. godine, u izvještajnom periodu za 2024. godinu u različitim fazama realizacije je bilo 12 projekata. U njihovu realizaciju uloženo je ukupno 15.348.941,42 eura. Od ukupnog iznosa uložених sredstava, iz Budžeta Glavnog grada i privrede i društava čiji je osnivač Glavni grad, finansirano je 14.262.258,27 eura, a iz Budžeta Crne Gore 1.086.683,15 eura.

Napomena: Izmjenama i dopunama Zakona o teritorijalnoj organizaciji Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 92/22), osnovana je opština Zeta, a izmjenama i dopunama Zakona o Glavnom gradu, koje su stupile na snagu kao i ovaj prethodni Zakon, 22.08.2022. godine, opština u okviru Glavnog grada-Golubovci je prestala da postoji. Formiranjem opštine Zeta društva u vlasništvu Glavnog grada Podgorica nijesu sprovodila aktivnosti na ovom području u 2024. i 2025. godini.

3.20. Swot analiza

PREDNOSTI	SLABOSTI	MOGUĆNOSTI	PRIJETNJE
Velike migracije u glavnom gradu	Znatna depopulacija seoskog područja	Valorizacija ogromnog vodnog i šumskog bogatstva	Povećanje stope nezaposlenosti, naročito visokoškolskog kadra
Razvijena infrastruktura	Nepostojanje standarda za energetske efikasne gradnje	Primjena koncepta pametnih gradova (Smart City)	Elementarne nepogode
Efikasna državna i lokalna uprava		Usklađivanje sistema obrazovanja sa potrebama tržišta rada	Ekonomsko-finansijska kriza i pad investicionih aktivnosti
Razvijene usluge	Nedovoljna turistička valorizacija grada		Odliv stručnog kadra
Koncentracija obrazovnih i kulturno-informativnih centara	Spor uticaj lokalne samouprave u procesu sugerisanja izmjena i dopuna zakona i drugih	Sredstva EU i drugih fondova, uključujući sredstva Razvojne banke CG	Seizmički hazard
Veliki prirodni		razvoj, inovacije i kontrolisana	Siva ekonomija
			Neusmjeravanje sredstava u strateški

resursi	propisa	eksploatacija prirodnih resursa	važne, naučne i planirane investicije
Dobra saobraćajna povezanost	Neadekvatno i neodrživo korišćenje prirodnih resursa	Podsticaj investicija	Nedostatak povoljnih kreditnih aranžmana
Postojanje hotela visoke kategorije	Nedovoljna istraženost, iskorišćenost i ulaganje u korišćenje OIE	Izgradnja novih hotelsko-turističkih kapaciteta visokog standarda	Rast kamatnih stopa u regionu
Postojanje međunarodnog aerodroma		Izgradnja auto-puta Bar-Boljare, Jadransko-jonskog koridora	Prekomjerna upotreba hemikalija u poljoprivredi
Visoka frekvencija drumskog saobraćaja	Nerazvijena proizvodnja finalnih proizvoda	Veliki potencijal za investicije u obnovljive izvore energije (sunce, vjetar, hidropotencijal)	Nekontrolisana upotreba energetski neefikasnih materijala za grijanje
Primjena koncepta održivog urbanog razvoja	Veliko opterećenje vodovodne, energetske i komunalne infrastrukture	Izgradnja hidroelektrana, solarnih elektrana i vjetroelektrana	Gubitak visokokvalifikovanih istraživačkih i inovacionih ljudskih resursa
Relativno dobro očuvana životna sredina i bogat biodivezivit	Nedovoljna upotreba modela finansiranja	Izgradnja i modernizacija kapaciteta za kvalitetnije komunalne usluge	Nepovoljni demografski trendovi i migracija
Kulturna i spomenička baština na nivou grada	investicija poput javno-privatno partnerstvo (JPP), BOT, EPC i drugih		Konkurencija na regionalnom i globalnom nivou
Klimatsko-geografske karakteristike opštine	Neusklađenost ponude i tražnje na tržištu radne snage	Kreiranje politike zaštite svih segmenata životne sredine	
Postojanje svih nivoa obrazovanja	Slab kvalitet zgrada mjesnih zajednica		
Stabilnost preduzeća čiji je osnivač Glavni grad	Sredstva nacionalnog budžeta za inostranjanje i inovacije su nedovoljna	Selektivno prikupljanje i povećanje reciklaže otpada	
Proaktivnost i transparentnost lokalne samouprave. Sluh za nove trendove i tehnologije.	Slabi administrativni kapaciteti za apsorpciju dostupnih pretprijetnih fondova	Iskoristiti maksimalno turističke potencijale ruralnih područja grada	
Postojanje prostorno planske dokumentacije i razvojnih programskih dokumenata	Nedovoljno učešće privatnog sektora u	Izgradnja kolektora, rasterećenje mreže i podsticaj za nova ulaganja	
		Efikasnije	

Razvijen visokoškolski sistem	aktivnostima istraživanja i inovacija	upravljanje imovinom grada
Dostupnost slobodnih atraktivna lokacija i veličina zemlje za pilot projekte baziranih na novim tehnologijama	Većina preduzeća je mikro i mala	Ulaganje u kadrove - razvoj ljudskih resursa

4. Opšti i specifični strateški ciljevi i prioriteti

Nakon izrade SWOT analize, definisan je opšti, 3specifična strateška cilja kao i 13 prioriteta koji će karakterisati predstojeći period ovog Strateškog plana, i to:

OPŠTI CILJ: Stvaranje povoljnih uslova za socio-ekonomski razvoj i unapređenje kvaliteta života i rada u Glavnom gradu Podgorica.

Glavni grad će, u saradnji sa državnim organima i institucijama, raditi na stvaranju uslova za razvoj komunalne, administrativne, informatičke i druge infrastrukture, koja predstavlja osnovu za unaprijeđenje usluga i obezbjeđivanje kvalitetnijih uslova života i rada na njegovoj teritoriji.

SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 1: Dalji razvoj i unapređenje infrastrukture i djelatnosti

PRIORITET 1.1 Poboljšanje, razvoj i unapređenje komunalne infrastrukture

PRIORITET 1.2 Modernizacija javnog prevoza putnika

PRIORITET 1.3 Izgradnja infrastrukture u cilju razvoja kulture i sporta

PRIORITET 1.4 Razvoj infrastrukture u cilju funkcionisanja biznis zona

PRIORITET 1.5 Izgradnja obrazovnih i socijalnih ustanova i institucija

SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 2: Jačanje konkurentnosti privrede i dalje unapređenje biznis ambijenta

PRIORITET 2.1 Stvaranje uslova za razvoj biznisa

PRIORITET 2.2 Razvoj pametnog grada (Smart City) i primjena novih tehnologija

PRIORITET 2.3 Kreiranje i dalji razvoj tržišta i plasmana poljoprivrednih proizvoda

PRIORITET 2.4 Razvoj sistema otkupa i plasmana poljoprivrednih proizvoda

SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 3: Razvoj turizma i zaštita životne sredine

PRIORITET 3.1 Unapređenje turističke ponude

PRIORITET 3.2 Povećanje turističkih kapaciteta ruralnih područja grada

PRIORITET 3.3 Energetska efikasnost

PRIORITET 3.4 Organizovano upravljanje komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom

4.1. Ekonomski razvoj i privlačenje investicija: Unapređenje poslovnog okruženja za domaće i strane investiture

Cilj ekonomskog razvoja i privlačenja investicija u Glavnom gradu Podgorici je stvaranje dinamičnog, otvorenog i konkurentnog poslovnog okruženja koje privlači domaće i strane investitore. Ovaj cilj se postiže kroz poboljšanje infrastrukture, optimizaciju administrativnih procedura, unapređenje zakonodavnog okvira, te stvaranje stimulativnih ekonomskih politika koje promovišu održiv i inkluzivan rast. Specifičan fokus je na razvoju ključnih djelatnostikoje su identifikovane kao vitalne za dugoročnu ekonomsku stabilnost i rast, uključujući informacione tehnologije, turizam, i obnovljive izvore energije.

Unapređenje poslovnog okruženja za investitore podrazumijeva kreiranje uslova u kojima preduzetnici mogu lako osnivati i razvijati poslovne aktivnosti, uz minimalne administrativne barijere i maksimalnu podršku od strane lokalnih vlasti. To uključuje pojednostavljenje procesa dobijanja građevinskih dozvola, kao i razvoj finansijskih i drugih podsticaja i benefita za nove i postojeće investiture. Takođe, važan aspekt je i unapređenje transparentnosti javnih usluga, digitalizacija procesa i uvođenje one-stop-shop sistema koji omogućava efikasniju komunikaciju između preduzetnika i državnih organa.

4.1.1. Ekonomski podsticaji

Da bi se povećali inovativni i preduzetnički potencijali privrede u skladu sa Ciljem održivog razvoja 8.3 (Promovisati razvojno orijentisane politike koje podržavaju produktivne aktivnosti, otvaranje dostojanstvenih radnih mjesta, preduzetništvo, kreativnost i inovativnost, i podstiču formalizaciju i rast mikro, malih i srednjih preduzeća, između ostalog i kroz pristup finansijskim uslugama), potrebno je uvesti poreske olakšice i subvencije za start-upove i strane investicije, kao i razviti specijalne ekonomske zone sa olakšicama za poslovanje. Pristup finansijskim sredstvima i kreditima pod povoljnim uslovima za projekte

koji doprinose ekonomskom razvoju takođe je ključan. S tim u vezi Glavni grad će nastaviti praksu finansijske podrške start up-ovima koji imaju sjedište na teritoriji Podgorice. U 2024. godini je Budžetom Glavnog grada izdvojeno je kroz liniju Podrška tehnološkom razvoju i inovacijama izdvojeno 120.000 eura. U 2023. godini podržano je 4 start up sa ukupnim iznosom od 24.000 eura.

Glavni grad će raditi na jačanju lokalne preduzetničke infrastrukture i poslovnog ambijenta za razvoj preduzetništva i malih i srednjih preduzeća (MSP) u skladu sa Ciljem održivog razvoja 8.3, 8.4 (Postepeno, do 2030. godine, poboljšati globalnu efikasnost korišćenja resursa u potrošnji i proizvodnji i nastojati da se privredni rast razdvoji od degradacije životne sredine, u skladu sa desetogodišnjim Okvirnim programima o održivoj potrošnji i proizvodnji, pri čemu razvijene zemljame predvide ove napore).

4.1.2. Promocija investicionih potencijala

Menadžer Glavnog grada i Služba za međunarodnu saradnju Glavnog grada, u koordinaciji sa diplomatsko-konzularnim predstavništvima u Crnoj Gori, planiraju nastavak projekta "Podgorica Investment Days" u okviru kojeg su u prethodnom periodu organizovane prezentacije investicionih potencijala Podgorice, u saradnji sa ambasadama Austrije, Hrvatske, Njemačke, Slovenije, Turske, Rumunije, Francuske, Italije i Kine. Tokom ovih događaja, predstavljene su mogućnosti ulaganja u ključne sektore poput energije i industrije, tehnologije, turizma i ugostiteljstva, saobraćaja, zdravstva, nekretnina, sporta, kulture i zabave. Prezentacijama je prisustvovalo preko 200 predstavnika prestižnih kompanija, što naglašava značajan interes međunarodnih investitora za razvojne projekte u Podgorici. Ovakvi promotivni naponi doprinose jačanju ekonomske baze grada i stvaranju novih prilika za poslovni rast i razvoj.

4.2. Reforma administrativnih procesa

4.2.1. Implementacija elektronske uprave i digitalizacija administrativnih postupaka

Reforma administrativnih procesa kroz digitalizaciju predstavlja jedan od ključnih stubova modernizacije javne uprave Glavnog grada. Cilj je uspostaviti efikasan, transparentan i građanima i investitorima pristupačan sistem, koji omogućava bržu komunikaciju, smanjenje troškova i povećanje povjerenja u rad lokalne administracije.

Ključni pravci djelovanja:

1. Digitalizacija upravnih postupaka i servisa
 - Dalja integracija e-usluga kroz jedinstvenu digitalnu platformu Glavnog grada – ePodgorica, kao centralne tačke pristupa svim uslugama Glavnog grada.
 - Unapređenje postojeće platforme ePodgorica novim funkcionalnostima, kao što je elektronska dostava rješenja.
 - Korišćenje kvalifikovanog elektronskog potpisa i elektronskog pečata u službenom postupanju.
2. Unapređenje administrativne efikasnosti
 - Automatizacija ponavljajućih administrativnih zadataka i unapređenje postojećeg sistema za elektronsko upravljanje dokumentima (DMS).
 - Skraćivanje rokova odlučivanja i smanjenje broja koraka u postupcima kroz digitalne tokove rada (workflow).
3. Transparentnost i otvoreni podaci
 - Objavljivanje javnih informacija, planova, budžeta i investicionih dokumenata putem Open Data portala.
4. Podrška investitorima i privredi
 - Digitalizacija procesa izdavanja urbanističko-tehničkih uslova, građevinskih i upotrebnih dozvola i saglasnosti.
 - Uspostavljanje elektronskog registra poslovnih zona i dostupnih investicionih lokacija.
 - Povezivanje sa državnim sistemima (CRPS, Poreska uprava) radi ubrzavanja procedura za investitore.
5. Izgradnja digitalnih kapaciteta unutar uprave
 - Kontinuirana obuka zaposlenih za korišćenje digitalnih alata i e-servisa.
 - Jačanje interne IT infrastrukture i bezbjednosnih protokola.
 - Promovisanje kulture digitalne transformacije i inovacija u radu uprave Glavnog grada.

4.3. Razvoj poljoprivrednog sektora

4.3.1. Usvajanje DUP-a i dobijanje UTU za definisanje zona za razvoj poljoprivrede

Nepostojanje planske dokumentacije u većini poljoprivrednih i ruralnih područja Glavnog grada predstavlja smetnju za potencijalni dalji razvoj, pa prioritet treba biti da se u periodu u narednih 5 godina, definišu zone za razvoj poljoprivrede i agroturizma. Nakon usvajanja DUP-a trebaju sestvoriti preduslovi za dobijanje UTU za izgradnju do 4 stočarske farme, godišnje ili do 20 stočarskih farmi u petogodišnjem periodu.

4.3.2. Izdavanja vodnih akata

Služba za podršku poljoprivredi i ruralnom razvoju ima nadležnost u dijelu izdavanja vodnih akata na lokalnom nivou i očigledan je nedostatak poštovanja zakonskih normi i procedura, pa je plan da se u narednih 5 godina broj izdatih vodnih akata koji je sada na godišnjem nivou ispod 10, poveća i bude iznad 40, čime će Služba postati više samoodrživa i biće u toku različitih investicija koje do sada nije mogla da evidentira zbog izbjegavanja zakonskih procedura u dijelu izdavanja prvenstveno vodnih dozvola.

4.3.3. Stočno groblje

Glavni grad u ovom trenutku nema lokaciju za izgradnju stočnog groblja pa se ta problematika treba riješiti na način da se u prvoj narednoj godini odredi lokacija, izradi idejno i tehnološko rješenje sa revidovanim glavnim projektom, a da se u periodu do 3 godine od usvajanja ovog strateškog plana izradi i pusti u funkciju. Broj uginulih životinja u ovom trenutku nije mjerljiv, jer ne postoji precizna evidencija, ali se pored domaćih životinja usled uginuća, treba odrediti i posebna lokacija za kućne ljubimce, kao i stočno groblje u slučaju epidemija, kako zakon i nalaže.

4.3.4. Mobilne spalionice

Trebaju biti u sastavu stočnog groblja za potrebe najčešće spaljivanja uginulih životinja na lokacijama udaljenim od planiranog stočnog groblja i u slučajevima sprečavanja širenja zaraznih bolesti. Pokretnu spalionicu obezbijediti u periodu do 3 godine od usvajanja ovog strateškog plana.